

Akademiska eliter

Om utbildningsstrategier bland Uppsalabornas döttrar och söner

Ida Lidegran

Doktorand i pedagogik, Uppsala universitet
ida.lidegran@ilu.uu.se

Avhandlingsmanus (halvtidsmanus),
Presenterat vid högre seminariet i pedagogik,
Den 11 oktober 2005

Får ej spridas eller citeras!

Handledare: M. Donald Broady
Biträdande handledare: Mme Brigitte Le Roux

Diskutand: Mme Karin Hassan Jansson

Lite tankar till er som läser mitt manus

Den text som ni fått i er hand är ett halvtidsmanus, vilket innebär att det fattas kapitel och andra väsentligheter. Utöver de kapitel som jag enbart rubricerar i slutet av manuset ska även inledningskapitlet svälla rejält. Här ska tillkomma mer teoretiska resonemang och texten ska ”kryddas” med referenser. Överhuvudtaget har jag inte hunnit sätta in tillräckligt med referenser i min text ännu. Jag kommer att dela ut en referenslista på seminariet den 11:e oktober med texter som jag i dagsläget tänker kommer att ingå i den slutliga versionen. Ibland förekommer klamrar i texten med kommentarer, detta är sådant som ska utvecklas vidare framöver. Säkert finns en hel del språkliga konstigheter men jag hoppas att ni har överseende med detta. Nog med ursäkter. Det ska bli väldigt roligt att få diskutera texten. Alla kommentarer, från korrekturanmärkningar till ifrågasättanden av avhandlingsprojektets syfte, metod och resultat, tas emot med varm hand. Bättre nu än sen (är mitt motto för tillfället).

God läsning,
Ida Lidegran

Innehållsförteckning

1. Utgångspunkter	5
1.1. Syfte och frågor	6
2. Akademisk kontext	7
3. Grov översikt av undersökningskohorterna	9
4. Hantverket	10
4.1. Aktiva variabler	12
4.2. Kodning	12
5. Tolkning av axlar	15
5.1. Modalitetsmoln	16
5.2. Individmoln och landmärken	22
6. Kort summering I	26
7. Supplementära variabler	27
7.1. Språkens olika könskodning	28
7.2. Tidigare skolgång	30
7.3. Mycket står på spel	34
7.4. Läroverken	36
7.5. Utmanarna	38
7.6. Gymnasieskolornas och gymnasiebetygens spridning i rummet	41
8. Kort summering II	45
9. Mödrar och fäder	46
9.1. Föräldrarelationen	49
9.2. Föräldrarnas spridning i rummet	51
10. Sociala gruppernas utbredning	52
10.1. Jämförelse mellan utbildningselitens döttrar och söner	57
11. Kort summering III	59
12. Högre studier	60
12.1. Översiktlig högskolestatistik	60
12.2. Uppsala universitet, en dominant	64
12.3. Ämnesområden	67
12.4. Examina	69
12.5. Lärosätenas och utbildningarnas spridning i rummet	69
13. Kort summering IV	76
14. ”Begåvningsreserven”	77
15. Jämförelse av döttrar och söner med liknande tillgångar	78
16. Överblick över hela den nationella kohorten	78

17. Uppsala i jämförelse med hela den nationella kohorten.....	78
18. Appendix	79

1. Utgångspunkter

Utbildningssystemet erbjuder i dag ett otal valmöjligheter, men alla vägar bär inte till Handelshögskolan, Karolinska institutet, Teaterhögskolan eller andra prestigefyllda lärosäten.¹ Den attraktionskraft som utbildningssystemet utövar är beroende av sociala faktorer som könstillhörighet och familjens kulturella och ekonomiska tillgångar.² Hur dessa krafter verkar, vilka grupper som repelleras och attraheras av olika utbildningar ska jag analysera i detta kapitel.

I avhandlingens titel ingår det mångtydiga begreppet eliter, som har nästan lika många definitioner som användare. Att ta fasta på vissa positioner för att definiera en elit är vad den svenska maktutredningen gjort.³ Förhållandet mellan elitposition och högre klass analyseras där genom att det sociala ursprunget inom olika maktgrupper undersöks, vilket möjliggör diskussion om hur ”öppna” eller ”slutna” olika eliter är.⁴

De preliminära definitioner av eliter som jag använder mig av i detta sammanhang skiljer sig från den som maktutredningen bygger på. Jag kommer att laborera med några vidare definitioner, vilka sammanfaller mer med begrepp som högre klass eller högre tjänstemän. Jag tar också en annan utgångspunkt. I stället för att fokusera ett antal elitpositioner och studera innehavarnas sociala ursprung och relationer till varandra kommer jag att vända på perspektivet och utgå från en analys av ett rum befolkat av elever som gick ut grundskolan år 1988 i Uppsala. Jag har låtit mig inspireras av det sociala rum som Pierre Bourdieu presenterar i *La Distinction*.⁵ Eftersom jag inte har tillgång till den rikliga empiri Bourdieu använder sig av för att konstruera rummet av livsstilar är min ambition mer begränsad. Min studie är snarare ett försök att konstruera en form av rum som motsvarar *L'espace des positions sociales*, det vill säga ett rum baserat på grundläggande sociala egenskaper som utbildningsnivå, sektorstillhörighet och inkomst.⁶ Jag har i mitt rum utöver sådana nedärvda tillgångar, även bakat in förvärvade tillgångar i form av grundskolebetyg, språkval och val av gymnasielinje. Därmed blir det konstruerade rummet en kombination av nedärvt och eget förvärvat kapital. Därefter relaterar jag det skapade rummet till hur olika grupper manövrerar sig fram i utbildningssystemet och slutligen orienterar sig mot högre utbildning.

¹ Avhandlingen är skriven inom ramen för forskningsprojektet Kampen om studenterna. Det svenska högskolefältet och lärosätenas rekryteringsstrategier 1993-2003 <<http://www.skeptron.ilu.uu.se/broadly/sec/kast.htm>>, finansierat av Vetenskapsrådet, HS, projektperiod jan 2002-dec 2004.

² Undersökningens centrala teoretiska verktyg – exempelvis strategier, kapital, habitus och fält – är hämtade från den franske sociologen Pierre Bourdieu. Två centrala inspirationskällor är Pierre Bourdieu, *La Distinction. Critique sociale du jugement*, Minuit, Paris, 1979, för analyser av sociala rum och social klassificering, samt Pierre Bourdieu, *La nobless d'État. Grandes écoles et esprit de corps*, Les Éditions de Minuit, Paris 1989 för mer utbildningssociologiska resonemang. För en introduktion till Bourdieus nyckelbegrepp se Broady, Donald, *Sociologi och epistemologi. Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, 1991, pp. 165-293.

³ *Maktbegreppet*, Olof Petersson (red.), Carlssons, Stockholm, 1987.

⁴ Ett likartat fokus på eliter finns även i projektet Kön och den sociala reproduktionen av eliter i ett komparativt perspektiv, med det tillägget att kön har en central position i analyserna. Anita Göransson (red.) *Maktens kön. Kvinnor och män i den svenska makteliten på 2000-talet*, Natur och kultur, Stockholm, kommande.

⁵ Pierre Bourdieu, *La Distinction. Critique sociale du jugement*, Minuit, Paris, 1979.

⁶ *Ibid.*, pp. 140-141, 294. Bourdieu använder sig av livsstilsvariablerna som aktiva i analysen och låter de grundläggande variablerna ålder, yrke, inkomst, utbildning, etc. vara illustrativa. Jag har i det kommande valt att göra de mer grundläggande sociologiska variablerna aktiva.

I titeln nämns även döttrar och söner, vilket leder oss in på frågan om kön. En möjlighet hade varit att prata om kvinnor och män eller kvinnliga och manliga studenter. Jag har i stället valt döttrar och söner. Varför då, kan man fråga sig? En stor vinst med Bourdieus sociologi är hans strävan att arbeta med en hög precision i sina analyser. Det räcker inte med att bara undersöka kvinnor och män, det kan vara en bra första analys för att förstå olika sociala fenomen, men om vi verkligen vill förstå, som i mitt fall, hur utbildningssystemet används av kvinnor och män, kan vi inte nöja oss med att använda en enda social kategori. Till de sociologiska kategorierna män och kvinnor bör andra karaktäristika kopplas på (uppgifter om föräldrarnas yrke, ålder, nationalitet osv.). Kopplingen mellan kön och klass är väsentlig i exempelvis *La domination masculine*.⁷ Bourdieu menar att det är viktigt att förstå kopplingen mellan det dominerade könet och den dominerade klassen.⁸ En konsekvens av en sådan utgångspunkt är att man släpper tanken på att det skulle finnas en kvinnlighet respektive manlighet och i stället tänker i termer av kvinnligheter och manligheter.

Genom att tala om döttrar och söner hoppas jag kunna signalera att jag även tar de manliga och kvinnliga studenternas sociala ursprung i beaktande. Så långt det är möjligt används en sådan differentierad nivå av sociala grupper som tillåter oss att tala om universitetslärardöttrar, civilingenjörsdöttrar, ämneslärarsöner, söner till högre tjänstemän i privat sektor och så vidare. Poängen är sedan att ”konstanthålla” socialt ursprung och låta de könsmissiga skillnaderna och likheterna få träda fram. Det vill säga att jämföra universitetslärardöttrar med universitetslärarsöner eller läkardöttrar med läkarsöner exempelvis. Ambitionen är att utnyttja Bourdieus sociologiska begreppsapparat så långt det är möjligt i mina könsanalyser. Litteratursociologen Toril Moi framhåller i artikeln ”Att erövra Bourdieu”⁹ att styrkan i Bourdieus analys ligger i att han lyckas undvika att hamna i den vanliga uppdelningen mellan essentialism och antiessentialism. Hon menar att eftersom Bourdieus analys är antiessentialistisk i grunden så förlorar han inte ur sikte det faktum att om kvinnor är socialt konstruerade som kvinnor är de kvinnor. Könsskillnader handlar varken om innersta väsen eller enkla beteckningar utan om social vedertagen praxis.

1.1. Syfte och frågor

Syftet med avhandlingen är att spåra hur skillnader i utbildningsstrategier sammanhänger med skillnader i tillgångar och egenskaper samt att undersöka om det finns några systematiska skillnader mellan döttrar och söner i detta avseende. Mitt syfte kan brytas ner i följande frågor:

- I) Hur är utbildningsstrategierna relaterade till socialt ursprung? Vilken betydelse har
 - i) dels de tillgångar som mödrarna och fäderna besitter,
 - ii) dels balansen mellan föräldrarnas tillgångar för de utbildningsstrategier studenterna utvecklar?

- II) Hur skall vi förstå relationen mellan de nedärvda och de förvärvade tillgångarna?

⁷ Pierre Bourdieu, *La domination masculine*, Seuil, 1998.

⁸ Likaså Anita Göransson, ekonomhistoriker och genusforskare, menar att om vi vill förstå de sociala hierarkier som finns måste vi utgå från att det är ett intimt samspel mellan kön och klass och att det dominerande könet i den dominerande klassen oftast är knutet till de viktigaste maktresurserna i samhället. Se Anita Göransson, *Mening, makt och materialitet. Ett försök att förena realistiska och poststrukturalistiska positioner*, 1998, p. 9.

⁹ Moi, 1994, p. 15.

III) Vilka likheter och skillnader går att finna mellan döttrars och söners utbildningsstrategier inom

- i) dels olika sociala grupper,
- ii) dels olika kategorier av studenter med liknande tillgångar?

IV) Vad särskiljer Uppsalabornas döttrar och söners utbildningsstrategier från döttrar och söner i övriga riket?

Med utbildningsstrategi avses studenternas hela utbildningsgång från grundskolan, via gymnasieskolan till högskolan. Denna utbildningsgång kan dock frysas vid vissa strategiska tidpunkter såsom när studenterna lämnar grundskolan eller gymnasiet eller påbörjar högskolan. Jag har valt att frysa bilden när studenterna lämnar gymnasieskolan och använder grundskolan och gymnasieskolan som tillgångar i inträdet i högskolan.

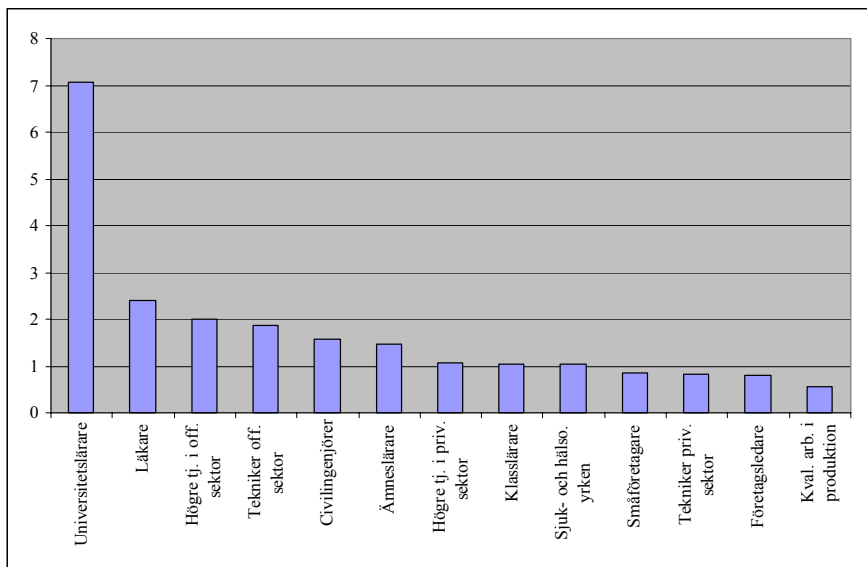
2. Akademisk kontext

Uppsala lämpar sig väl för analyser av akademiska eliter.¹⁰ Studentnationer och universitetsbyggnader pryder stadskärnan och stora delar av stadens kulturutbud har kopplingar till det akademiska livet. Studentkör, orkestrar, spex och teatrar är synonymt med staden. Den akademiska livsföringen märks också i antalet friluftslivsaffärer och långfärdsskridskor på isarna en vinterdag. Men låt oss se hur de faktiska utbildningstillgångarna ser ut min Uppsalapopulation. Nedan har jag jämfört hela den nationella studentpopulationen (alla som gått ur årskurs nio år 1988 i riket) med min Uppsalapopulation. Det är fördelningen av sociala grupper på en hushållsnivå som jämförs. I Tabell 5 (i Appendix) finns en utförligare presentation av de sociala grupperna i riket och i Uppsala.

I Diagram 1 nedan visar x-axeln vilka grupper som är över- och underrepresenterade i jämförelse med riket, det vill säga värdet 1 på x-axeln betyder en sammansättning som överensstämmer med ett genomsnittsvärde på den nationella kohorten. Jag har använt en klassificering av sociala grupper som kombinerar socioekonomisk indelning (SEI), nordisk yrkesklassificering (NYK) samt sektor.¹¹ Vinsten med denna klassificering är att man kommer bort från alltför enkla yrkesklassificeringar och kan på så vis fånga skillnader både vertikalt (kapitalvolym) och horisontellt (kapitalsammansättning).

¹⁰ För en mer ingående analys av rummet av gymnasieutbildningar i Uppsala, se Ida Lidegran, *Uppsala – en akademiskt dominerad gymnasieskola*, SEC-Reports, No 34, SEC/ILU, Uppsala universitet, Uppsala 2004.

¹¹ Tabell 5 (i appendix) visar en översikt av klassificeringen. För en mer utförlig genomgång av våra klassificeringsprinciper se Mikael Börjesson och Mikael Palme, *Social klassificering – analyser av olika nomenklatur för social klassificering och sociala gruppers karakteristika*. Paper presenterat på Workshop ”Kulturellt kapital och sociala klasser”, Uppsala universitet, 12-14 oktober, 2001. Texten finns tillgänglig på adressen: <http://www.skeptron.ilu.uu.se/broadly/sec/p-borjesson-palme-socialklassificering-0110.doc>

Diagram 1 Den sociala sammansättningen i Uppsala jämfört med riket.

Vi ser att grupper som universitetslärare, läkare, högre tjänstemän i offentlig sektor, tekniker i offentlig sektor, civilingenjörer, ämneslärare är överrepresenterade i Uppsala. Exempelvis är universitetslärartätheten så mycket som sex gånger högre i Uppsalakohorten än i övriga riket och läkartätheten är mer än dubbelt så hög. De demografiska särdragen förklaras lika mycket av underrepresentationen av arbetarklassfraktioner och grupper som orienterar sig mot den privata sektorn. Vi finner exempelvis underrepresentation av kvalificerade arbetare i produktionen, småföretagare, företagsledare och tekniker i privat sektor. Akademikerstaden kännetecknas således av en stark dominans av utbildningsstarka grupper men även av att grupper inom den privata sektorn och arbetarklassfraktioner är underrepresenterade. Den ekonomiska polen tycks vara svag i Uppsala medan kulturellt bemedlade grupper intar en särställning.

Uppsalas demografiska profil förklaras av att det är en universitetsstad med ett av Sveriges största sjukhus. Överrepresentationen av tjänstemän i offentlig sektor tolkar jag som en effekt av ett stort universitet med en tillhörande stor förvaltning och likaså har Akademiska sjukhuset en stor mängd offentligtanställda tjänstemän hos sig. Därutöver har Uppsala flera statliga verk (exempelvis Livsmedels- och Läkemedelsverket) och många av de företag som finns är forskningsintensiva sådana.¹² När man jämför inom vilka olika branscher som Uppsala kommuns befolkning arbetar med rikets näringsgrenstruktur, ser man hur Uppsala har betydligt större andel arbetande inom forskning, utveckling och utbildning (15 procent i Uppsala och nio procent i riket) medan det inom tillverkningsindustrin är det omvända förhållandet (nio procent i Uppsala och 18 procent i riket).¹³ Denna näringsgrenstruktur hänger naturligtvis samman med kommunens stora andelar av kapitalstarka grupper, dess låga andel arbetarklass samt dominansen av offentligtanställda.

¹² Uppsala Science Park är ett exempel på den nära kopplingen mellan företags- och universitetsvärlden i Uppsala. Området består av 150 företag och organisationer som har nära till olika forskningsmiljöer. Biomedicin och informationsteknik är de dominerande branscherna. Se <http://www.uppsalasciencepark.se>.

¹³ Se Tabell 6 i Appendix. Siffrorna är hämtade från SCB:s databas och de gäller för förvärvsarbetande som är över 16 år med bostad i kommunen år 2001.

3. Grov översikt av undersökningskohorterna

Innan vi går in på den mer finstiltta statistiken och konstruktionen av elevrummet, vill jag ge en översiktlig bild av de studentpopulationer som mina analyser utgår från. Detta för att få en känsla för hur övergångar till olika nivåer i utbildningssystemet ser ut och visa på hur nedärvda och förvärvade tillgångar är fördelade.

Min ursprungskohort består av alla individer som gick ur grundskolan i Uppsala kommun år 1988.¹⁴ Det vill säga, till en början har jag inte gjort något urval alls av individer utan arbetar med en totalpopulation. Då mitt fokus är att förstå vilka vägar de kvinnor och män tar i utbildningssystemet som antingen har mycket nedärvda resurser (social elit) eller förvärvat kapital (meritokratisk elit) har undersökningsgruppen kommit att ”justeras” efter hand för att anpassas till avhandlingens syfte. Jag tycker dock att det är viktigt att även redogöra för hela populationen. Den mer selekterade gruppens specifika drag blir tydlig i jämförelsen med hela kohorten. I de allra flesta fall jämför jag kohort I och IV (Tabell 7). Mitt arbete kan sägas ha följt en ”trattmetodologi” där undersökningsgruppen har blivit mer och mer insnävad till dem som med mycket tillgångar i bagaget söker sig till högskolans olika utbildningar.

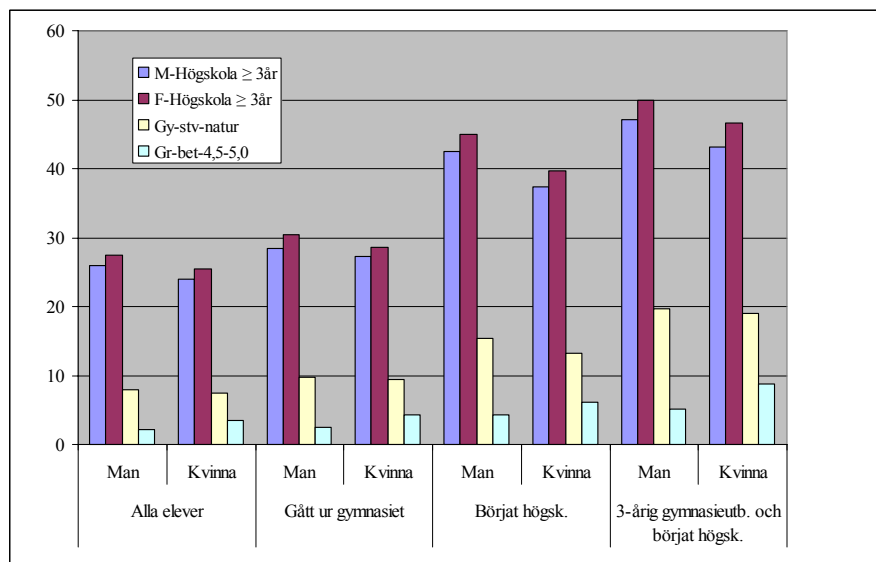
- I) alla elever som gått ur årskurs nio i Uppsala kommun år 1988, N=2040
- II) alla elever som gått ur gymnasiet, n=1646
- III) alla elever som påbörjat högskolestudier, n=1091
- IV) alla elever som gått ur treårig gymnasielinje och som påbörjat högskolestudier, n=806.

Den sistnämnda gruppen IV – eller elitkohorten som jag fortsättningsvis även kommer kalla den – är den grupp studenter som ägnas mest uppmärksamhet i avhandlingen. Inom denna grupp är det möjligt att fånga intressanta skillnader inom en relativt homogen skara. Homogen i bemärkelsen att samtliga påbörjar högskolestudier samtliga har valt att investera i en treårig gymnasieutbildning, vilket i sin tur innebär – som vi ska se nedan – att man har mer skolkapital och högre socialt ursprung i jämförelse med hela kohorten.

Diagram 2 summerar skillnaderna mellan de fyra kohorterna. Vi kan se hur de nedärvda och förvärvade tillgångarna ökar dramatiskt när vi rör oss från den första till den fjärde kohorten. I kohort IV har 45 procent av eleverna en mamma med högre utbildning som är längre än tre år, 48 procent har en pappa med dito, 19 procent har valt naturvetenskaplig linje på gymnasiet och sju procent har mycket höga betyg från grundskolan. Siffrorna står i skarp kontrast mot motsvarande andelar i kohort I. Här har 25 procent en mamma och 27 procent en pappa med högre utbildning som är längre än tre år, åtta procent har valt naturvetenskaplig linje och tre procent har mycket höga betyg från grundskolan.

¹⁴ De uppgifter som jag har tillgång till är individbaserade och aidentifierad vilket innebär att varje individ har ett löpnummer. De register som används och som ursprungligen kommer från SCB, innehåller dels uppgifter om elevernas val och skolframgångar (grundskola, grundskolebetyg, gymnasieskola, gymnasieutbildning och betyg) dels uppgifter om föräldrarna hämtade från Folk- och bostadsräkningen (föräldrars yrke, inkomst, utbildning, boendeform, invandring, civilstånd, församling med mera). För en beskrivning av registren se <http://www.skeptron.ilu.uu.se/broadly/sec/sec-reg.htm>.

Diagram 2 Kohort I-IV, elever som har slutat årskurs nio i Uppsala, 1988, några karaktäristika.

4. Hantverket

Avgörande för konstruktionen av rummet är vilka frågor man ställer i undersökningen. Hur man designar rummet beror till viss del på vad man har för tillgång till uppgifter men till allra största delen på vad det är man är ute efter att undersöka. Frågorna är vägledande för konstruktionsbygget. Min utgångspunkt är att förstå skillnader i utbildningskarriärer mellan döttrar och söner, med fokus på högre studier.

Jag har valt att använda mig av en fransk statistisk metod, multipel korrespondensanalys, för mina analyser. Fördelen med denna metod är att man kan komma bort från en så kallad "variabelsociologi" där en social variabel undersöks i taget – det vill säga att, först undersöks män, kvinnor sedan socialgrupp 1, 2 och 3 och så vidare. Ofta är man då ute efter att hitta den variabel som förklarar mest och man vill svara på frågor som: är kön viktigare än klass för betygen? Risken är att mycket går förlorat om man hamnar i sådana endimensionella frågeställningar. Korrespondensanalysen erbjuder möjligheter att undersöka kluster av variabler och att skapa mångdimensionella rum i stället för endimensionella korrelationer. En annan fördel är att metoden tillåter att kvalitativ empiri undersöks kvantitativt. Ett exempel: För att undersöka om det betyg en student erhåller när hon eller han går ur gymnasiet hänger samman med vald gymnasielinje, behöver man inte hierarkisera variabeln och bestämma att den naturvetenskapliga linjen har ett högre värde än, låt säga, den samhällsvetenskapliga linjen. Korrespondensanalysen kräver inte några förgivettaganden av detta slag i förberedelsearbetet. Det resultat som metoden ger oss är geometriska avstånd mellan olika egenskaper. Korrespondensanalysen transformerar de skillnader som finns mellan variabler (exempelvis social grupp, val av utbildning, kön) till geometriska avstånd som sedan visas längs olika axlar (dimensioner) i ett mångdimensionellt rum. Den första dimensionen är den axel som förklarar mest av strukturen, den andra dimensionen förklarar strukturen näst bäst – med hänsyn tagen

till de skillnader som redogjorts för i den första dimensionen – och så vidare.¹⁵ Vid sidan av korrespondensanalyserna redovisas frekvenstabeller och korstabeller av olika slag för att minska risken för övertolkningar av de grafer som metoden resulterar i.

Som *aktiva* individer i korrespondensanalysen har jag valt att ha de individer som har gått treårig teoretisk linje på gymnasiet och som påbörjat högskolestudier (kohort IV). Vi kan även låta individer vara *supplementära*. Vi ser var dessa individer hamnar i rummet men de påverkar inte strukturen. Sedan har vi de individer som det inte finns uppgifter om för alla variabler. Dessa individer får vara kvar som aktiva men modaliteterna¹⁶ där det inte finns någon uppgift får vara *passiva* element i analysen.¹⁷

För att bygga upp rummet använder man sig sedan av de variabler som man bedömer kommer att särskilja ens individer åt så mycket som möjligt. Vad man vill uppnå är helt enkelt en så stor spridning på sina individer som möjligt och optimalt är om två individer inte karaktäriseras av samma egenskaper. De variabler som inte bidrar särskilt mycket till att bygga upp rummet tar man inte med i analysen. Man undersöker helt enkelt vilka variabler som ger den mest sociologiskt meningsfulla spridningen. Jag gjorde preliminära korrespondensanalyser där jag testade en rad olika variabler för att utröna vilka som fungerade bäst för mitt ändamål. Det man vill förklara, i mitt fall val av högre studier, bör inte vara aktiva variabler i analysen. Kön och olika högskolevariabler ska således inte vara variabler som ingår i upprättandet av rummet för min del, eftersom jag främst är intresserad av att förstå döttrar och söners olika högskolehorisonter. Genom att inte göra de variabler som jag är intresserad av att undersöka aktiva, undviks en kortslutning i analysen, det vill säga att jag redan på förhand i konstruktionen av rummet bakar in det jag vill analysera.

Det som ligger till grund för den multipla korrespondensanalysen är en stor tabell där kolumnerna utgörs av variablerna och raderna består av individerna i analysen. Därefter kan vi skapa dels ett rum av modaliteterna, dels ett rum av individerna. När vi väl har fått ett rum av modaliteter handlar det om att försöka tolka strukturen. För att underlätta tolkningen av strukturen studerar vi en dimension i taget. Det vill säga, vilka modaliteter som bidrar till den första dimensionen, andra dimensionen och så vidare. Mycket av konstruktionsarbetet handlar om att finna ut variabler som skiljer sig åt så att det skapas skillnader mellan individer i materialet. Önskvärt är att ha variabler som skapar så stora skillnader mellan individerna som möjligt. Ett sätt att strukturera dessa skillnader är att kategorisera sina variabler under olika teman för att synliggöra vilka olika typer av variabler man har att göra med.

¹⁵ Metoden går att läsa om i *Geometric Data Analysis: From Correspondence Analysis to Structured Data Analysis*, Brigitte Le Roux och Henry Rouanet, Kluwer Academic Publishers, 2004. För en introduktion till korrespondensanalys och en genomgång av skillnaden mellan denna statistiska metod och mer traditionell statistik, se Donald Broady, *Sociologi och epistemologi. Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, LHS Förlag, Stockholm, (1990) 1991, pp. 485-527. Se även Johs Hjellbrekke, *Inforing i korrespondensanalyse*, 1999, Bergen, Fagboksforlaget.

¹⁶ En variabel, låt säga gymnasieutbildning, består av ett antal modaliteter (naturvetenskaplig linje, samhällsvetenskaplig linje, teknisk linje, och så vidare).

¹⁷ Detta görs med hjälp av en metod som Brigitte Le Roux har utvecklat, *l'analyse de correspondance multiple spécifique*. Med denna metod kan man skilja mellan aktiva modaliteter som strukturerar rummet, passiva modaliteter som har en massa men som inte bidrar till att strukturera rummet (de aktiva modaliteterna förhåller sig till denna modalitet men denna modalitet förhåller sig inte till de aktiva modaliteterna) och supplementära modaliteter som inte på något sätt bidrar till rummets uppbyggnad. Brigitte Le Roux och Henry Rouanet, *Geometric Data Analysis: From Correspondence Analysis to Structured Data Analysis*, Kluwer Academic Publishers, 2004, pp. 203-213.

4.1. Aktiva variabler

Föräldrarnas utbildningsnivå, vem som har högst utbildning av föräldrarna, föräldrarnas inkomst, inom vilken sektor föräldrarna arbetar, studenternas medelbetyg från grundskolan, gymnasieutbildning och val av språk på gymnasiet är aktiva variabler i min analys. Analysen innehåller därmed två typer (teman) av variabler, dels uppgifter om föräldrarna och dels uppgifter om studenterna. Föräldrarnas tillgångar indikerar det nedärvda kapitalet som studenterna har och studenternas egna tillgångar är det egna förvärvade skolkapitalet. För att få en balans i det konstruerade rummet försöker man ha ungefär lika många modaliteter inom de olika temana.¹⁸ I mitt fall har jag god balans – värdet för tidigare skolgång är 11 och för socialt ursprung 14 (se not 18).

En tumregel är att varje enskild modalitet ska bestå av minst fem procent av eleverna. Ett exempel: minst fem procent av min kohort måste gå på respektive gymnasielinje. Om så inte är fallet får man slå ihop två lämpliga utbildningar. Alltför små modaliteter gör att man riskerar att konstruktionen av rummet blir lite slumpmässig och därmed instabilt. Tabell 1 visar de aktiva variablerna och antalet modaliteter.

Tabell 1 Aktiva variabler i specifik multipel korrespondensanalys.

Rubrik	Avser	Variabel	Antal aktiva modaliteter
Tidigare skolgång (förvärvat kapital)	Studenten	Grundskolebetyg	5
	Studenten	Gymnasieutbildning	5
	Studenten	Franska, gymnasiet	2
	Studenten	Tyska, gymnasiet	2
	Studenten	Spanska, gymnasiet	2
Socialt ursprung (nedärvt kapital)	Föräldrar	Familjens högsta utbildningsnivå	4
	Föräldrar	Familjens sammanräknade inkomst	5
	Föräldrar	Familjens högsta sociala position (sektor)	5
	Föräldrar	Relation mellan föräldrarnas utb. nivå	3

Rummets struktur kommer att bero av hur kodningen av variablerna ser ut. Metoden är således inte explorativ i den meningen att man helt förutsättningslöst undersöker ett antal variabler och letar efter samband. Nej, i denna metodskola låter man frågeställningen styra konstruktionen av rummet. Sedan handlar det om att koda variablerna på ett sådant sätt att skillnader mellan individer träder fram så tydligt som möjligt och att rummet blir stabilt.

4.2. Kodning

Jag har kodat mina aktiva variabler på följande vis (se även Tabell 3). Variabeln för studenternas tidigare grundskolebetyg bygger på en separat multipel korrespondensanalys. Uppgifter om de olika ämnesbetygen i årskurs nio ligger till grund för denna korrespondensanalys. Poängen med att utgå från de olika ämnesbetygen i stället för medelbetyget är att man kan få en mer fyllig beskrivning av spridningen av betyg. De ämnesbetyg från årskurs nio som analysen är grundad på är: barnkunskap, bild, hemkunskap, idrott, musik, biologi, fysik, kemi, teknik, geografi, historia, religion, samhällskunskap, slöjd, svenska, tillval, engelska och matematik. I matematik och engelska finns uppgift om särskild och allmän kurs. Jag har valt att översätta de båda olika typerna av betyg till en gemensam femgradig skala. Ett medelbetyg talar endast om hur höga eller låga betyg en individ har

¹⁸ Formeln för att räkna ut om man har balans är: antalet modaliteter inom ett tema subtraherat med antalet variabler inom samma tema. Det vill säga i mitt fall gäller, socialt ursprung: $17-4=13$ och tidigare skolgång: $16-5=11$.

medan ämnesbetygen även ger information om i vilka ämnen som man har de olika betygen. Man kan exempelvis tänka sig att en elev har låga betyg i teoretiskt orienterade ämnen men höga betyg i ämnen av mer praktisk karaktär. Det visar sig att även om betygen är kraftigt relaterade till varandra finns skillnader. Vissa betyg är viktigare än andra, exempelvis matematikbetyget och betygen i de olika naturorienterade ämnena. Korrespondensanalysens resultat har sedan använts för att skapa fem olika betygs kategorier.¹⁹ Valet att använda grundskolebetyg och inte gymnasiebetyg motiveras av att gymnasiebetygen är mindre jämförbara. Studierna på naturvetenskaplig linje skiljer sig väsentligt från de på yrkesförberedande linjer exempelvis. Detta gör att betygen säger olika saker beroende av utbildningens art. De blir därför mindre jämförbara än grundskolebetygen.

Variabeln gymnasieutbildning innehåller, liksom grundskolebetyg, fem aktiva modaliteter. Gymnasieutbildningarna är indelade på följande vis: treårig ekonomiskt program, fyraårig tekniskt program, treårig samhällsvetenskapligt program, treårig humanistiskt program och treårig naturvetenskapligt program.

De tre språkvariablerna består av endast två modaliteter var, att ha läst det aktuella språket på gymnasiet eller inte.

Så till variablerna som indikerar studenternas nedärvda kapital. Variablerna kopplade till det sociala ursprunget är med ett undantag kodade som hushållsvariabler. Genom att använda hushållsvariabler i stället för att göra separata variabler för fadern och modern kan man undvika den samverkan – som ger en förstärkning av den sociala bakgrunden i analysen – som finns mellan faderns och moderns utbildning, inkomst och sektor. Dessutom finns bakom tanken att använda hushållet som en indikator på uppväxtvillkor, idén om att familjen utgör ett säte för kapitalackumulation.²⁰ Genom att utgå från hushållet kan man komma åt reproduktionsstrategier inom olika sociala grupper. En kvinna kan exempelvis ha mycket utbildningskapital medan mannen har mer ekonomiskt kapital. Tillsammans konstituerar de en familj med såväl stort kulturellt som ekonomiskt kapital. Principen för att klassificera ett hushålls sociala position är:

Om fadern eller modern lever ensamma med barnet, har klassificeringen för den ensamstående föräldern använts. Om båda föräldrarna ingår i hushållet, har den som arbetar heltid valts i första hand (...). Ifall båda föräldrarna arbetar heltid har den sociala grupp valts som tillhör den högsta hierarkiska position. Om dessa är lika har faderns yrke valts (Börjesson och Palme, 2001, s. 17).²¹

Familjens högsta utbildningsnivå innehåller fyra aktiva modaliteter, fyraårig gymnasieutbildning, kortare (kortare än tre år) högskoleutbildning, längre högskoleutbildning och forskarutbildning.

Variabeln om vem av föräldrarna som har högst utbildning ger en annan information än vad uppgiften om utbildningsnivå gör. I den senare variabeln är det relationen mellan

¹⁹ Det är värdena (koordinaterna) utefter den första axeln jag använder för att göra en indelning i olika betygs kategorier.

²⁰ Mikael Börjesson och Palme, Mikael, 2001: *Social klassificering- analyser av olika nomenklaturer för social klassificering och sociala grupperns karakteristika*. Paper presenterat på Workshop ”kulturellt kapital och sociala klasser” 12-14 okt 2001. Uppsala universitet.

²¹ Börjesson, Mikael och Palme, Mikael, 2001: *Social klassificering - analyser av olika nomenklaturer för social klassificering och sociala grupperns karakteristika*. Paper presenterat på Workshop ”kulturellt kapital och sociala klasser” 12-14 okt 2001. Uppsala universitet.

föräldrarna som undersöks. Variabeln innehåller tre aktiva modaliteter: fadern högst utbildning, modern högst utbildning och föräldrarna lika utbildningsnivå.

Inkomstvariabeln är helt enkelt den sammanräknade inkomsten i hushållet. Fem inkomstgrupper har konstruerats.

Hushållets sektortillhörighet har indelats i hushållssektor (egen företagare), företagssektor (privatanställd), kommunal, landsting och statlig sektor. De tre sistnämnda grupperna är offentliganställda. Lite ytterligare information finns om sektortillhörighet i SCB registren men dessa grupper är för små för att kunna användas i en korrespondensanalys.²²

Man kan med rätta ställa sig frågan varför just dessa variabler har valts som aktiva i analyserna och inte andra som exempelvis yrke, invandring, ålder och så vidare. De korrespondensanalyser som presenteras nedan är ett resultat av ett antal genomförda analyser där betydligt fler variabler har varit aktiva. Arbetet har bestått i att utforska vilka variabler som ger ett mångdimensionellt rum med så stor spridning av individerna som möjligt och med en så stabil struktur som möjligt. Om rummet är stabilt ändras det inte nämnvärt när man gör justeringar av modaliteter och klassificeringar. Men som tidigare sagts är rummet beroende av vilka variabler man kör in i analysen. Med en annan uppsättning variabler skulle resultatet se annorlunda ut. En stor del av analysarbetet är kopplat till valet av aktiva variabler och kodningen av desamma.

²² Därför har jag gjort följande sammanslagningar av variabler: social försäkring, ideell föreningssektor klassificeras som kommunal, övriga offentliga institutioner klassificeras som statlig förvaltning, icke finansiell företagssektor, statliga affärsdrivande verk och finansiell företagssektor klassificeras som företagssektor.

Tabell 2 Frekvenstabell över de aktiva variablerna.

Föräldrar	Andel	n	Studenten	Andel	n
H-Utb. ej i Fob	0,4	3			
H-Ej uppgift	0,4	3	Mkt låga betyg	14,9	120
H-Grund 4årig gym. utb.	22,1	178	Låga betyg	20,0	161
H-Högskola < 3 år	14,5	117	Medelhöga betyg	30,1	243
H-Högskola > 3år	39,3	317	Höga betyg	20,0	161
H-Forskarutb.	23,3	188	Mkt höga betyg	15,0	121
Total	100	806	Total	100	806
H-Ej-uppgift	5,3	43			
H-Mkt låg inkomst	13,3	107	Gy-Stv ekonomisk	22,0	177
H-Låg inkomst	19,1	154	Gy-Stv teknisk	25,8	208
H-Medelhög inkomst	28,9	233	Gy-Stv sam.	26,1	210
H-Hög inkomst	19,0	153	Gy-Stv hum.	6,8	55
H-Mkt hög inkomst	14,4	116	Gy-Stv natur.	19,4	156
Total	100	806	Total	100	806
H-Sek. ej i Fob	0,4	3			
H-Sek. ej uppgift	2,5	20	Gy-Ej tyska	47,6	384
H-Hushållssektor	4,3	35	Gy-Tyska	52,4	422
H-Företagssektor	33,9	273	Total	100	806
H-Kommunal	18,4	148			
H-Landsting	13,8	111	Gy-Ej spanska	68,4	551
H-Statlig	26,8	216	Gy-Spanska	31,6	255
Total	100	806	Total	100	806
Ej-uppg	0,7	6			
Utb-en förälder	12,3	99			
F-Högst utb.	40,8	329			
M-Högst utb.	18,6	150	Gy-Ej franska	58,9	475
Föräldrar lika utb.	27,5	222	Gy-Franska	41,1	331
Total	100	806	Total	100	806

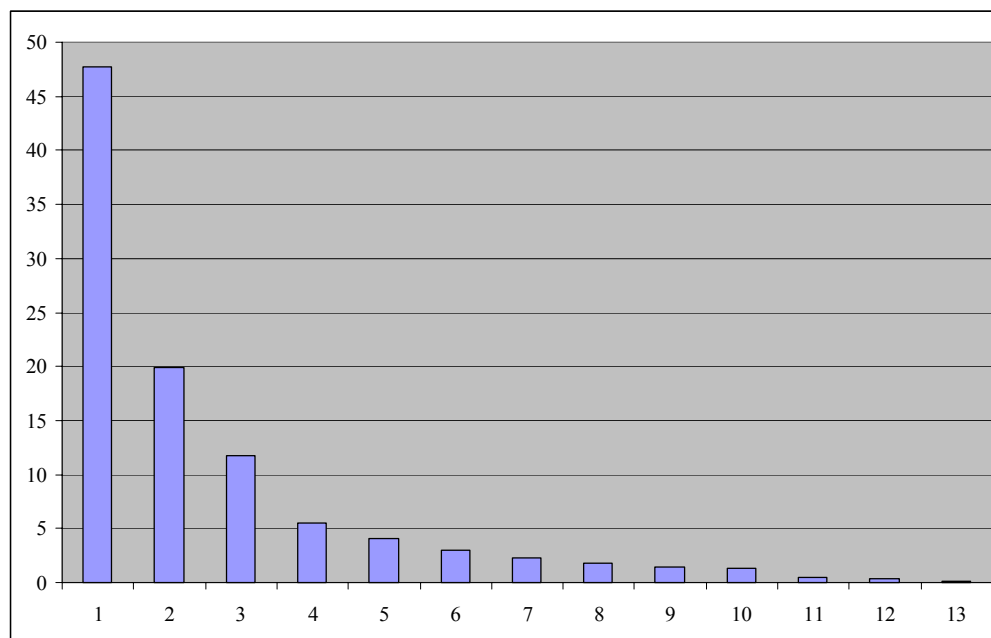
5. Tolkning av axlar

Resultatet av den multipla korrespondensanalysen är ett mångdimensionellt rum. Antalet axlar eller dimensioner uppgår till 28 stycken. Alla dessa axlar är dock inte meningsfullt att tolka eftersom det är de första axlarna som förklarar mest av skillnaderna i materialet. Principen bakom metoden är sådan att längs den första axeln presenteras de största skillnaderna i materialet, den andra axeln de största resterande skillnaderna och så vidare. Axlarna förklarar alltså materialet i en fallande hierarkisk skala.

Eftersom det är meningslöst att tolka alla axlar måste man på något sätt avgöra hur många axlar som är rimligt att tolka. Relationen mellan de olika axlarna och axlarnas olika bidrag till den totala variansen får vara vägledande för hur många axlar som tolkas. Diagram 3 visar hur de 13 första axlarnas bidrag till den totala variansen. Vi ser att den första axeln är stark och förklarar 48 procent av skillnaderna i materialet. Den andra axeln förklarar 20 procent och den tredje 12 procent. De övriga axlarna är inte tillräckligt tydligt separerade från varandra vilket gör att jag nöjer mig med att tolka de tre första axlarna.²³ Tillsammans förklarar dessa tre axlar 80 procent av de funna skillnaderna.

²³ Om det är små skillnader mellan axlarna, som det är exempelvis mellan axel fyra och fem, tyder detta på att axlarna inte är särskilt väl separerade från varandra.

Diagram 3 Korrespondensanalysens axlars modifierade egenvärde uttryckt i andelar av den totala variansen (inertian), axel 1-13.

5.1. Modalitetsmoln

Så till tolkningen av axlarna. Den första axeln visar en skillnad mellan mycket förvärvat och nedärvt kapital och lite av detsamma (Tabell 3). Vi kan konstatera att variablerna familjens utbildningsnivå och gymnasieutbildning bidrar mest till den första axeln. Dessa två variabler bidrar med 43 procent (föräldrarnas utbildningsnivå bidrar med 26 procent och gymnasieutbildning med 17 procent) vilket kan jämföras med det genomsnittliga bidraget som är 11 procent. Tredje viktigaste variabeln för den första axeln är grundskolebetyg (14 procent) och därefter följer familjens sociala position (14 procent), familjens inkomst (12 procent). Detta är den första axelns *förklarande variabler*, det vill säga de som bidrar över det genomsnittliga bidraget för variablerna.

Den första axeln uttrycker volymskillnader i nedärvt *och* förvärvat kapital. Variablerna för nedärvt kapital är viktigare för upprättandet av den första dimensionen än vad de för förvärvat är (41 procent bidrar förvärvat kapital med och 59 procent bidrar nedärvt kapital med). Vi ser även att utbildningskapitalet är viktigare än det ekonomiska kapitalet för upprättandet av det sociala rummet (utbildningsvariabeln bidrar betydligt mer till den första axeln än vad inkomstvariabeln gör).

När modaliteterna tas med i beaktande kan rummets olika polariteter undersökas närmare. På plussidan finns modaliteterna: forskarutbildning, naturvetenskaplig gymnasieutbildning, mycket höga grundskolebetyg, statlig tjänst (föräldrarnas sociala position), hög inkomst, mycket hög inkomst och att fadern har högst utbildningsnivå av föräldrarna. Det vill säga, modaliteter som indikerar stora utbildningsmässiga, kulturella och skolmässiga tillgångar. Totalt bidrar dessa modaliteter med 57 procent till axeln. Den motsatta polen innehåller modaliteter som indikerar betydligt mindre kapitaltillgångar. Här återfinns modaliteterna: gymnasienivå (högsta utbildningsnivån hos föräldrarna), ekonomisk gymnasieutbildning,

mycket låga grundskolebetyg²⁴, företagssektor (föräldrarnas sociala position), låg inkomst och spanska. Totalt sett bidrar dessa modaliteter med 26 procent till axeln.

Den första axeln förklarar 48 procent av variationen i materialet – vilket innebär att relationen mellan framför allt förvärvat skolkapital i form av studievägsval på gymnasiet och grundskolebetyg och nedärvt kapital framför allt i form av utbildningskapital är stark, och samverkar i upprättandet av den erhållna strukturen.

Den andra axeln struktureras av studenternas egenskaper. Om den första axeln var en kombination av förvärvat och nedärvt kapital orienteras den andra axeln efter studenternas förvärvade skolkapital och där språken intar en viktig roll i sammanhanget. Samtliga variabler med förklaringsvärde är kopplade till studenternas skolkapital: tyska, franska, gymnasieutbildning och spanska på gymnasiet.

Vid den ena polen (pluspolen) finner vi följande modaliteter: tyska, ej franska, teknisk gymnasieutbildning och ej spanska. Totalt bidrar dessa modaliteter med 36 procent till den andra axeln. Vid den andra polen (minuspolen) återfinns ej tyska, franska, humanistisk utbildning och spanska. Dessa modaliteter bidrar med 47 procent till axeln. Vad vi har här är en opposition mellan studenter som läst teknisk utbildning och valt tyska på gymnasiet och de som har satsat på humanistisk utbildning med språkstudier i franska och spanska.

Den tredje dimensionen innehåller, liksom den första, en kombination av tillgångar kopplade till föräldrarna och tillgångar först och främst knutna till studenterna. Vid den ena polen (pluspolen) hamnar en grupp studenter som karaktäriseras av att hushållets utbildningsnivå är extremt hög (forskarutbildning), att någon av föräldrarna är statligt anställd, att fadern har högst utbildningsnivå av föräldrarna, att man har låga eller mycket låga betyg, att man valt humanistisk utbildning och att läsa spanska på gymnasiet. Den andra gruppen (vid minuspolen) kännetecknas av att hushållets högsta utbildningsnivå är högskola >3 år, att föräldrarna har lika utbildningsnivå, att någon av föräldrarna är kommunalanställd, att man valt att studera på naturvetenskaplig linje och har mycket höga betyg med sig från grundskolan.

Den tredje axeln kan delvis tolkas som en opposition mellan individer med extremt högt socialt ursprung men mindre eget förvärvat skolkapital och en grupp med stora egna skolframgångar men med något mindre sociala tillgångar med sig hemifrån.

Graf 1 till Graf 4 visualiserar resultaten och visar hur de förklarande modaliteterna är fördelade i rummet. De olika storlekarna på symbolerna beror av att de representerar antalet individer. Den första dimensionen separerar studenter med mycket nedärvt och förvärvat kapital från studenter med lite tillgångar och är en ”volymkapitalaxel” (Graf 1). Den andra dimensionen skiljer på studenternas tillgångar (Graf 2). Här får vi i en uppdelning mellan en tysk/teknisk pol och en fransk/humanistisk pol. Den tredje axeln delar upp elitskiktet i en meritokratisk pol och en social utbildningselitpol och de lägre sociala skikten splittras upp i en grupp studenter som karaktäriseras av egna tillgångar och en av föräldrarnas tillgångar (Graf 3). I planet 1-3 finner vi en struktur bestående av två diagonala axlar. Egenskaper kopplade först och främst till studenterna själva lägger sig utefter en axel med nordöstlig orientering medan egenskaper kopplade till föräldrarna lägger sig utefter en axel med nordvästlig riktning. Kombinationen av dessa båda diagonala axlar ger ett antal positioner värda att ägna lite tid åt. I den sydöstra delen av grafen hittar vi studenter med mycket höga betyg och som valt den

²⁴ Viktigt att komma ihåg är att betygsvariabeln och inkomstvariabeln är relativ och att den undersökta kohorten, utifrån vilken betygsvariabeln och inkomstvariabeln är konstruerad, är en hårt selekterad skara studenter (de som gått ur treårig gymnasieutbildning och påbörjat högre studier). Mycket låga betyg och mycket låg inkomst måste sättas i relation till att det är en selekterad kohort.

naturvetenskapliga linjen på gymnasiet och i den nordöstra delen av grafen återfinns studenter från forskarutbildningshem, föräldrarna är statliganställda och fadern har högst utbildningsnivå av föräldrarna. I det nordvästra hörnet finns en grupp studenter med mycket låga betyg, som läst spanska och humanistisk linje. Dessa står längs den första axeln i opposition mot en fjärde grupp studenter som kommer från hem där föräldrarna har lika utbildningsnivå, är kommunalanställda och har en längre högskoleutbildning. Vi kan gå vidare och utforska ytterligare fyra positioner som utkristalliseras i detta plan. Eftersom vi inte får någon information om studenternas sociala ursprung längs studentdiagonalen och tvärtom, ingen information om förvärvat skolkapital längs föräldradiagonalen, kan vi gå vidare med att utforska positionerna mellan diagonalerna. Rakt österut i grafen återfinns studenter som kombinerar högt socialt ursprung med mycket eget förvärvat skolkapital. Rakt norröver finns de som har högt socialt ursprung men lite egna tillgångar. Västerut finns de som har lite egna tillgångar och mindre förvärvade tillgångar. Slutligen finner vi söderut de studenter som har mindre förvärvade tillgångar men mer av egna tillskansade resurser. Planet 1-3 ger oss således intressanta positioner i rummet som består av olika kombinationer av volymen i förvärvat och nedärvt kapital.

När vi kombinerar axel 2 och 3 splittras den franska/humanistiska polen upp (Graf 4). Den delas dels upp i en grupp studenter som har gått humanistisk linje, läst spanska och har mycket låga betyg, dels en grupp som läst franska, har mycket höga betyg, har föräldrar som är kommunalanställda och föräldrarna har längre högskoleutbildning. Man kan säga att den andra dimensionens humanistiska/franska pol justeras i plan 2-3 och vi får en ”spanskgrupp” med lite skolkapital i opposition mot en ”franskgrupp” med betydligt mer skoltillgångar.

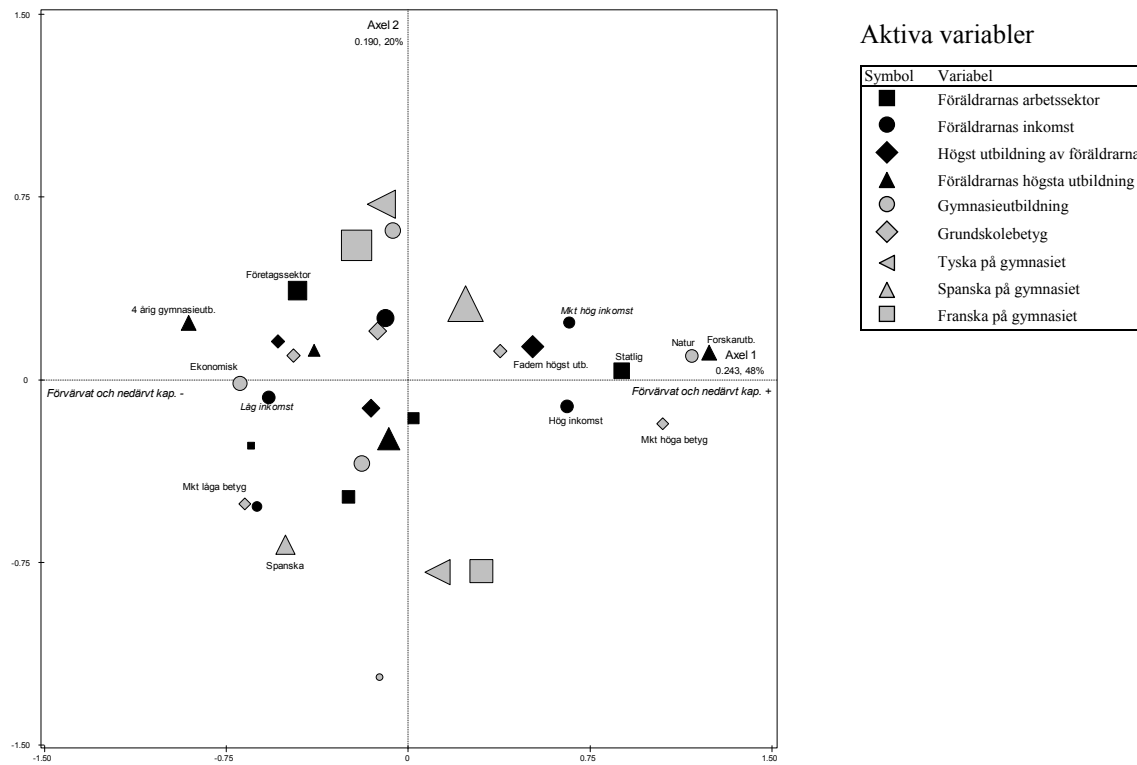
Tabell 3 Aktiva variabler och modaliteter, bidragsvärden för axel 1-3, variabler sorterade efter bidragsvärde och modaliteter uppdelade efter koordinater (positiva och negativa).

Axel	Variabel	Bidrag	Kumulativt	Modaliteter	Bidrag	Modaliteter	Bidrag
Axel 1				Plussidan		Minussidan	
	Familjens högsta utbildningsnivå	25,7		Forskarutb.	16,4	Gymnasienivå	8,3
	Gymnasieutbildning	17,4	43,2	Natur	12,1	Ekonomisk	4,8
	Grundskolebetyg	14,2	57,4	Mkt höga betyg	7,5	Mkt låga betyg	3,1
	Familjens högsta sociala position (sektor)	14,0	71,4	Statlig	9,5	Företagssektor	3,2
	Familjens sammanräknade inkomst	12,0	83,4	Hög inkomst	3,7	Låg inkomst	2,9
				Mkt hög inkomst	2,9		
	Relation mellan föräldrarnas utbildningsnivå	7,7	91,0	Fadern högst utb.	4,9		
	Spanska gymnasiet	5,4	96,5			Spanska	3,7
	Franska gymnasiet	2,9	99,4				
	Tyska gymnasiet	0,6					
Totalt			100	Totalt	57,0	Totalt	26,0
Axel 2				Plussidan		Minussidan	
	Tyska gymnasiet	33,1		Tyska	15,8	Ej tyska	17,3
	Franska gymnasiet	25,1	58,2	Ej franska	10,3	Franska	14,8
	Gymnasieutbildning	13,4	71,6	Teknisk	5,6	Humanistisk	5,9
	Spanska gymnasiet	12,3	83,9	Ej spanska	3,9	Spanska	8,4
	Familjens högsta sociala position (sektor)	5,5	89,4				
	Familjens sammanräknade inkomst	3,8	93,2				
	Grundskolebetyg	3,5	96,7				
	Familjens högsta utbildningsnivå	2,3	99,1				
	Relation mellan föräldrarnas utbildningsnivå	0,9					
Totalt			100	Totalt	35,6	Totalt	46,5
Axel 3				Plussidan		Minussidan	
	Familjens högsta utbildningsnivå	17,6		Forskarutb.	10,5	Högskola ≥ 3 år	7,0
	Grundskolebetyg	17,3	34,9	Mkt låga betyg	4,5	Mkt höga betyg	9,0
				Låga betyg	3,4		
	Relation mellan föräldrarnas utbildningsnivå	16,7	51,6	Fadern högst utb.	8,7	Föräl. lika utb. nivå	5,2
	Gymnasieutbildning	13,8	65,3	Humanistisk	3,0	Natur	5,9
	Familjens högsta sociala position (sektor)	13,3	78,7	Statlig	5,0	Kommunal	5,8
	Spanska gymnasiet	11,6	92,0	Spanska	7,9	Ej spanska	3,7
	Franska gymnasiet	4,5	94,8				
	Familjens sammanräknade inkomst	4,3	99,1				
	Tyska gymnasiet	0,9					
Totalt			100	Totalt	43,0	Totalt	36,6

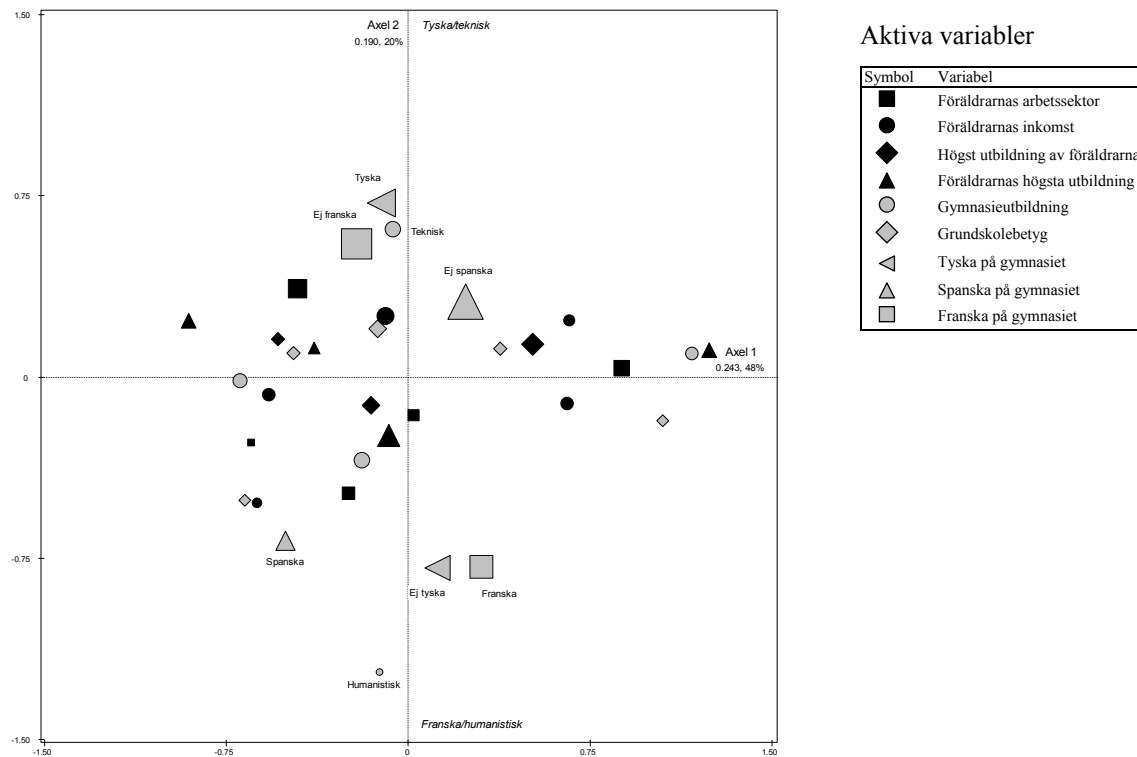
Aktiva variabler och modaliteter, bidragsvärden (ctr) för axel 1-3, variabler sorterade efter bidragsvärde och modaliteter uppdelade efter koordinater (positiva och negativa).

Fet stil betyder att variabler eller modaliteter bidrar mer än det genomsnittliga bidraget som är 11 procent för variablerna och tre procent för modaliteterna. Dessa kallar man för förklarande variabler respektive modaliteter. *Fet kursiverad stil* indikerar variabler och modaliteter som ligger nära det genomsnittliga bidraget och som därför räknas som förklarande variabel respektive modalitet.

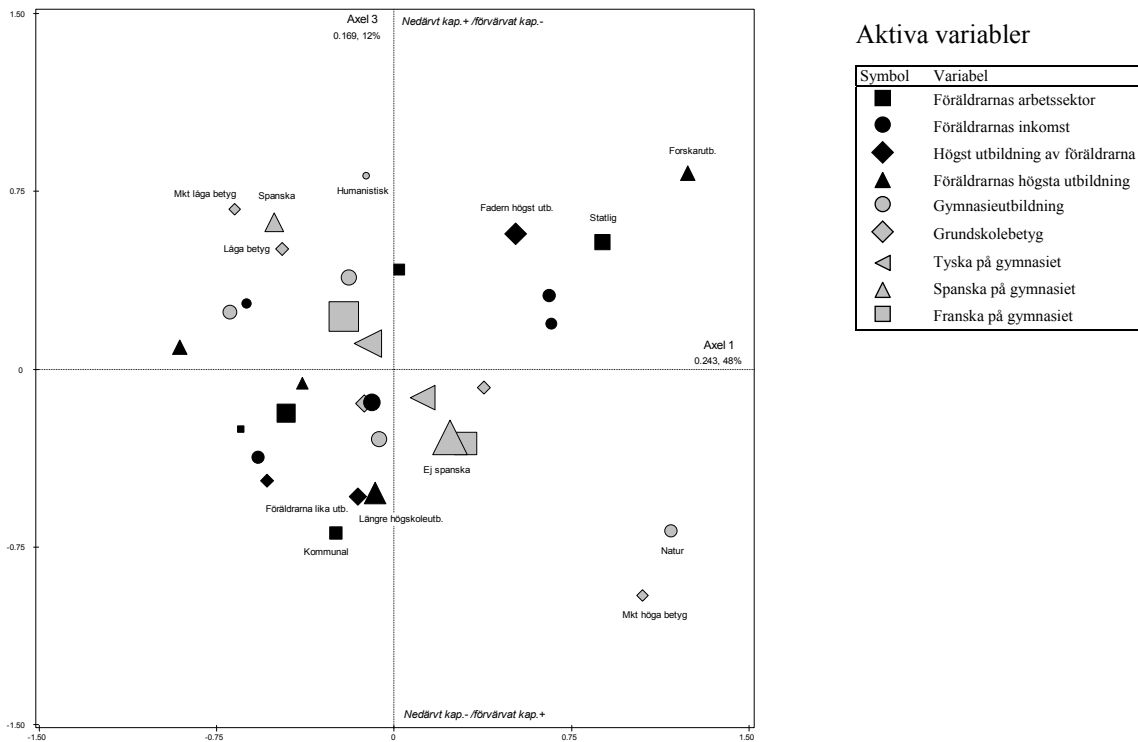
Graf 1 Förklarande modaliteter axel 1, moln av modaliteter.

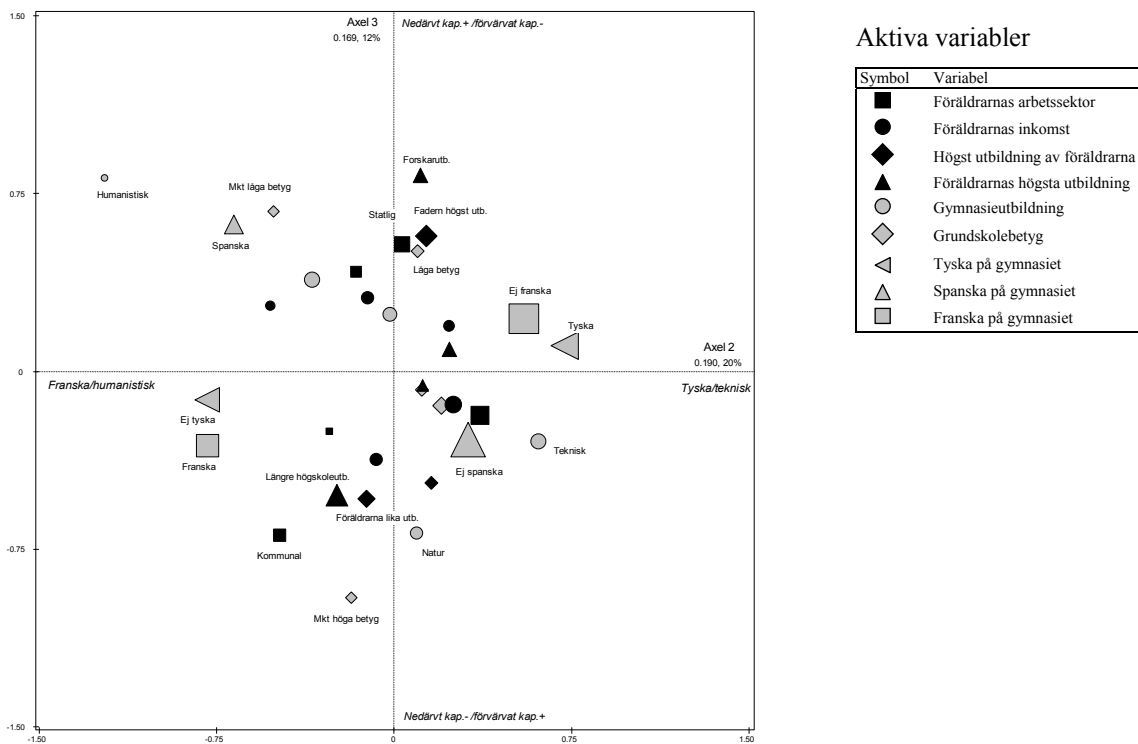
Graf 2 Förklarande modaliteter axel 2, moln av modaliteter.

Graf 3 Förklarande modaliteter axel 3, moln av modaliteter, planet av axel 1 och 3.

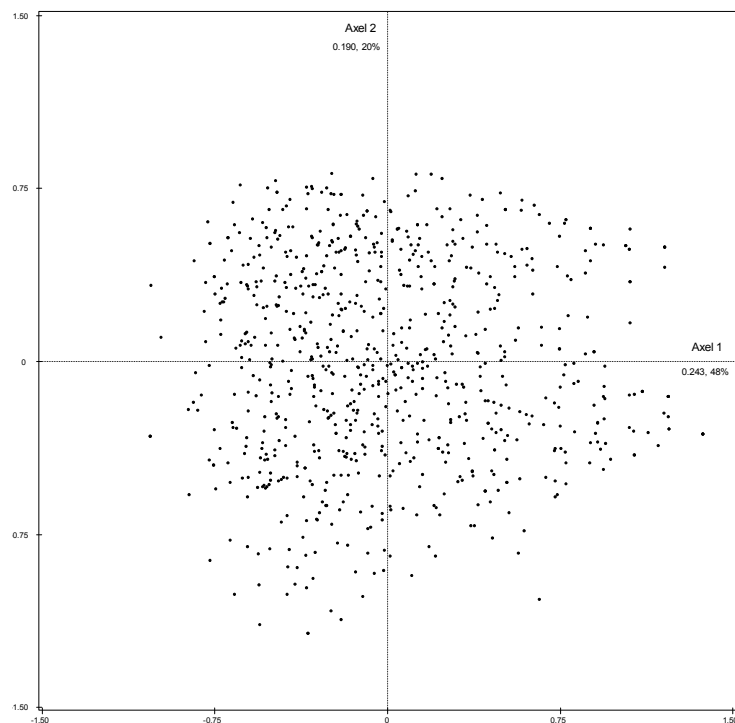
Graf 4 Förklarande modaliteter axel 3, moln av modaliteter, planet av axel 2 och 3.

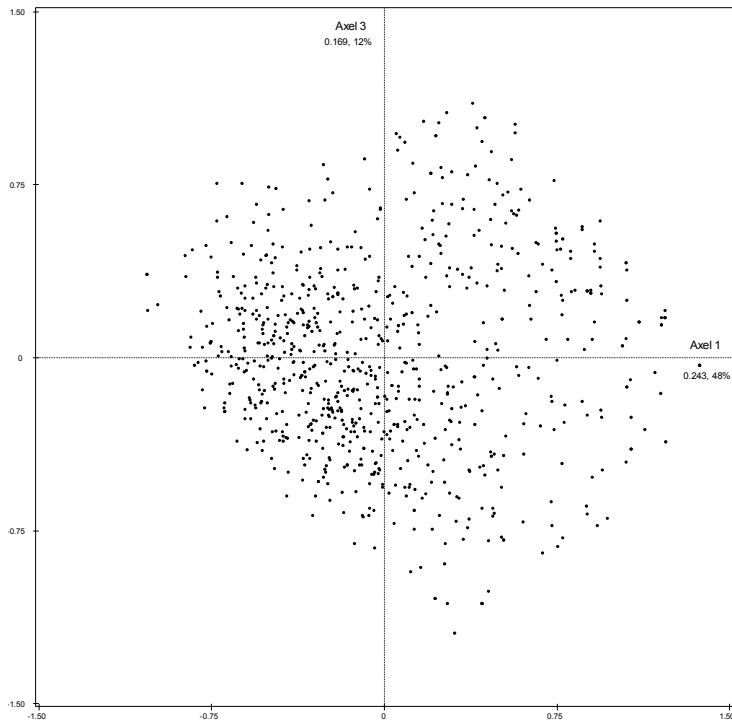
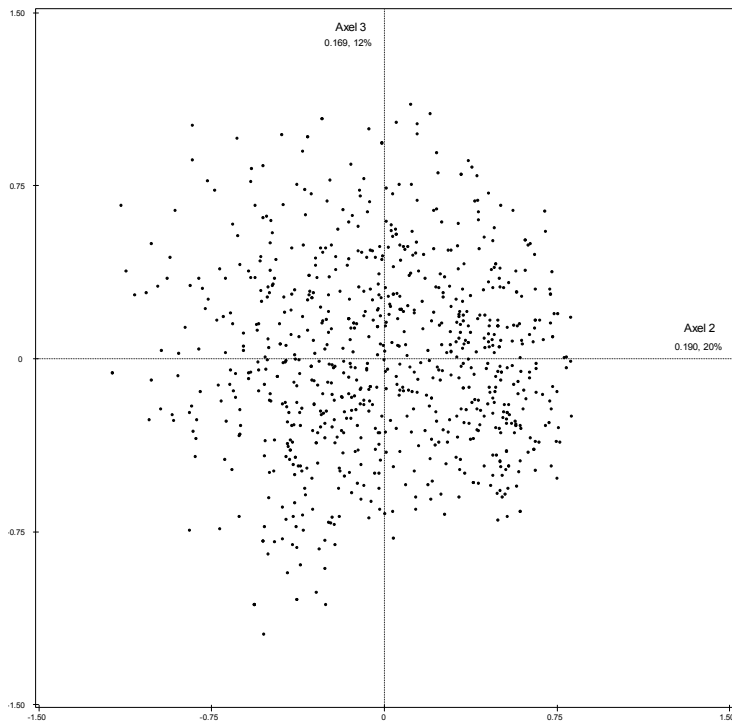

5.2. Individmoln och landmärken

Hittills har jag undersökt spridningen av modaliteternas medelvärden. Nästa steg är att undersöka hur individerna sprider sig i rummets olika dimensioner. Varje prick i graferna nedan är en individ vars position i rummet beror av kombinationen av de olika egenskaperna. Vi kan se de olika former som individmolnen antar i de olika dimensionerna (Graf 5 till Graf 7). Individerna är väl spridda i rummet i de olika planen och antar lite olika former. I planet 1-3 har individsvärmen en kvadratisk form (Graf 6).

Graf 5 Individmoln axel 1-2.

Graf 6 Individmoln axel 1-3.**Graf 7 Individmoln axel 2-3.**

För att lättare få en känsla för individmolnens struktur och dess gränser har så kallade landmärken konstruerats (Graf 8 till Graf 10). Det är skapade individer som har en profil som består av de mest extrema profilerna för varje axels negativa och positiva pol. Följande ”idealtypiska studenter” finner vi längs den första axelns östra sida: en som gått naturvetenskaplig linje, har mycket höga betyg med sig från grundskolan, läser franska på gymnasiet, kommer från ett hem med mycket hög inkomst, där minst en förälder har forskarutbildning, är statligt anställd och där fadern har högst utbildningsnivå av föräldrarna. På den första axelns västra sida finner vi en student med följande profil: ekonomisk linje på gymnasiet, mycket låga betyg från grundskolan, läst tyska och spanska på gymnasiet, har föräldrar med låg inkomst, har minst en förälder med gymnasieutbildning och som arbetar inom hushållssektor, samt att modern har högst utbildningsnivå av föräldrarna.

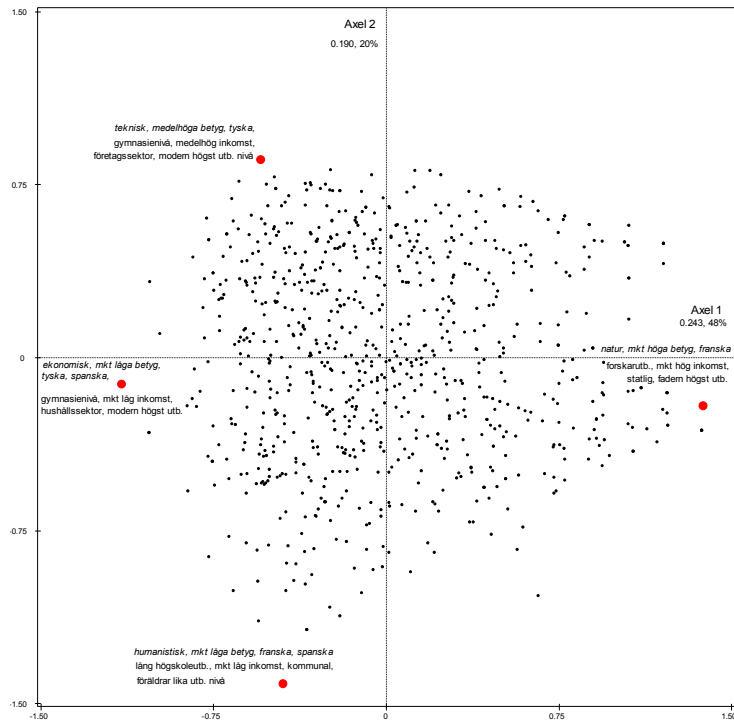
Den andra axelns nordliga position har profilen: teknisk linje på gymnasiet, medelhöga betyg från grundskolan, läst tyska på gymnasiet, föräldrar med medelhög inkomst, minst en förälder med gymnasieutbildning och som arbetar inom privat sektor och där modern har högst utbildningsnivå av föräldrarna. Den andra axelns sydliga position intas av en student som humanistisk linje på gymnasiet, mycket låga betyg från grundskolan, läst franska och spanska på gymnasiet, föräldrar med mycket låg inkomst, minst en förälder har en längre högskoleutbildning och är kommunalanställd och där föräldrarna har lika utbildningsnivå.

Den tredje axeln slutligen har en student med egenskaperna: naturvetenskaplig linje, mycket höga betyg, franska, föräldrar med låg inkomst, minst en förälder med längre högskoleutbildning, kommunalanställd och föräldrar med lika utbildningsnivå. Profilen med positiva koordinater för den tredje axeln är: humanistisk linje, mycket låga betyg, tyska, spanska, forskarutbildning, statligt anställd, hög inkomst och fadern högst utbildningsnivå av föräldrarna.

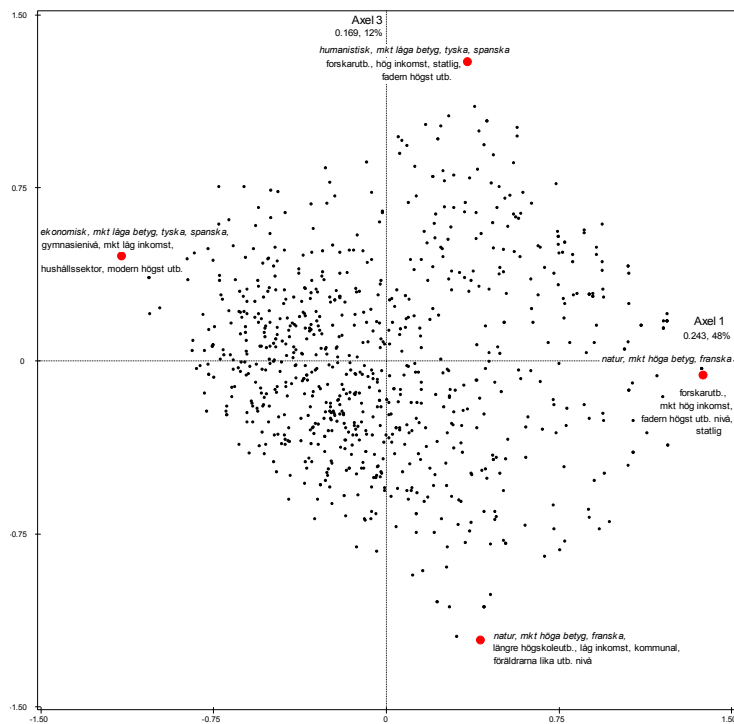
Möjligheten finns ju att några av de skapade idealtypiska studenterna existerar i min kohort, det vill säga att någon eller några av studenterna i kohorten har en profil som är lika som något av landmärkena. Jag har undersökt om så är fallet men det är det inte. Ingen av mina studenter har en profil som stämmer överrens med landmärkena. De skall alltså betraktas just som landmärken eller ”idealtypiska studenter”.

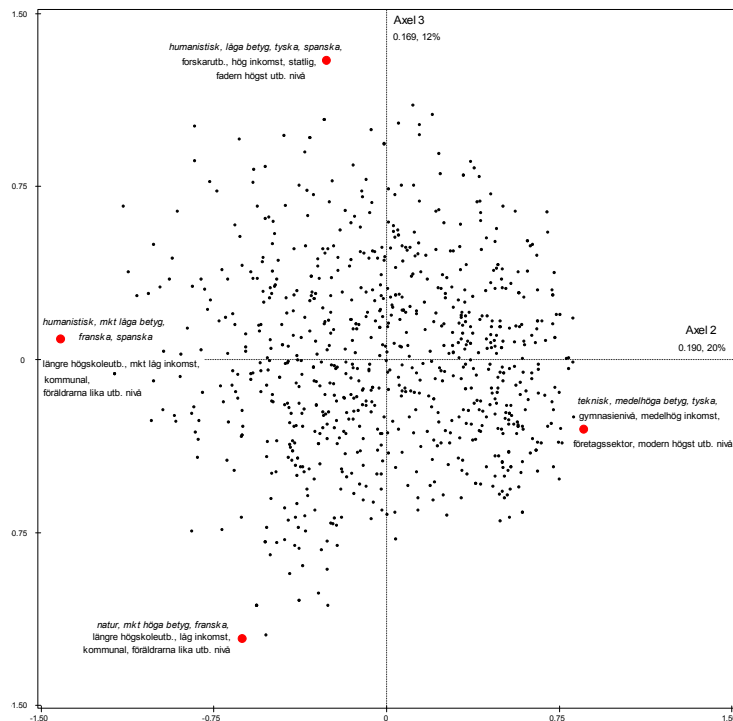
Vid en närmare undersökning av kohortens profiler ser man att det finns 761 unika kombinationer av de 806 individerna som är aktiva i analysen. Jag har även undersökt om det finns studentprofiler som överlappar varandra i kohorten och det gör det. Det finns fem kombinationer som tre individer vardera har och 35 kombinationer som två individer vardera har. Resterande kombinationer är unika. De fem vanligaste kombinationerna finns i Tabell 4. Det är framför allt profiler med väldigt mycket både förvärvat och nedärvt kapital som är överlappande. Likaså är de fem profilerna relativt likartade.

Graf 8 Individmoln axel 1-2, landmärken.

Graf 9 Individmoln axel 1-3, landmärken.

Graf 10 Individmoln axel 2-3, landmärken.**Tabell 4 De vanligaste individprofilerna, profilerna innehas av tre studenter vardera.**

	Individtyp 1	Individtyp 2	Individtyp 3	Individtyp 4	Individtyp 5
Gy-utb	Natur	Natur	Natur	Natur	Natur
Gr-bet	Höga betyg	Höga betyg	Mkt höga betyg	Mkt höga betyg	Mkt höga betyg
H-utb	Forskarutb.	Forskarutb.	Längre högskoleutb.	Forskarutb.	Forskarutb.
H-ink	Medelhög inkomst	Mkt hög inkomst	Låg inkomst	Hög inkomst	Mkt hög inkomst
H-sektor	Statlig	Statlig	Kommunal	Statlig	Statlig
Gy-franska	Ej franska	Franska	Franska	Franska	Ej franska
Gy-tyska	Tyska	Ej tyska	Ej tyska	Ej tyska	Tyska
Gy-spanska	Ej spanska	Ej spanska	Ej spanska	Ej spanska	Ej spanska
Relation föräldrar	Fadern högst utb. nivå	Fadern högst utb. nivå	Utb. nivå en förälder ²⁵	Fadern högst utb. nivå	Fadern högst utb. nivå

6. Kort summering I

Min Uppsalapopulation, såväl den hela som elitkohorten, karaktäriseras av att ha väsentligt mer nedärvda utbildningstillgångar än vad som är fallet för hela den nationella populationen. Att vi har att göra med en grupp studenter där en osedvanligt stor andel har stora utbildningstillgångar med sig hemifrån råder det ingen tvekan om. Elitkohorten – som består av de studenter som gått treårig teoretisk linje på gymnasiet och påbörjat högskolestudier – är den kohort som ligger till grund för den multipla korrespondensanalysen och i denna kohort återfinns en skara studenter med osedvanligt mycket nedärvda och förvärvade tillgångar. Gruppen är med andra ord inte representativ för Uppsalaungdomar i allmänhet än mindre för svenska avgångselever.

²⁵ Denna modalitet är passiv i korrespondensanalysen.

Korrespondensanalysen, som bygger på uppgifter om föräldrarnas tillgångar och studenternas tidigare skolframgångar, resulterar i ett antal polariteter. Den viktigaste oppositionen i mitt material är den mellan studenter som har tillgångar av alla de slag och de som har lite resurser. Vi har kort sagt att göra med kapitalvolymaxel och där den första axeln förklaras av både studenternas egna tillgångar och föräldrarnas resurser. Det är familjens högsta utbildningsnivå och gymnasieutbildning som bidrar mest till den första axelns opposition av studenter. Den andra axeln är en studentaxel, den struktureras av studenternas tillgångar i första hand. Språkvalet på gymnasiet är en viktig faktor för att förstå den andra dimensionens grupperingar av studenter. Den tredje axeln förklaras, liksom den första axeln, av både föräldrarnas tillgångar och studenternas. Här splittras elitpolen upp i två delgrupper av studenter. Den ena gruppen har extremt mycket egna förvärvade skolmeriter och något mindre nedärvda tillgångar. Den andra gruppen har något högre socialt ursprung men mindre skolkapital. Lite grovt kan man säga att elitpolen delas upp i en social elit och en meritokratisk sådan.

Vi har även rört oss från medelvärden till individmoln. Poängen med individmolnen är att förstå hur spridningen av individer ser ut. Mina 806 individer har en god spridning i samtliga dimensioner och de olika landmärkena summerar rummets olika polariteter. De olika landmärkena kan ses som idealtyper eller ”idealtypiska studenter” som befinner sig på de mest extrema positionerna i rummet och har med andra ord de mest skilda utbildningsstrategierna. Österut i rummet finner vi en student där de mest för axeln förklarande egenskaperna är att hon eller han har mycket höga betyg med sig från grundskolan och att hon eller han har läst naturvetenskaplig linje på gymnasiet. Det sociala ursprunget är högt och det finns rikligt med såväl utbildningsmässiga som ekonomiska tillgångar. Dessutom är någon eller båda föräldrarna statligt anställda. Denna student skiljer sig på alla tänkbara vis från den student som befinner sig allra längst västerut i rummet. Här hittar vi en student som har mycket låga betyg och som har läst ekonomisk linje på gymnasiet. Det sociala ursprunget är modest i termer av utbildnings- och ekonomiskt kapital. Föräldrarnas sociala position är egen företagare (hushållssektor). När man utforskar rummets nordliga och sydliga positioner ställs en student som valt att läsa teknisk linje och tyska på gymnasiet mot en student som valt humanistisk linje och franska och spanska på gymnasiet. På samma vis har den tredje axeln utforskats. Den tredje axeln i kombination med den första ger oss ytterligare två extrema positioner. Den sydligaste positionen är den något mer meritokratiska positionen i sammanhanget. Här hamnar en naturvetarstudent med mycket höga betyg från grundskolan och där föräldrarna är kommunalanställda, har längre högskoleutbildning och lika sådan i längd. Studenten i norr tillhör en social elit och karaktäriseras av att den högsta utbildningsnivån hos föräldrarna är forskarutbildning, att fadern har högst utbildning av föräldrarna och att den sociala positionen är statlig tjänst. Studenten har själv valt att läsa humanistisk linje på gymnasiet och har mycket låga betyg med sig från grundskolan.

De oppositioner mellan olika studentgrupper som korrespondensanalysens axlar gett oss och de skapade landmärkena i individmolnen ligger till grund för kommande analyser av studenternas utbildningsvägar och socialt ursprung.

7. Supplementära variabler

De supplementära variablerna strukturerar inte rummet utan när rummet är färdigbyggt med hjälp av de aktiva variablerna kan man undersöka var andra, så kallade supplementära

egenskaper, placerar sig någonstans. Man kan se det som att det sociala rummet är själva skelettet för analyserna som man lägger till en massa information till och gör bilden mer fyllig. Genomgången av de supplementära tillgångarna är upplagd på följande vis: för det första undersöks enligt vilken eller vilka dimensioner som strukturerar skillnader mellan könen, för det andra tidigare skolgång, för det tredje socialt ursprung, för det fjärde relationen mellan föräldrarna och för det femte studenternas orientering mot högskolan. Skillnader och likheter mellan söner och döttrar med olika sociala bakgrunder är hela tiden i förgrunden.

7.1. Språkens olika könskodning

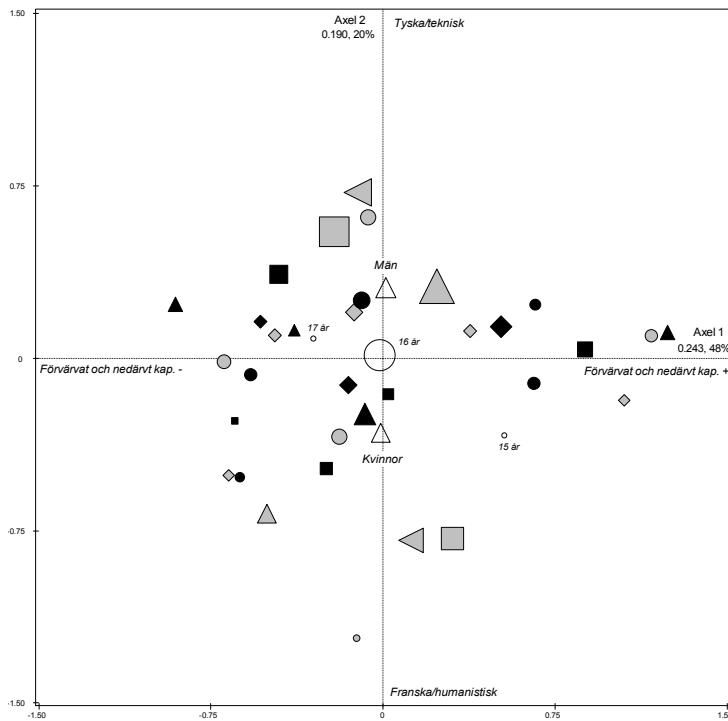
Det visar sig att det är i den andra dimensionen som vi får en strukturering efter kön. Graf 11 visar hur den tyska/tekniska polen är manligt kodad (modaliteten för män återfinns norröver) och hur den franska/humanistiska polen har kvinnliga förtecken (modaliteten för kvinnor finns söderut). Den första axeln är en social hierarkisk sådan och det är inte någon skillnad mellan könen i denna dimension av rummet. Inte heller den tredje axeln (Graf 12) uppvisar skillnader mellan könen utan vi kan sluta oss till att det är den andra axeln framför allt, som summerar skillnader mellan de manliga och kvinnliga studenternas utbildningsstrategier i min kohort. Tyska har manlig konnotation och franska kvinnlig sådan. De olika språkens könliga dimension återfinns i hur svenska studenter väljer att studera utomlands. Mikael Börjesson visar i sin avhandling att studier i Paris är något som kvinnor företar i betydligt större utsträckning än män.²⁶ Frankrike och den franska kulturen har uppenbarligen en feminin laddning. För att kunna studera i Paris krävs att man tidigt väljer att investeringar i franska i det svenska utbildningssystemet och här skiljer det alltså i benägenheten mellan könen. Det språkliga kapitalet har en fundamental betydelse för vilka utbildningsvägar som öppnar sig.

Vi har tidigare konstaterat att den franska/humanistiska polen delas upp i två grupper, i planet 2-3, nu kan vi addera att denna uppdelning främst splittrar kvinnorna (Graf 13).

Inlagt i graferna är även den ålder eleverna har när de går ur årskurs nio. Som bilden visar är självklart de allra flesta eleverna 16 år när de avslutar högstadiet (95 procent) men en liten grupp (tre procent) är ett år yngre och en ännu mindre grupp (två procent) är ett år äldre (Tabell 8). Vi ser hur gruppen som är yngre drar mot elitpolen och hur gruppen som är äldre visar sig ha betydligt mer modesta tillgångar. I den tredje dimensionen får vi ytterligare information. Gruppen studenter som är yngre när de går ur årskurs nio tillhör en social elit. Det tycks vara föräldrar med de största tillgångarna som ser till att barnen får börja ett år tidigare i skolan.

²⁶ Mikael Börjesson, kommande avhandling, 2005.

Graf 11 Kön och ålder som supplementär modalitet axel 1-2.

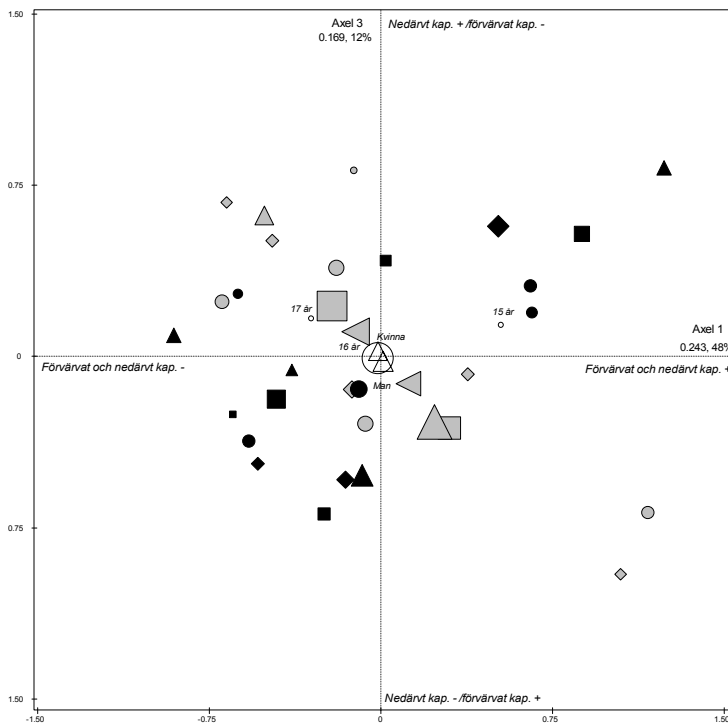
Aktiva variabler

Symbol	Variabel
■	Föräldrarnas arbetssektor
●	Föräldrarnas inkomst
◆	Högst utbildning av föräldrarna
▲	Föräldrarnas högsta utbildning
○	Gymnasieutbildning
◇	Grundskolebetyg
◁	Tyska på gymnasiet
△	Spanska på gymnasiet
◻	Franska på gymnasiet

Supplementära variabler

Symbol	Variabel
△	Kön
○	Ålder

Graf 12 Kön och ålder som supplementär modalitet axel 1-3.

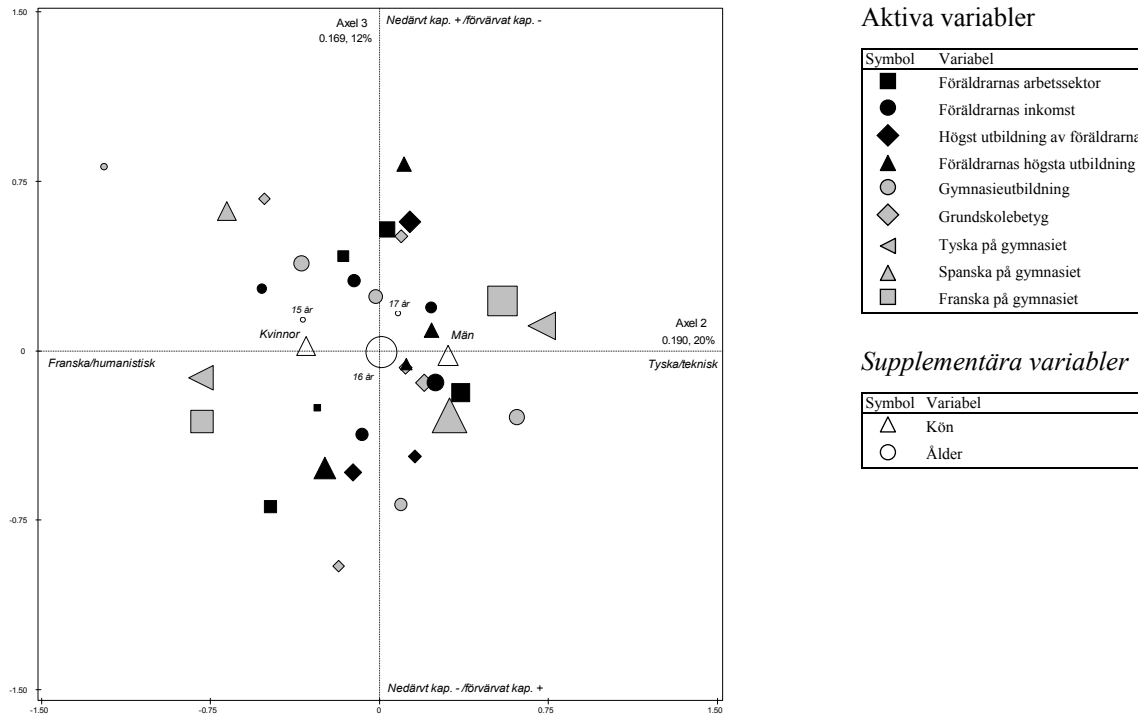
Aktiva variabler

Symbol	Variabel
■	Föräldrarnas arbetssektor
●	Föräldrarnas inkomst
◆	Högst utbildning av föräldrarna
▲	Föräldrarnas högsta utbildning
○	Gymnasieutbildning
◇	Grundskolebetyg
◁	Tyska på gymnasiet
△	Spanska på gymnasiet
◻	Franska på gymnasiet

Supplementära variabler

Symbol	Variabel
△	Kön
○	Ålder

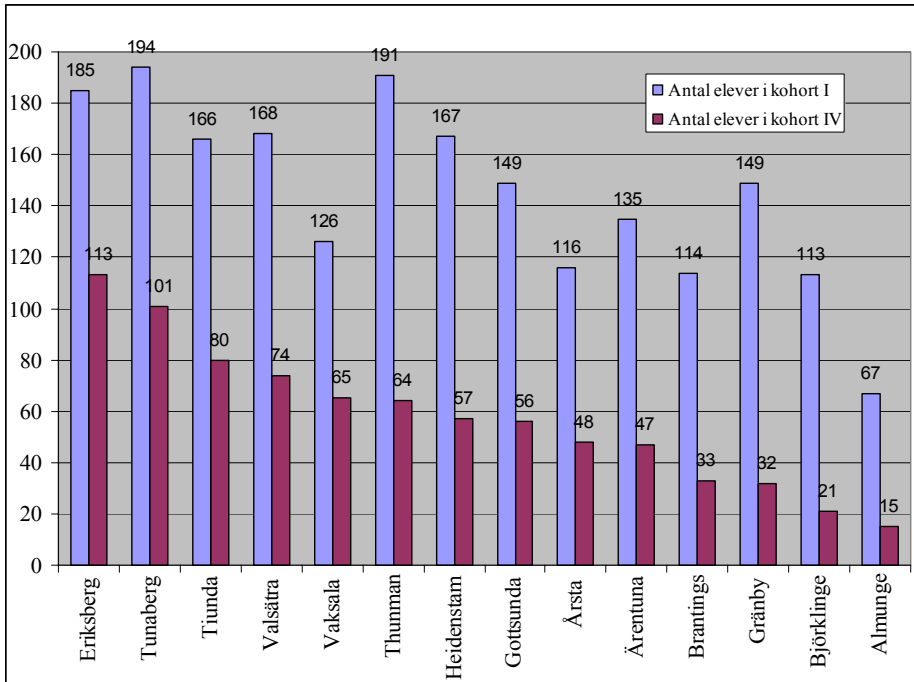
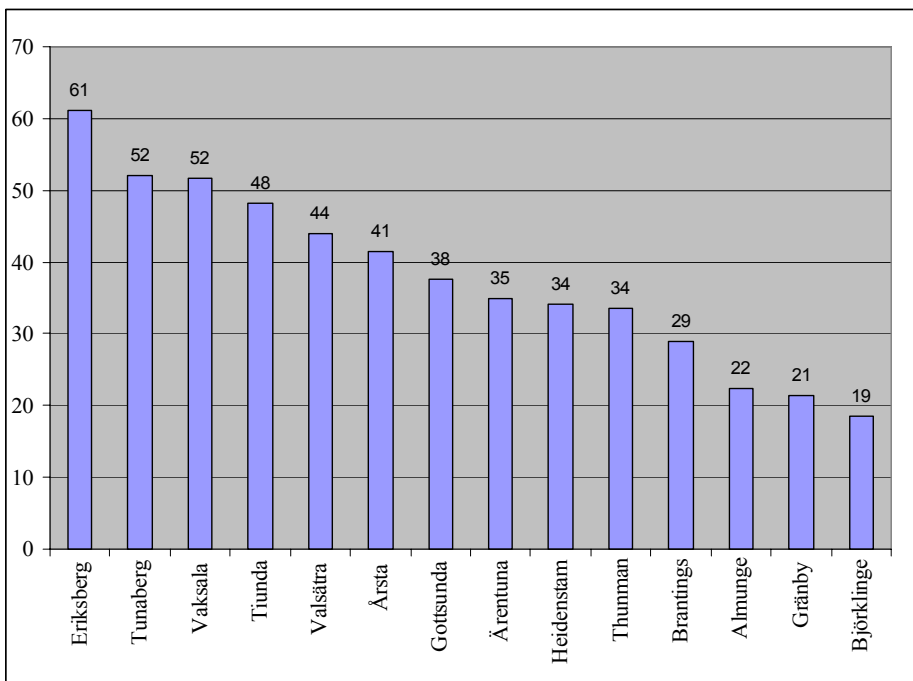
Graf 13 Kön och ålder som supplementär modalitet axel 2-3.

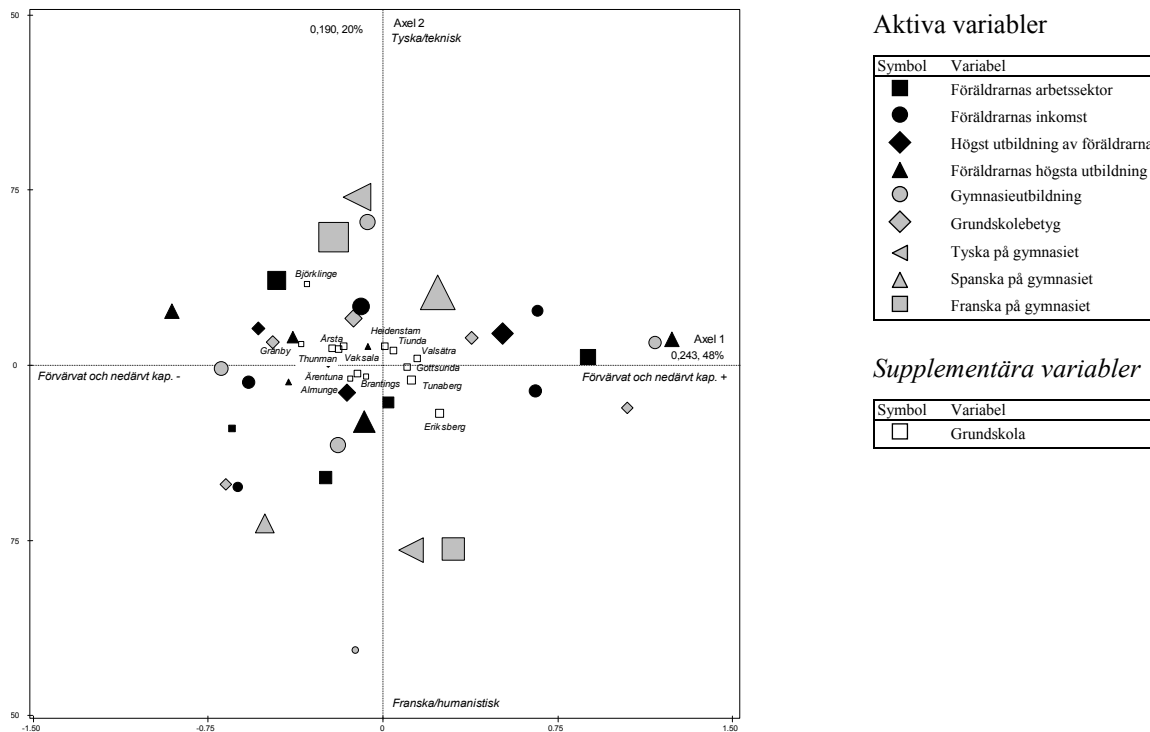
7.2. Tidigare skolgång

Grundskolans placering i plan 1-2 visas i Graf 14. Vi ser hur de allra flesta grundskolorna placerar sig kring grafens mittpunkt. Eriksberg och Björklinge skolor är de som befinner sig längst ifrån varandra. Det är en avsevärt större andel elever från Eriksbergsskolan som ingår i elitkohorten. I Diagram 4 ser vi att det är 113 elever från Eriksbergsskolan, 101 elever från Tunaberg som återfinns i kohorten, vilket kan jämföras med Almunge, Björklinge, Gränby och Brantingskolan som alla har under 35 elever. Jag har även jämfört antalet elever från de olika grundskolorna i hela kohorten (alla elever som gått ur årskurs nio år 1988 i Uppsala kommun) med antalet elever i kohort IV (elever som gått treårig teoretisk linje på gymnasiet och påbörjat högre utbildning). Det visar sig att Eriksberg, Tunaberg och Tiunda har de högsta andelarna. Elitkohorten utgör mellan 50 och 60 procent av dessa skolors avgångselever (Diagram 5). Det är stora skillnader mellan dessa skolor och skolor som Björklinge, Gränby och Almunge där motsvarande siffra ligger kring 20 procent.

I Graf 14 utmärker sig framför allt Eriksbergsskolans position, vars elever visar sig ha mer nedärvt och förvärvat kapital jämfört med flertalet av de övriga av kohortens elever. Flertalet av skolorna placerar sig kring grafens mitt vilket visar på att de inte skiljer sig särskilt mycket åt i plan 1-2.

Diagram 4 Antalet elever i kohort I och IV som gått ur olika grundskolor.**Diagram 5** Grundskolor och andel som kohort IV utgör av hela kohorten (kohort I).

Graf 14 Grundskola som supplementär modalitet axel 1-2.

Det är 19 procent av eleverna i hela kohorten som inte har avslutat sina gymnasiala studier. 13 procent av eleverna i hela kohorten går på gymnasieskolor som jag har klassificerat som övriga eftersom en liten andel av elitkohorten går på dessa. Inom kategorin övriga gymnasieskolor i Uppsala återfinns Bolandskolan, Jällaskolan och Kronåsskolan. Alla tre är utpräglade yrkesförberedande skolor. Diagram 6 visar att det är på Fyrisskolan, Celsiusskolan och Katedralskolan som flest elever i elitkohorten har gått på. Betydligt färre elever har gått på Ekebyskolan. Ser vi till andelen elever som elitkohorten utgör av hela kohorten intar Lundellska skolan en extrem position. Elitkohortens elever utgör hela 91 procent av hela kohorten. Det vill säga, nio av tio elever som går i årskurs nio det undersökta året, läser vidare på högskolan, på Fyrisskolan är det sju av tio, på Celsiusskolan sex av tio och på Katedralskolan fem av tio (Diagram 7).

Gymnasieskolornas olika utbildningsutbud är givetvis en viktig förklaring till skillnaderna. Skolor som Ekebyskolan och Linnéskolan har inte den naturvetenskapliga linjen, en utbildning som har en hög övergångsfrekvens till högskolan. Om vi jämför Katedralskolan och Lundellska skolan skiljer sig dessa två genom att Lundellska skolan vid undersökningstillfället har mycket få elever som går på praktisk linje (Tabell 9). Av hela kohorten är det endast 0,7 procent som går praktisk utbildning på Lundellska skolan. Resterande andel går humanistisk (28 procent), samhällsvetenskaplig (40 procent) och naturvetenskaplig linje (31 procent). Jämför vi med Katedralskolans fördelning av elever på olika linjer kan vi konstatera att här hittar vi en betydligt större andel elever som gått praktisk linje och tvåårig teoretisk linje (46 procent). Om man räknar bort de elever som valt praktiska utbildningar på de skolor som är ett alternativ för min elitkohort, och på nytt undersöker andelen som kohort IV utgör av kohort I får man resultatet att Katedralskolan, Fyrisskolan och Lundellska skolan har lika stora andelar

som går vidare till högre studier av hela kohorten (Diagram 8). Tabell 9 visar att av de elever som går naturvetenskaplig linje går störst andel på Katedralskolan (39 procent). Därefter återfinns Celsiusskolan och Lundellska skolan. Den humanistiska utbildningen finns på Katedralskolan och Lundellska skolan och är störst på Lundellska skolan. Här återfinns 62 procent av eleverna. Störst andel som gått den samhällsvetenskapliga linjen har gått på Katedralskolan, de som läst ekonomisk linje har gått på Linnéskolan och de som studerat teknisk linje har gått på Fyrisskolan.

Diagram 6 Antal elever i kohort I och IV som gått ur olika gymnasieskolor.

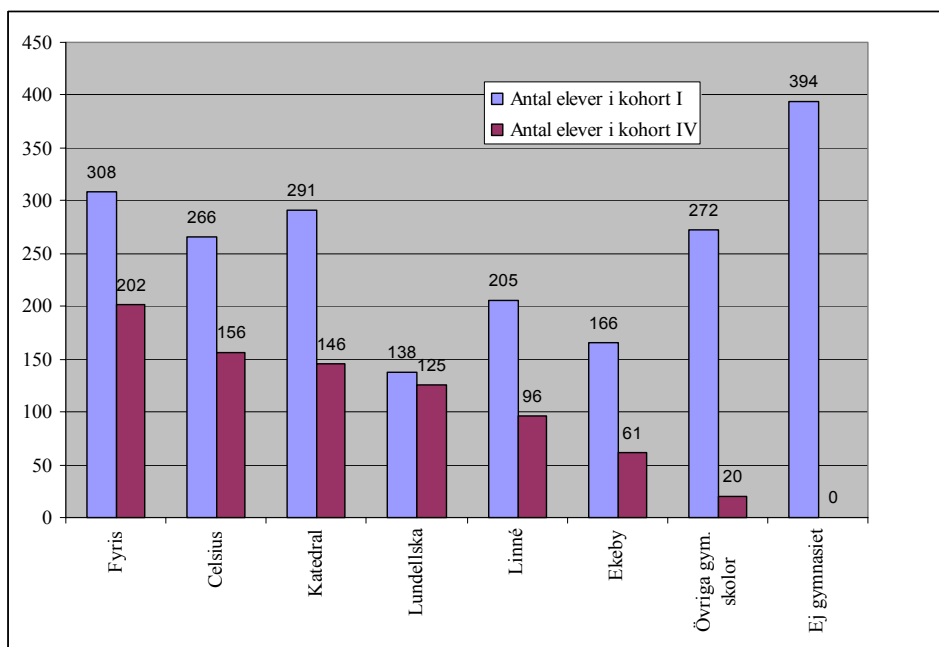

Diagram 7 Gymnasieskolor och andel som kohort IV utgör av hela kohorten (kohort I)

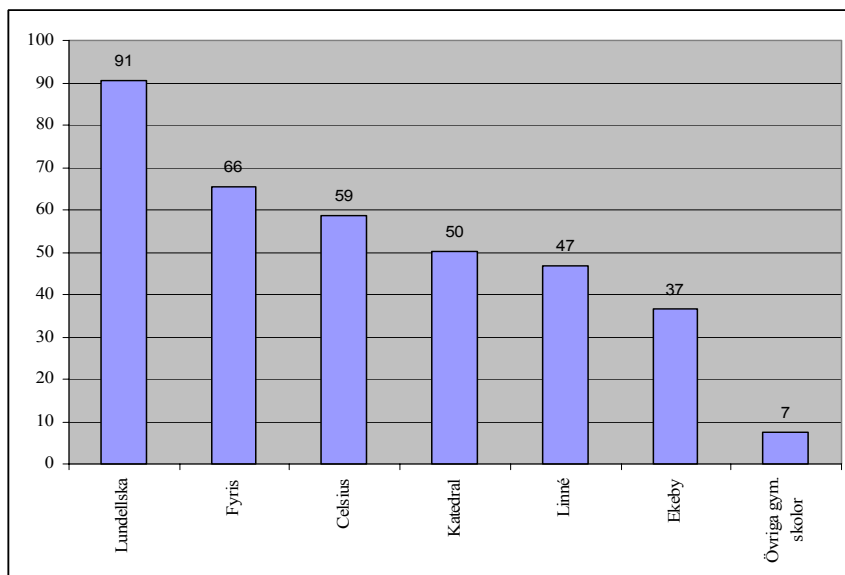
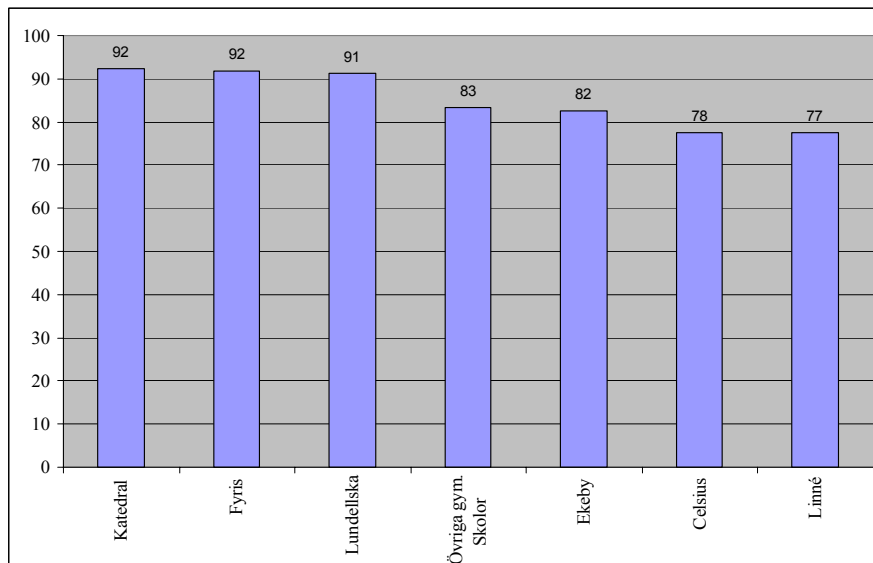

Diagram 8 Gymnasieskolor och andel som kohort IV utgör av hela kohorten (kohort I), endast treåriga teoretiska gymnasielinjer medtagna.

7.3. Mycket står på spel

Skolorna intar olika positioner i det vi kan kalla rummet av gymnasieutbildningar i Uppsala. Men det är viktigt att komma ihåg att den kraft en utbildning har i rummet av utbildningar består av en kombination av det slags prestige en skola besitter och den status en utbildning har. I en intervju med en administratör på intagningsenheten²⁷ för gymnasieskolan i Uppsala framkommer att det framför allt är till Katedralskolan som vissa elever vill men att även Lundellska skolan är populär. Uppenbart är att Katedralskolan har en stark attraktionskraft. Det är inte ovanligt att föräldrar protesterar när elever som vill gå på Katedralskolan inte erbjuds den möjligheten. Argumenten att få sina barn placerade där kan vara allt från att skolan har ett bättre utbud av körer än andra skolor till att morfar gick där och att skolan betyder mycket för familjen.²⁸

Hur intagningen till gymnasieskolan ska gå till har varit en politiskt laddad fråga. Lite speciellt för Uppsala är att man under senare år har gått ifrån betygsintag – som gällde när min undersökningskohort valde gymnasium – till att garantera eleverna förstahandsval av gymnasieprogram. Krafter som sätts i rörelse i det nya intagningssystemet synliggör att mycket står på spel för den akademiska eliten som baserar sin position på utbildningsinstitutioner.

Nämnden för frivillig utbildning beslutade år 1997 att intagning av elever till gymnasieskolan skall ske på deras förstahandsval av program. Till grund för beslutet låg en skrivelse från skolförvaltningen²⁹ där det framhålls att kommunen har ett ansvar att erbjuda samtliga behöriga sökande deras förstahandsval av gymnasieutbildning. Intagningssystemet

²⁷ Intervju med administratör på intagningsenheten i Uppsala, intervju 030328

²⁸ Uppgifterna är hämtade från intervju med administratör på intagningsenheten i Uppsala, intervju 030328.

²⁹ Skrivelse daterad 970605.

trädde i kraft år 1998.³⁰ Att eleverna ska tas in på förstahandsval har drivits av socialdemokraterna. Moderaternas linje är att eleverna ska få välja skola, det vill säga betygsintag.³¹ Men som det är i dag garanteras eleverna plats på sitt förstahandsval av *program* och de väljer alltså inte skola. Men, genom att välja ett program eller önska en särskild inriktning som endast finns på en specifik skola kan eleverna göra ett skolval indirekt. Nämnden har tagit beslut³² om vilka regler som ska gälla för skolplacering och följande punkter finns med i beslutet:

- att placering på skola i första hand görs med hänsyn till den sökandes val av program
- att önskemål om gren på naturvetenskaps- och samhällsvetenskapsprogrammen får bestämma den sökandes placering på skola
- att val av specialisering (särskild inriktning) skall bestämma den sökandes placering på skola
- att placering på skola av sökande till program och grenar som är fördelade på flera skolor bestäms med hänsyn tagen till bostadsadress och/eller allmänna kommunikationer
- att önskemål om placering på viss skola av särskilda skäl skall anmälas i samband med ansökan till gymnasieskolan den 1 februari och därvid vara styrkt genom intyg från en skolledare, skolpsykolog, skolkurator, skolläkare, skolsköterska eller studievägledare i grundskolan, som har dokumenterat god kännedom om den sökande
- att sökande i övrigt inte erbjuds särskild möjlighet att i samband med ansökan till gymnasieskolan ange önskemål om placering vid viss skola³³

Nämnden skriver även fram att det är viktigt att eleverna för det första blir informerade om att utbildning på gren inom naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga programmen kan fördelas på olika skolor om det är många sökande, för det andra att om många elever söker viss specialisering kan utbildningen komma att placeras på fler skolor, för det tredje att önskemål om skolplacering av särskilda skäl ska vara styrkt med intyg och lämnas i ansökan och för det fjärde att det i övrigt inte kommer att finnas möjlighet att önska vilken skola som man vill bli placerad på.³⁴ Innan reglerna om skolplacering fanns förekom det att föräldrar skaffade läkarintyg på att deras barn skulle må bättre av att gå på Katedralskolan jämfört med någon annan skola i stan. Varje år klagar ett antal akademikerföräldrar på den som de anser orättvisa intagningen. Det handlar i de allra flesta fallen om att barnen inte blivit placerade på Katedralskolan.³⁵ Reglerna och strategierna vad det gäller intagningen till gymnasiet illustrerar väl det faktum att det är mycket som står på spel för den akademiska eliten som bygger sin position på utbildning. Att hamna på rätt gymnasieskola är en viktig insats.

Vad skiljer de olika skolorna åt? Med hjälp av skolornas hemsidor och intervjuer med skolornas rektorer har jag försökt komma åt några särdrag. Jag är medveten om att beskrivningarna är inriktade på hur det ser ut i dag och inte fullt ut fångar hur det såg ut när

³⁰ Det finns dock ett par utbildningar som utgör undantag, nämligen frisörprogrammet (frisörprogrammet är en inriktning på hantverksprogrammet) och international baccalaureate (IB). IB är ett internationellt program i den bemärkelsen att det finns i samma form världen över. På IB har man ett annat intagningsförfarande där man förutom intag på betyg har tester och intervjuer. I dag tas ungefär hälften av de elever som söker IB in (uppgifter om IB hämtade från intervju med skolledare på Katedralskolan där IB är placerat, intervju, 030410). Att frisörprogrammet har ett begränsat antal platser hävdas bero på att lokaler, och den utrustning som programmet kräver, inte går att utöka och anpassa efter antalet sökande.

³¹ Uppgifter hämtade från intervju med skolledare på Ekebyskolan som varit aktiv skolpolitiker i tio år, intervju, 030416.

³² Beslut daterat 981106.

³³ *Intagning på elevernas förstahandsval i Uppsala kommuns gymnasieskolor läsåret 1999/2000*, skolförvaltningen, Uppsala kommun, utvärderingsgruppen, rapport 1999:9, p. 4.

³⁴ Ibid.

³⁵ Intervju med administratör på intagningsenheten i Uppsala, intervju 030328.

min kohorts elever var agenter i rummet. Jag menar dock att det mesta som beskrivs nedan är stabila sociala fenomen vilket gör att även om det inte såg precis likadant ut år 1988 kan vi anta att mycket ändå var likartat och att relationen mellan skolorna var ungefärligen desamma. Mest tid ägnas åt de två skolor som intar de mest dominant positionerna, Katedralskolan och Lundellska skolan.

7.4. Läroverken

På *Katedralskolans* hemsida går att läsa att ”Katedralskolan är Uppsalas äldsta kända utbildningsinstitution – och en av Sveriges äldsta – med rötter i 1200-talets klerikala utbildning av präster och kyrkliga funktionärer.”³⁶ Skolans historia är utförligt beskriven på hemsidan i jämförelse med övriga skolors presentationer. Det är kombinationen av gamla anor och modern flexibilitet som ska få ungdomar att välja Katedralskolan.

Den totala miljön och verksamheten i Katedralskolan skall kännetecknas av hög grad av professionalism och hög kvalitet. Elevernas vistelse i en professionell och kvalitetsinriktad miljö som förenar historisk medvetenhet med inriktning mot framtiden leder till att de utvecklar attityder, kunskaper och färdigheter som gör det lätt för dem att möta de krav som de ställs inför under fortsatta studier när de kommit ut i arbetslivet och i rollen som medmänniskor och aktiva samhällsmedborgare.³⁷

Traditionellt sett har Katedralskolan – som var Uppsalas första läroverk – varit en teoretiskt inriktad skola, vilket är intressant att sätta i relation till Lundellska skolan, som har en historia av att profilera sig som en progressiv skola. Lundellska skolan var ett reformläroverk som var i opposition mot den dominerande skolformen, läroverken, vilket ledde till att praktiska ämnen gavs stort utrymme som en motvikt till den teoretiska undervisningen.

Katedralskolans orientering mot teoretiska studier och mot den akademiska världen finns fortfarande kvar. Exempelvis finner vi lärare som förutom undervisning på Katedralskolan även arbetar på Uppsala universitet och på lantbruksuniversitetet. De olika programmen har mycket kontakter med universiteten. Skolan får även hjälp med material från forskningsintensiva företag i stan och från universiteten. Kontakter med universitetsvärlden skapas och upprätthålls via lärarna men förmedlas även av föräldrar. Skolan har också en rad olika internationella kontakter som underhåller den språkprofilering som skolan erbjuder.

Katedralskolans pampiga lokaler vittnar om dess historia av att vara Uppsalas första läroverk. Men det finns även andra spår att finna i dess lokaler som visar på skolans centrala position. Utanför de naturvetenskapliga undervisningssalarna pryds väggarna med utmärkelser från olika tävlingar man vunnit (kemiolympiaden exempelvis som man ofta har vunnit både i lag och individuellt). Även lärarna har blivit uppmärksammade genom lärarpris som delas ut av Vetenskapsakademien. Skolan jämför sig inte med övriga skolor i regionen utan det är prestigefyllda kommunala skolor i Stockholm och Göteborg – Hvittfeldska gymnasiet i Göteborg samt Södra Latin och Kungsholmens gymnasium i Stockholm – som är referenspunkter.

Stefan, som har valt Katedralskolan, svarar på frågan om det fanns alternativ till Katedralskolans naturvetenskapliga program på följande vis:

³⁶ <http://www.katedral.se/historia.php>

³⁷ <http://www.katedral.se/verksamhetside.php>

Nej, nåt annat var inte aktuellt. Det var väldigt viktigt för mig att jag skulle hamna på Katedralskolan, det är en skola jag har koppling till (Stefan).³⁸

Kopplingen till skolan kan handla om allt från att ens syskon, föräldrar och mor- och farföräldrar har gått där till att man har varit engagerad i Katedralskolans kulturella aktiviteter. Just de kulturella aktiviteterna som Katedralskolan och Lundellska skolan erbjuder verkar för flera spela en avgörande roll för valet av skola. Stefan som citeras ovan satsar på en kulturell bana och han började engagera sig i skolans kulturella verksamheter redan innan han påbörjade sina gymnasiala studier. Skolvalet blev därmed en självklarhet, liksom att välja det naturvetenskapliga programmet. Katedralskolans kulturutbud indikerar att här kan avancerade kulturella praktiker erövrats. På skolans hemsida framträder den skolning i kulturella aktiviteter som eleverna erbjuds.

Oavsett om du efter gymnasietiden tänker fortsätta med musik eller inte är det här en unik chans till ökad kunskap inom framför allt körsång och då arbeta mot mål som offentliga konserter och föreställningar.³⁹

Uttagning till musikklasserna sker genom sång- och teoriprov. På hemsidan går att läsa att teoriprovet omfattar ”notnamn, notvärden, klaver, dur- och mollskalor, intervall och enklare ackord” och sångprovet innebär att man får ”sjunga en eller två sånger, gehörsövningar och notläsning”.⁴⁰

Även *Lundellska skolan*, eller Skrapan som skolan även är känd som, har i jämförelse med andra skolorna, mycket historik på sin hemsida.⁴¹ Det går att läsa att år 1892 lägger professor J.A Lundell grunden till Skrapan. Ursprungligen var skolans namn Uppsala Enskilda läroverk. Professor Lundells idéer var att skolan skulle erbjuda utbildning från den första klassen till den sista, det vill säga en tolvårig skola. Skolan skulle vara en reformskola som byggde på modern pedagogik vilket innebar allsidig utbildning och där man inte höll på med utantill inläring utan där teoretisk inläring varvades med praktiska färdigheter. Skolan var Sveriges andra samskola.

Historien bakom namnet Skrapan är att de första klasserna i det nya reformläroverket togs över från Schramska skolan som var en privat förberedande skola som startades 1868 av en adjunkt vid namn Schram. Detta namn uttalades Skram och han gick under namnet Skrapan, dels på grund av hur hans namn uttalades, dels på grund av att han var sträng och delade ut så kallade skrapor – anmärkningar – till eleverna. Ett konkret exempel på att namnet Skrapan fortfarande är vid liv är att skolans hemsida har adressen <http://www.skrapan.uppsala.se>. Uppsala Enskilda läroverk (som skolan officiellt hette) var privatägd fram till 1960 då skolan kom att byta namn till Lundellska skolan. Skolan är inte bara känd för sina olika namn utan även för dess många flyttar. Lundellska skolan har legat mellan Nedre Slottsgatan och Trädgårdsgatan i centrala Uppsala, inhytt i lokaler som inte var tänkta att användas för skoländamål. Lokalerna byggdes till och anpassades vilket bidrog till att skolan, enligt uppgifter på hemsidan, fick en bohemisk etikett. År 1984 flyttar skolan från centrala stan ut till Johannesbäck och år 1996 flyttar man in i Kronåsskolans landstingsdrivna gymnasiums lokaler (på väg ut mot Ulleråker) vilka är de lokaler som man också i dag huserar i. År 1998

³⁸ Intervju, 050209. Namnen som förekommer i samband med intervjuerna i texten är fiktiva.

³⁹ <http://www.uppsala-musikklasser.se/dolphin/47,902,869->,

⁴⁰ <http://www.uppsala-musikklasser.se/dolphin/47,902,869->,

⁴¹ <http://www.skrapan.uppsala.se/Intranet/internet/HISTORIK.pdf>

slogs Kronåsskolan och Lundellska skolan samman och drivs i dag som en skola i kommunal regi.

Ännu vid dags dato tycks Lundellska skolan vara den skola som konkurrera med Katedralskolan om elever. Det finns spår av den historiska motsättningen mellan det privata progressiva reformläroverket och det statligt drivna klassiska läroverket i dagens relation mellan skolorna. Ett exempel är den så kallade Katte-Skrapan kampen vilken innebär att elever från dessa båda skolor utför idrottsliga tävlingar en gång per år. Dessa två skolors konkurrerande position iscensätts även på skolavslutningen då Katedralskolans elever tågar till Domkyrkan medan eleverna på Lundellska skolan avslutar terminen på Slottet. Två skolor med högt anseende intar två symbolladdade lokaler för att avsluta sitt arbetsår.

Sofia har valt att studera på Lundellska skolan och det var för henne liksom för Stefan ovan uppenbart tidigt vilken skola hon ville hamna på.

Min syster har gått här och min mamma har gått här och en del av släkten har gått här och det kändes som det ligger väldigt nära hem också. Ganska nära hem. Det ligger liksom avskärmat från stan. Så det ligger ju väldigt bra. Så vet jag att dom har väldigt bra lärare (Sofia).⁴²

Katedralskolan ligger centralt i Uppsala medan Lundellska skolan i dag ligger lite utanför stadskärnan. Sofia lyfter fram Lundellska skolans något isolerade läge som en fördel. Det ligger avskärmat från stadens sus och brus.

Det är mindre distraktion och det är ganska lugnt. Och det ligger så skönt här med vatten. Om man ser till Fyris[skolan], det ligger ju mitt i. Det känns som att det är stan och sen så är det en idrottsplan och det är allt. Men här har vi skog och vi har ja allt sånt där så man kan göra andra saker också (Sofia).⁴³

Avskildheten innebär att all koncentration kan läggas på utbildning och minimerar risken att bli distraherad av stadens lockelser. Att skolan ligger inbäddad i ett vackert grönområde med möjligheter till biologiexkursioner och idrottslig verksamhet i nära anslutning till skolan skapar också förutsättningar för att elevernas lärande kan vara i fokus i en harmonisk miljö.⁴⁴ Medan Katedralskolan har sin tradition inbyggd i sina lokaler, ståtlig byggnad i stadens hjärta och med en arkitektur som för tankarna tillbaka till antiken⁴⁵, har dagens Lundellska skola en exklusivitet i dess avskärmade naturläge.

7.5. Utmanarna

Vi lämnar läroverken och riktar blicken mot utmanarna. *Fyrisskolan* profilerar sig som en teknisk skola som erbjuder ”framtidens tekniker och naturvetare en bred grundutbildning med möjligheter till individuell specialisering”.⁴⁶ På hemsidan talas det mycket om hög standard på

⁴² Intervju, 050208.

⁴³ Intervju, 050208.

⁴⁴ Michel Pinçon och Monique Pinçon-Charlot, *Dans les beaux quartiers*, Seuil, Paris, 1989. Peter W. Cookson och Jr. Caroline Hodges Persell, *Preparing for power. America's Elite Boarding School*, 1985.

⁴⁵ För en beskrivning av arkitekturens sociala funktion hos läroverk och flickskolor se, Agneta Linné och Kerstin Skog-Östlin, ”Stockholm som pedagogiskt rum vid sekelskiftet 1900” i Boel Englund (red.), *Antropos*, Nr. 5, pp. 71-82, ”Kvinnorna och staden. Borgerliga kvinnor och Stockholms modernisering år 1900”, Lärarhögskolan, Stockholm 2003.

⁴⁶ <http://www.fyrisskolan.uppsala.se/skolan/info.asp>

teknisk utrustning och skolan framstår som väl utrustad för framtidens teknologiska krav. Skolans internationella kontakter är något som också skrivs fram.

Fyrisskolan har gått från en praktisk realskola till en teknisk naturvetenskapligt inriktad skola med flest parallellklasser av det naturvetenskapliga programmet i Uppsala. Skolan invigdes 1945 och då var det en praktisk realskola för både flickor och pojkar (skolan gick förr under benämningen Prallan). För flickorna hade man syverksamhet och köksutbildning medan pojkarna sysslade med ”tekniska” spörsmål. När trycket ökade på gymnasieskolan att ta in fler elever byggdes skolan ut och på 1960-talet byggde man två nya huskroppar. I detta skede tillkom utbildningar inom naturvetenskap och teknik. Trycket ökade ytterligare och på 1980-talet byggde man till ännu en huskropp och 1982 flyttade gymnasiesärskolan in i lokalerna. Skolan ligger centralt i Uppsala, ett stenkast från Katedralskolans portar.

Skolans historia av att vara en yrkesskola lever kvar dels genom att man har flera yrkesförberedande program som el- och energiprogrammet, dels genom att teknisk linje (och senare det tekniska programmet) har härbärgerat på skolan. Dessutom kan man i dag välja en teknisk inriktning på det samhällsvetenskapliga programmet. Den tekniska profilen gör att skolan är manligt kodad. För Sofia var Fyrisskolan inte ett alternativ.

Det var mer att det var väldigt mycket data, de har i och för sig natur också men det kändes lite datanörd (Sofia).⁴⁷

Hon valde i stället det naturvetenskapliga programmet med inriktning mot media på Lundellska skolan. En utbildning som har en jämn könsbalans. Tydligt är att inslaget av journalistik och skrivande på det naturvetenskapliga programmet ger kvinnliga konnotationer till skillnad från data och teknik som drar mot den manliga polen.

Den naturvetenskapliga utbildningen på gymnasiet värderas också högre än vad teknisk utbildning gör. Det vill säga, det generella värderas högre än det specifika.⁴⁸ Bred utbildning indikerar prestige. Teknisk utbildning som är mer yrkesorienterad (specifik) har inte samma ställning som den mer breda naturvetenskapliga vägen. Niklas laborerade med tanken på tekniskt program men det slutade med att han valde det naturvetenskapliga programmet. Han resonerar så här:

Teknisk hade jag lite funderingar på men den så... det här känns ju bara som fördomar men... snusande bråkstakar som väljer tekniska linjer mer... jag har hört mycket såna jag vet inte om det var skrämselpolitik eller vad man ska säga på [högstadieskola i Uppsala med hög social rekrytering] där berättade de lite grann om de olika utbildningarna och så, lärarna i sig... då fick man ju lite uppfattningen att de med sämre betyg och som inte riktigt vill satsa på skolan och på utbildning de valde teknisk linjer och så här bygg och sånt (Niklas).⁴⁹

På den högstadieskola han har gått på, som har en hög social elevrekrytering, signaleras att teknisk utbildning inte har samma prestige som naturvetenskaplig skolning. Ett annat sätt att se på det är att könsbalanserade utbildningar har mer prestige än enkönade utbildningar.⁵⁰

⁴⁷ Intervju, 050208.

⁴⁸ Pierre Bourdieu, *La noblesse d'état. Grandes écoles et esprit de corps*. Minuit, Paris, 1989.

⁴⁹ Intervju, 050216.

⁵⁰ En belysning av skillnader mellan könen i gymnasieskolan görs i Ida Lidegran, Mikael Börjesson och Ingrid Nordqvist, *I korsningen mellan kön och klass – om skillnader i riket Uppsala och Gävle*, Skolverket, kommande.

Celsiuskolan startade för 35 år sedan och övertog då handelsgymnasiets roll när det så kallade ”Prallan” – som låg intill Fyrisskolan – avvecklades.⁵¹ Därmed fick skolan en inriktning mot ekonomiska linjer men de övriga teoretiska linjerna fanns även representerade. Celsiuskolan expanderade i början av 1980-talet då ungdomskullarna ökade och antalet elever var närmare 1 200 i mitten av 1980-talet. De yrkesförberedande linjerna som fanns på skolan flyttades till andra gymnasieskolor och i dag har skolan tre program, naturvetenskapligt, samhällsvetenskapligt och individuellt program. Det individuella programmet som startade på Celsiuskolan 1996 har inriktning mot invandrar- och flyktingelever. Nyanlända invandrare och flyktingar tas emot på skolans individuella program och får där lära sig svenska samt läsa in svensk grundskola.

Celsiuskolan är i dag den enda kommunala skolan i Uppsala kommun som inte har några yrkesförberedande program. Försök har gjorts att skapa lokala inriktningar på de nationella programmen men söktrycket har varit för dåligt så man har lagt ner ambitionen att skapa profileringar. I dag är det endast den nationella inriktningen mot ekonomi på det samhällsvetenskapliga programmet som är specifik för Celsiuskolan.

Skolan brottas med att elever inte aktivt väljer utbildningar på Celsiuskolan vilket gör att de elever som inte önskar inriktning på det naturvetenskapliga programmet sannolikt placeras på skolan. En trolig förklaring till att skolan har låg attraktivitet är att en relativt stor andel av eleverna har utländsk härkomst. Det handlar troligen om en ”white flight” – att elever med svenskt ursprung flyr skolor med hög andel invandrarelever.⁵² Problematiken tycks vara känd bland kommunens skolledare, förvaltning och politiker. Kommunen försöker kompensera skolans impopularitet genom att placera program som är attraktiva på skolan. Det är nog ingen slump att det inte finns något yrkesförberedande program på skolan, eller att man ville att international baccalaureate (IB) skulle placeras på Celsiuskolan i stället för på Katedralskolan, eller att man nyligen har beslutat att placera ett idrottsgymnasium på Celsiuskolan. Tydligt är att man från kommunens håll försöker fördela program på ett sätt som ska motverka att vissa skolor blir populärare än andra och hindra den sociala stratifieringen.

Linnéskolan ligger mitt i centrala Uppsala och har sitt ursprung i 1800-talet. Skolan startade för att förse borgarna i Uppsala med utbildning. Adeln och prästerna hade Katedralskolan men borgerskapet hade ingen skola så de beslutade sig för att bilda en så kallad borgerskapets skola. Eftersom borgerskapets skolor senare kom att kallas för yrkesskolor, är Linnéskolan en gammal yrkesskola.

På 1970-talet var skolan näst störst i landet, det var endast motsvarande skola i Malmö som var större. Skolan hade 5 000 elever, 14 skolledare och var utspridd på ett 15 till 20-tal olika lokaler. Den konkurrerade med läroverken i Uppsala. I dag är skolan en relativt liten skola i Uppsala med sina 720 elever. Frisörprogrammet och handels- och administrationsprogrammet är kvarlevor från storhetstiden.

Ekebyskolan utgjorde fram till 1980-talet en del av Katedralskolan. I dag är internationalisering Ekebyskolans profilering.⁵³

⁵¹ <http://www.celsiuskolan.uppsala.se/om.htm>

⁵² Begreppet ”white flight” är hämtat från boken *Välfärdsstatens nya ansikte – demokrati och marknadsreformer inom den offentliga sektorn* skriven av Paula Blomqvist och Bo Rothstein, Agora, Stockholm, 2000. Författarna skriver att i Nederländerna har fenomenet ”white flight” under de senaste åren ökat i omfattning och detta i takt med att andelen utomeuropeiska invandrare i landet har ökat. ”Flykten bland vita föräldrar är en konsekvens av den högre mobiliteten hos denna grupp; med andra ord deras större benägenhet att välja skolor utanför sitt respektive bostadsområde” (s. 88).

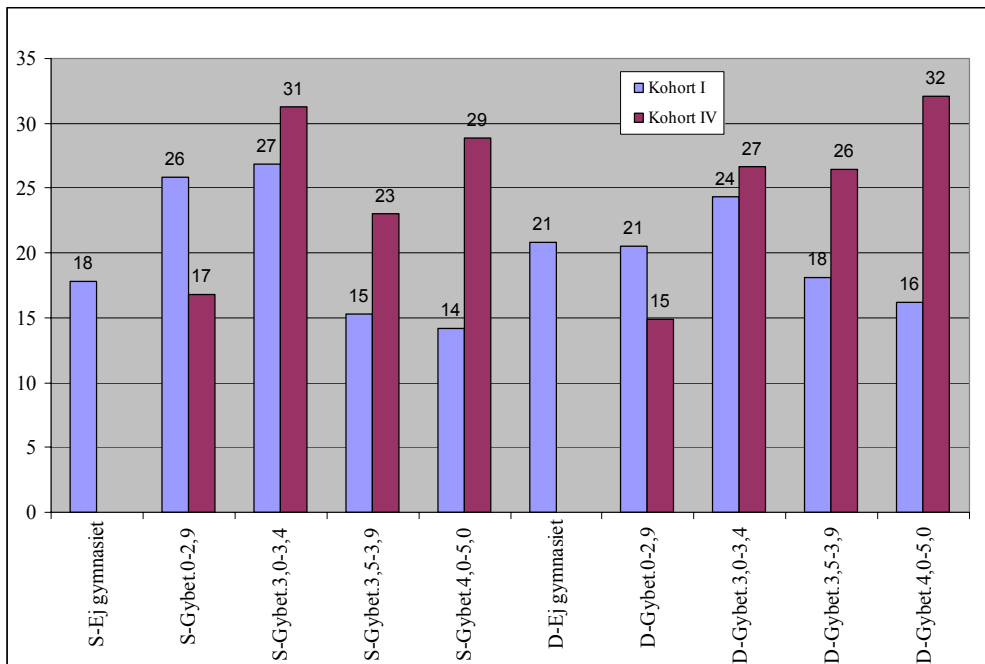
⁵³ <http://www.ekebyskolan.uppsala.se/>

Beskrivningarna och elevrösterna är tänkta att ge en ingång till hur horisonten av möjliga skolval såg ut för min kohort. Även om beskrivningarna och intervjuerna bygger på hur det ser ut femton år senare än när min population går in i gymnasiet menar jag att den skisserade bilden ger en fingervisning om gymnasielandskapet som eleverna träder in på. [Vad det gäller gymnasieskolorna tänker jag försöka fylla på med information och framför allt försöka fånga hur det såg ut när min studentpopulation börjar gymnasiet.]

7.6. Gymnasieskolornas och gymnasiebetygens spridning i rummet

I graferna nedan visas hur gymnasieskolorna och medelbetyg från gymnasiet sprider sig i rummet.⁵⁴ Vi kan börja med att konstatera att en relativt höga andel av elitkohorten går ur gymnasiet med mycket höga medelbetyg. Diagram 9 visar att av de kvinnliga eleverna har 32 procent ett medelbetyg mellan 4,0-5,0 (motsvarande andel för hela kohorten är 16 procent). Av de manliga eleverna är det 29 procent som har medelbetyg 4,0-5,0 (motsvarande andel för hela kohorten är 14 procent). Vi kan även slå fast att det är fler kvinnliga elever än manliga som inte avslutar sina gymnasiala år (21 procent och 18 procent). Däremot är det en större andel pojkar än flickor som har riktigt låga medelbetyg. Detta gäller för hela kohorten såväl som för elitkohorten men skillnaderna är större i hela kohorten. Diagrammet visar även att flickorna har högre betyg än pojkarna. Om vi jämför andel av pojkar och flickor som har betyg mellan 3,5-5,0 är siffran för pojkarna 52 procent och för flickorna 58 procent. En slutsats vi kan dra är alltså att de kvinnliga studenterna i jämförelse med sina manliga likar har satsat mer på att samla på sig skolkapital.

Diagram 9 Medelbetyg från gymnasiet, andelar av kvinnor och män i kohort I och IV.

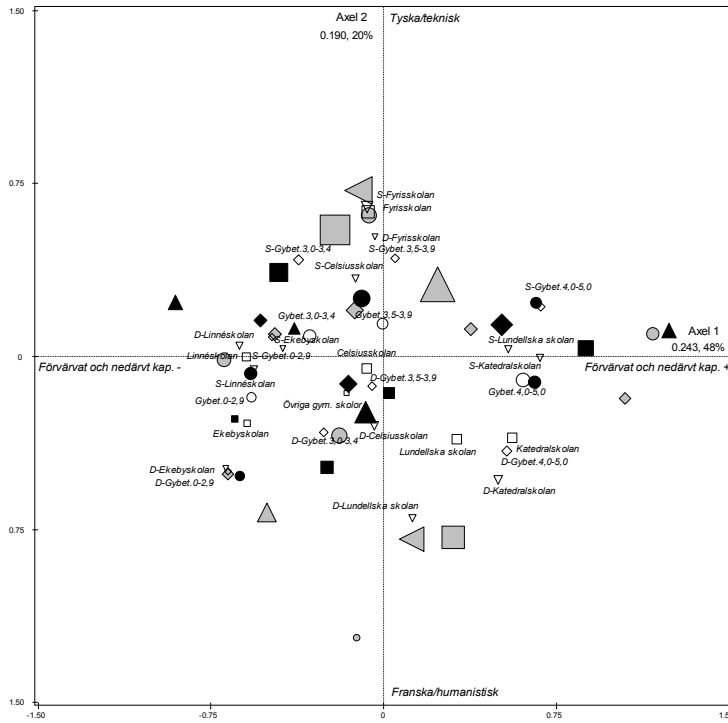
⁵⁴ Jag har valt att använda en uppdelning på kön i de fall det visar sig ge en spridning som skiljer sig från om variabeln inte är uppdelad på kvinnor och män.

Spridningen av eleverna på de olika gymnasieskolorna och medelbetyg från gymnasiet visas i en och samma bild (Graf 15, axel 1-2). Längs den första axeln – som är den socialt hierarkiska dimensionen – följer gymnasiebetygen grundskolebetygen. Det vill säga, höga grundskolebetyg innebär med all sannolikhet att du även erhåller höga gymnasiebetyg. De allra högsta betygen hamnar på den östra sidan i grafen vilket innebär att det framför allt är de studenter som gått den naturvetenskapliga linjen på Lundellska skolan och Katedralskolan som har de högsta betygen. På den motsatta sidan finner vi söner och döttrar med de lägsta betygen och som går på Linnéskolan eller Ekebyskolan på ekonomisk linje. Något som ofta hävdas är att de naturvetenskapliga kurserna är svårare och kräver en större arbetsinsats än kurser på den ekonomiska och samhällsvetenskapliga linjen. Om så skulle vara fallet så innebär det inte att de elever som väljer den naturvetenskapliga vägen får lägre betyg. Tvärtom lyckas dessa elever bättre på gymnasiet och rustas bättre för konkurrensen om platser i högskolan.

Vi finner alltså en pol med ”Läroverkens naturvetare” i opposition mot ”Linné och Ekebyekonomerna”. Betygen skiljer sig väsentligt åt, läroverkens naturvetare är extremt högpresterande medan Linné och Ekebyekonomerna har de allra lägsta medelbetygen från gymnasiet.

Längs den andra axeln – som separerar könen – hamnar söner som valt teknisk linje på Fyrisskolan och som har betyg 3,5-3,9 längst ifrån döttrar som valt humanistisk linje på Lundellska skolan. Oppositionen som upprättas skulle vi kunna benämnas som ”Fyristekniker” mot ”kvinnliga Lundellska humanister”. Störst skillnad mellan könen finner vi på Lundellska skolan, Celsiusskolan och Ekebyskolan. Men som jag tidigare varit inne på måste detta förstås i ljuset av vilka linjer som skolorna erbjuder. Lundellska skolan har samhällsvetenskaplig, humanistisk och naturvetenskaplig linje och det är framför allt de två senare som upprättar den könsliga skillnaden. Celsiusskolan har naturvetenskaplig, ekonomisk och samhällsvetenskaplig linje och Ekebyskolan ekonomisk och samhällsvetenskaplig linje vilket öppnar upp för att olika könsliga utbildningsstrategier kan spåras. Samtliga elever i kohort IV som återfinns på Fyrisskolan har gått teknisk linje, vilket gör att vi inte får några skillnader mellan könen inom skolan men är i jämförelse med de övriga skolorna enkönad, med en klar mansdominans.

Graf 15 Moln av supplementära modaliteter axel 1-2, gymnasieskolor, gymnasiebetyg och kön.

Aktiva variabler

Symbol	Variabel
■	Föräldrarnas arbetssektor
●	Föräldrarnas inkomst
◆	Högst utbildning av föräldrarna
▲	Föräldrarnas högsta utbildning
○	Gymnasieutbildning
◇	Grundskolebetyg
◁	Tyska på gymnasiet
△	Spanska på gymnasiet
□	Franska på gymnasiet

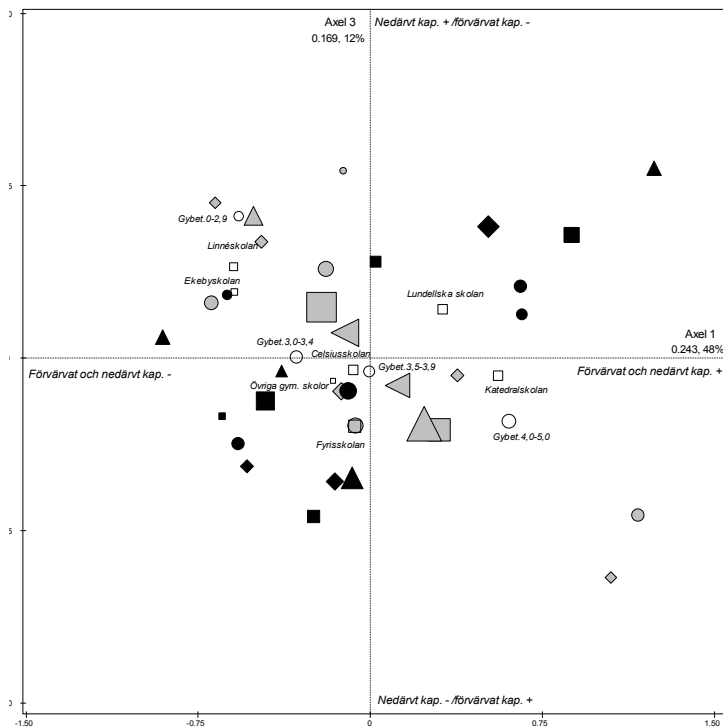
Supplementära variabler

Symbol	Variabel
□	Gymnasieskola
▽	Gymnasieskola och kön
○	Gymnasiebetyg
◇	Gymnasiebetyg och kön

Skolorna och gymnasiebetygen lägger sig i ett band längs studentaxeln diagonalt i plan 1-3. Katedralskolan tenderar att dra något mer mot polen med studenter med de allra bästa skolframgångarna än vad Lundellska skolan gör (Graf 16 och Tabell 11).

Graf 17 visar skolornas och betygens spridning i plan 2-3. Här visar det sig att kvinnliga elever på Fyrissskolan hamnar i den meritokratiska polen. Dessutom tycks moderns utbildning vara viktig för denna grupp kvinnliga elever som bryter mot traditionella könsmonster genom att välja teknisk linje. Modaliteten, modern högst utbildning, återfinns i grafens sydöstra del liksom de kvinnliga teknisteleverna. Elevgruppen står framför allt i opposition mot manliga elever från Ekebysskolan som valt samhällsvetenskaplig linje (men även mot manliga och kvinnliga elever från Linnéskolan) och som har mycket låga betyg men som har extremt mycket utbildningstillgångar med sig hemifrån – högsta utbildningsnivå är forskarutbildning och fadern har högst utbildning. Värt att notera är också att längs den tredje axelns vänstra sida, ställs en kvinnlig franskgrupp som har höga betyg och som läst på Katedralskolan mot en kvinnlig spanskgrupp med låga betyg som läst på Lundellska skolan.

Graf 16 Moln av supplementära modaliteter axel 1-3, gymnasieskolor och gymnasiebetyg.

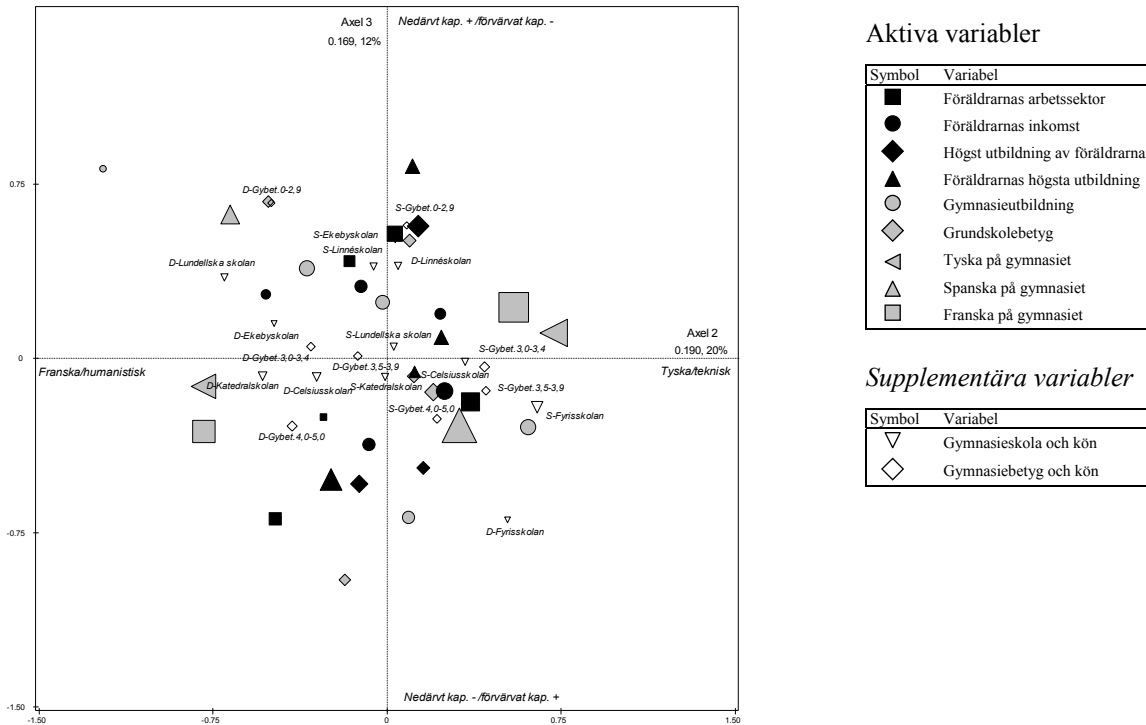
Aktiva variabler

Symbol	Variabel
■	Föräldrarnas arbetssektor
●	Föräldrarnas inkomst
◆	Högst utbildning av föräldrarna
▲	Föräldrarnas högsta utbildning
○	Gymnasieutbildning
◇	Grundskolebetyg
◀	Tyska på gymnasiet
△	Spanska på gymnasiet
◻	Franska på gymnasiet

Supplementära variabler

Symbol	Variabel
◻	Gymnasieskola
○	Gymnasiebetyg

Graf 17 Moln av supplementära modaliteter axel 2-3, gymnasieskolor, gymnasiebetyg och kön.

8. Kort summering II

Den första dimensionen i korrespondensanalysen hade vi tidigare konstaterat var en kapitalvolymaxel. Nu kan vi lägga till, efter att ha undersökt var kvinnliga och manliga studenter placerar sig i rummet, att den andra dimensionen är en könsaxel. Den tyska/tekniska polen är manligt kodad och den franska/humanistiska polen är kvinnligt kodad. Den andra axeln kan också sägas ge en uppdelning mellan privat och offentlig i en mening. Man kan anta att den manliga tekniskpolen är orienterad mot den privata sfären medan den kvinnliga humanistpolen mer drar mot en den offentliga sektorn.

Studenternas tidigare skolgång i form av vilken grundskola och gymnasieskola de har gått på och medelbetyg från gymnasiet har i ovanstående avsnitt undersökts närmare. Det visar sig att den allra största andelen av elitkohorten har avverkat sina grundskoleår i Eriksbergsskolan. På skolorna Björklinge, Gränby och Almunge har en avsevärt mindre andel gått. Liksom grundskolorna intar gymnasieskolorna olika positioner i rummet. Att det är mycket som står på spel när barnen börjar läsa på gymnasiet. Insatsen handlar om att få komma in på något av de äldre läroverken, och då framför allt på Katedralskolan. Det är dessa två gymnasieskolor som är de mest prestigefulla att gå på vilket visar sig i deras rekrytering av elever, i hur antagningsenheten tvingas tackla problem med att skolorna är mer populära att gå på än andra och det kommer även till uttryck i mina elevintervjuer. Katedralskolan urskiljer sig från alla de andra skolorna. De har inte bara störst andel elever med högsta betyg från grundskolan, de har även den största andelen som går ur med högsta betyg från gymnasiet.

De olika grupperingar av studenterna som korrespondensanalysen ger oss kan längs den första axelns sammanfattas som en opposition mellan ”Högpresterande läroverksnaturvetare” och ”Lågpresterande Linné- och Ekebyekonomer”. På samma sätt kan den andra axelns huvudopposition sammanfattas. Här ställs ”manliga Fyristeknister” mot ”kvinnliga Lundellska humanister”.

9. Mödrar och fäder

Hitintills har jag studerat supplementära variabler som är kopplade till studenterna i första hand. Dags att undersöka hur karaktäristika kopplade till föräldrarna sprider sig i rummet. Vi börjar med att undersöka hur studenternas föräldrapopulation ser ut genom mer översiktlig statistik.

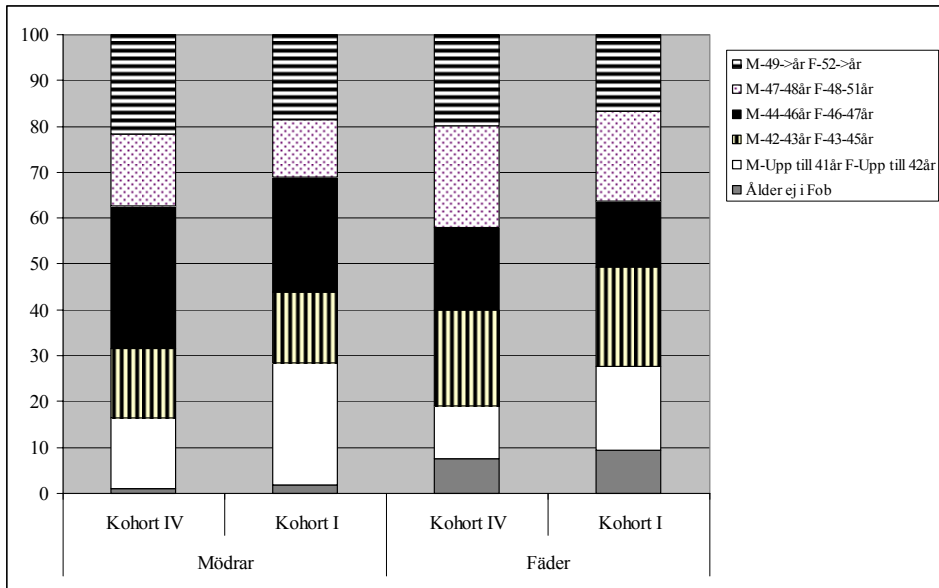
Ser vi till inkomst och arbetstid – två variabler som är kopplade till varandra – kan vi slå fast att fäderna har betydligt högre inkomst och arbetar i betydligt större utsträckning heltid än vad mödrarna gör (Tabell 13). Av fäderna är det 86 procent som arbetar 35 timmar eller mer i veckan vilket kan jämföras med mödrarna där 58 procent gör detsamma. För hela kohorten är motsvarande siffror 82 procent och 51 procent. Fem procenten heter fler mödrar (16 procent) arbetar under 20 timmar i veckan i hela kohorten jämfört med kohort IV.

Inkomsterna skiljer sig väsentligt åt. Fäderna har markant högre löner än vad mödrarna har (Tabell 14). I hela kohorten skiljer det 88 000 kronor mellan fädernas årsmedelinkomst och mödrarnas. I elitkohorten är skillnaderna än större, här skiljer det 108 000 kronor. Den större skillnaden mellan fäder och mödrar i elitkohorten kan förklaras med att här återfinns de fäder som tjänar allra mest och dessa står i kontrast till en ansenlig mängd mödrar som arbetar deltid. Lika uppenbar som den ojämna ekonomiska situationen mellan studenternas föräldrar är att föräldrarna i elitkohorten har betydligt större ekonomiskt kapital och arbetar heltid i större utsträckning än vad föräldrar i hela kohorten gör.

81 procent av fäderna och 88 procent av mödrarna är födda i Sverige, siffror som gäller för båda kohorterna (Tabell 15).⁵⁵ Sju procent av studenterna i hela kohorten har en eller två föräldrar som är födda utomlands, åtta procent har en svenskfödd förälder och en utlandsfödd förälder och 84 procent har en eller två svenskfödda föräldrar. För elitkohorten är motsvarande siffror sex, tio och 83 procent. Vi kan slå fast att vad det gäller föräldrarnas nationella bakgrund skiljer sig de båda studentpopulationerna inte mycket åt.

Föräldrarnas ålder däremot skiljer sig mellan kohorterna (Diagram 10). Hela kohorten har yngre föräldrar än elitkohorten. Både fäderna och mödrarna följer detta mönster. Några siffror: 17 procent av fäderna är 52 år eller äldre och 18 procent av mödrarna är 49 år eller äldre i hela kohorten. I elitkohorten är motsvarande siffra för fäderna 20 procent och för mödrarna 22 procent. I den andra änden av åldersskalan finner vi 18 procent av fäderna som är upp till 42 år och 27 procent av mödrarna som är upp till 41 år (hela kohorten). I elitkohorten är 11 procent av fäderna upp till 42 år och 16 procent av mödrarna upp till 41 år. Den sociologiska tolkningen lyder: det är större andel studenter med högt socialt ursprung i elitkohorten och i de högre sociala skikten skaffar man barn senare i livet. Det tar tid att investera i utbildning, vilket innebär att familjebildningen sker senare hos utbildningsstarka grupper än bland de lägre sociala skikten.

⁵⁵ Det är viktigt att ha i åtanke att det finns uppgifter för fler mödrar än fäder, vilket gör siffrorna om fäderna något mer osäkra.

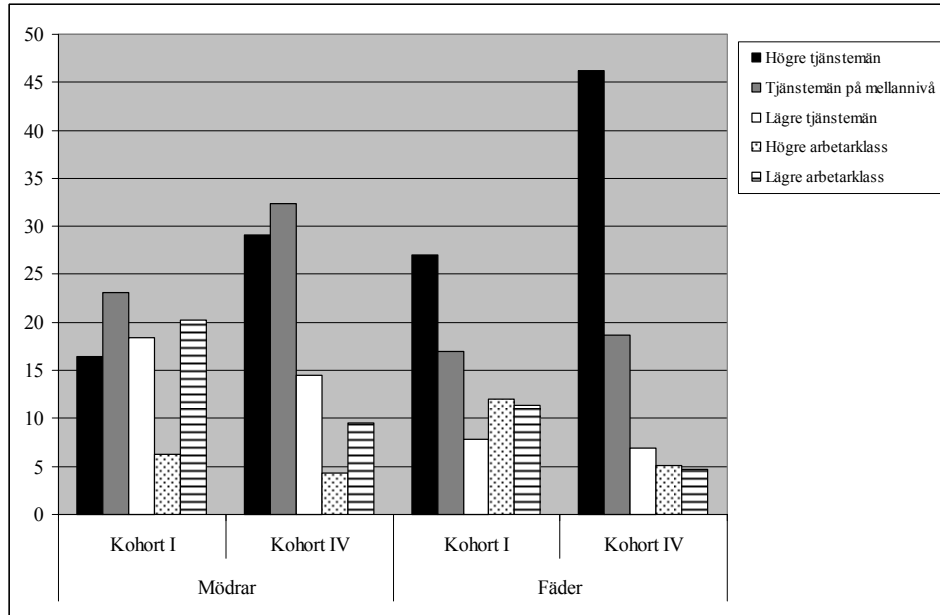
Diagram 10 Åldersfördelningen i kohort I och IV, fäder och mödrar.

En grovindelning i nio sociala grupper visar hur de två studentpopulationernas sociala bakgrund ser ut. Stora skillnader finns dels mellan kohorterna dels mellan mödrar och fäder inom kohorterna. Inte helt överraskande, ser man att skillnaderna mellan studentpopulationerna består i att betydligt större andel elever från de lägre sociala skikten (lägre arbetarklass, högre arbetarklass och lägre tjänstemän) återfinns i hela kohorten medan de övre sociala skikten (högre tjänstemän och tjänstemän på mellannivå) är överrepresenterade i elitkohorten. Men det är en anmärkningsvärd stor andel studenter i elitkohorten – 46 procent – som har fäder som tillhör högre tjänstemannakategorin. 29 procent av studenterna i samma population har mödrar som tillhör kategorin i fråga.

Skillnaderna mellan mödrarna och fäderna inom kohorterna kan enkelt uttryckas, när vi rör oss inom den sociala klassificeringen återfinns vi en större andel mödrar i de lägre (socialt sett) grupperna och en större andel fäder i de högre grupperna. Diagram 11 illustrerar detta. Vi ser att bland tjänstemannagrupperna är tjänstemän på mellannivå den största gruppen för mödrarna medan högre tjänstemän är den största för fäderna. Samma mönster återfinns bland arbetarklassen. En större andel mödrar finner vi inom lägre arbetarklass medan fädernas största grupp är högre arbetarklass.

Uppsalas akademiska prägel kan än en gång konstateras i jämförandet med siffror för den nationella kohorten. Här utgör högre tjänstemän 13 procent bland fäderna – vilket kan jämföras med Uppsalakohortens 27 procent. Även bland mödrarna har en betydligt större andel en högre position i Uppsala än i riket – sju procent av mödrarna återfinns i högre tjänstemannagrupperna i riket och 17 procent i Uppsalakohorten.⁵⁶

⁵⁶ Siffrorna för riket är hämtade från Mikael Börjesson och Mikael Palme, *Social klassificering – analyser av olika nomenklaturer för social klassificering och sociala grupperns karakteristika*, paper presenterat på Workshop "Kulturellt kapital och sociala klasser" Uppsala universitet, 12-14 okt 2001, p. 16.

Diagram 11 Nio sociala grupper (SEI klassificering), kohort I och IV, mödrar och fäder.

Utöver denna socialt hierarkiska skillnad, finner vi även en skillnad mellan sektorer där föräldrarna arbetar (Tabell 18). Av mödrarna i kohort I arbetar 65 procent inom offentlig sektor, 33 procent av fäderna gör detsamma. 27 procent av mödrarna finns i privat sektor och 55 procent av fäderna. I elitkohorten arbetar hela 71 procent av mödrarna inom den offentliga sektorn och 46 procent fäderna. Motsvarande siffror för den privata sektorn är 23 procent för kvinnorna och 45 procent av männen. En betydligt större andel både kvinnor och män i mina kohorter arbetar inom offentlig sektor jämfört med ett riksgenomsnitt för kohorten.⁵⁷ Den offentliga polen är framför allt mödrarnas arena och den privata är mäns.

Om vi endast ser till föräldrarnas utbildningsnivå skiljer sig inte mödrar och fäder lika mycket åt. Dock är det så att mödrarna inte har forskarutbildning i samma utsträckning som fäderna men detta kompenseras delvis av att kvinnorna väljer en treårig högskoleutbildning i större grad. Men den längsta utbildningen, forskarutbildningen, har främst varit en manlig väg (Tabell 18).

Tydligare könsmonster uppträder när man undersöker de olika ämnesområdena som föräldrarna utbildat sig inom (Tabell 17). Resultatet illustrerar väl den könsuppdelade arbetsmarknaden. De domäner som mödrarna i elitkohorten framför allt utbildat sig inom är vård (22 procent, motsvarande siffra bland fäderna är tio procent) medan fäderna i hög utsträckning är utbildade inom det tekniska och naturvetenskapliga området (30 procent, motsvarande siffra bland mödrarna är sex procent). Hela 19 procent av elitkohortens mödrar är utbildade inom det pedagogiska området vilket kan jämföras med fädernas siffra som ligger på fem procent.

Inom vilket område föräldrarna är utbildade har betydelse för inom vilka sociala yrkesgrupper vi finner dem i. Stora könsskillnaderna finns inom gruppen hälso- och sjukvårdsanställda, klasslärare, civilingenjörer, tekniker inom privat sektor, universitetslärare och högre tjänstemän inom privat sektor. Inom arbetarfraktionerna uppträder också ett

⁵⁷ Ibid.

könsmönster där mödrarna finns inom okvalificerade arbetare inom service och fäderna i okvalificerade och kvalificerade arbetare inom produktion. Det vill säga, fäderna dominerar även inom arbetarklassfraktionerna genom att ha en större andel inom de kvalificerade yrkesgrupperna än vad mödrarna har. En intressant hierarkisk skillnad finner vi mellan universitetslärare, ämneslärare och klasslärare. Männerna dominerar den mest prestigefyllda lärarkategorin, universitetslärare, kvinnor den andra men framför allt den tredje, klasslärare, som har minst prestige. Läraryrket är en kvinnlig domän men vi finner att fäderna dominerar i hierarkins topp inom yrket. Men kvinnornas dominans inom den offentliga pedagogiska sfären ger avtryck genom att ämneslärare är den enda sociala grupp, inom den enligt klassificeringssystemet högre sociala klassen, som har större andel mödrar än fäder.

Den sociala stratifieringen blir synlig när andelar av olika sociala grupper jämförs mellan de två populationerna. Fram träder grupper som utmärker sig i sin extremt hårda satsning på utbildning. Nästan en fördubbling av andelen universitetslärar-, läkar- och ämneslärarfäder finns i elitkohorten jämfört med hela kohorten. Speciellt för Uppsala är att vi har en anmärkningsvärd stor andel universitetslärarbarn i populationen. I elitkohorten har så mycket som tio procent av studenterna universitetslärarfäder, det vill säga var tionde student.

Den slutsats som gäller för hela den nationella populationen gäller även för mina Uppsalakohorter:

Sammanfattningsvis kan sägas att mäns dominans över kvinnor uttrycks i flera dimensioner. Män intar yrkespositioner som klassas som högre socialt sätt (män har högre andel inom högre social klass men även inom arbetarklassens elit, de kvalificerade arbetaryrkena). Lönemässigt dominerar männen stort, och det går även att se en viss utbildningsmässigt övertag för männen även om detta inte är lika tydligt. Män arbetar vidare oftare inom privat sektor ("den närande sektorn") medan kvinnor oftare återfinns inom offentlig sektor ("den tjänande sektorn"). Kvinnor är ofta hänvisade till yrken som utgör en förlängning av kvinnors "traditionella" roll, att vårda och sköta barn och gamla samt att ansvara för hemmet, men har betydligt svårare att bryta in på männens hävdvunna områden såsom teknik, ekonomi och administration på hög nivå.⁵⁸

Uppsalakohorterna karaktäriseras dock av att ha en anmärkningsvärd stor andel föräldrar som arbetar inom offentlig sektor och av att ha större andelar mödrar och fäder tillhörande de högre sociala skikten. Den sociala skiktningen blir tydlig när vi jämför kohorterna med varandra. Andelen studenter med fäder och mödrar med längre högskoleutbildningar, mer prestigefyllda yrkespositioner och högre lön är betydligt större i elitkohorten än i hela kohorten. Slående är hur den högre tjänstemannabakgrunden ökar och hur arbetarklassbarnen minskar när vi rör oss från hela kohorten till populationen där alla har gått treårig teoretisk utbildning på gymnasiet och påbörjat högskolestudier.

9.1. Föräldrarelationen

Att undersöka mödrar och fäder var för sig är något annat än att rikta blicken mot föräldrarelationen och utgå från de mödrar och fäder som valt att bilda familj. Nu ska jag göra det senare. Även fortsättningsvis kommer elitkohorten att jämföras med hela kohorten.

Ser vi till civilstånd är 87 procent av föräldrarna gifta, fem procent ogifta och åtta procent ensamstående i elitkohorten. Inte lika stor andel är gifta i hela kohorten. Cirka 45 procent av

⁵⁸ Mikael Börjesson och Mikael Palme, *Social klassificering – analyser av olika nomenklaturer för social klassificering och sociala grupperns karakteristika*, paper presenterat på Workshop "Kulturellt kapital och sociala klasser" Uppsala universitet, 12-14 okt 2001, p.17.

de båda kohorternas studenter har ett syskon, nio procent har två syskon och 25 procent är enda barnet. Barnstrukturen ser nästan identisk ut i de båda studentgrupperna (Tabell 19).

Om vi ser till boendeform tycks det vara mer exklusivt att bo i radhus än villa i Uppsala. 51 procent av studenterna är uppväxta i villa och 25 procent i radhus (19 procent i hela kohorten). Detta är begripligt i ljuset av hur Uppsalas stads kärna ser ut. Ytterst få villor finns i de mest centrala delarna. Däremot finns villor i stadsdelar som ligger mer i periferin. Därför blir det mer exklusivt att bo i radhus i de centrala delarna än att bo i villa i stadens utkanter. Antal rum följer den sociala stratifieringen. Vanligast i båda studentpopulationerna är att man har vuxit upp i fem rum och kök, men sedan skiljer sig kohorterna åt. I elitkohorten har en större andel studenter vuxit upp i hem med fler rum och i hela kohorten har fler vuxit upp i mindre hem.

En tredjedel av studenterna i elitkohorten är fostrade i relativt sett jämställda hem om man ser till utbildningsnivå – 31 procent av studenternas föräldrar lever i relationer där båda har en hög utbildningsnivå. En något större andel är uppväxta i hem där fadern har högre utbildningsnivå än modern, än tvärtom. Men det rör sig inte om några stora skillnader (tre procentenheter), uppenbart är att utbildningsnivån är relativt jämn mellan könen.

När man jämför hur äktenskapsstrategierna ser ut ur ett ”mödraperspektiv” respektive ”fäderperspektiv” ser man hur mödrarna med höga positioner söker män med samma position i större utsträckning än tvärtom (Tabell 20). I elitkohorten lever sju av tio mödrar som tillhör kategorin högre tjänstekvinna, med en man ur samma sociala kategori. Motsvarande siffra för fäderna är 43 procent. Många av dessa fäder bildar hushåll med en kvinna tillhörande kategorin tjänstekvinna på mellannivå. I hela kohorten blir dessa skillnader än synligare. Nästan lika många män ur högre tjänstemannagruppen bildar familj med kvinnor tillhörande tjänstekvinna på mellannivå som högre tjänstekvinna. I hela kohorten bildar 84 procent av fäderna hushåll med en kvinna ur tjänstemannakategorin – 75 procent av kvinnorna gör detsamma. En betydligt större andel föräldrar tillhörande de högre sociala skikten återfinns i elitkohorten och gör att andelen som bildar hushåll inom tjänstemannakategorin blir än större. Här är det 89 procent av fäderna som bildar hushåll med kvinna ur tjänstemannagruppen – för mödrarna är siffran 80 procent. Vi kan konstatera att gränserna mellan de olika sociala klasserna är tydliga och tycks vara svåra att överskrida.

På en mer differentierad nivå, där jag tar 32 sociala grupper i beaktande, kan skillnader inom den mer grövre klassificeringen urskiljas (Tabell 21). Jag har valt att ta med de sociala grupper som enligt klassificeringssystemet tillhör den högre sociala klassen, det vill säga högre tjänstemän i privat sektor respektive offentlig sektor, civilingenjörer, företagsledare, universitetslärare, ämneslärare, läkare, jurister och officerare. Officerare och jurister har jag låtit bli att ta med, liksom företagsledare för mödrarna, eftersom dessa är alltför få. Som vi tidigare konstaterat söker sig få utanför den egna sociala gruppen i sina val av partner. För mödrarna är läkargruppen mest anmärkningsvärd. Tre av tio kvinnliga läkare i kohorten har bildat hushåll med en manlig läkare, 23 procent av de manliga läkarna bildar hushåll med kvinnlig läkare vilket också är en anmärkningsvärt hög siffra. Manliga ämneslärare bildar hushåll med kvinnliga dito i lika stor utsträckning (31 procent). Kohortens kvinnliga universitetslärare, läkare och civilingenjörer är de sociala grupper som i störst utsträckning väljer manlig partner inom den högre sociala klassen, ungefär 65 procent av dessa väljer partner inom samhällets högre sociala skikt. Siffran för kvinnliga ämneslärare är 62 procent, för högre tjänstekvinnor i offentlig sektor 56 procent och för högre tjänstekvinnor i privat sektor 37 procent. För männen är andelarna lägre vilket är begripligt då det inte finns lika många kvinnor som män tillhörande den högre sociala klassen. Hos fäderna är de mest

selektiva grupperna i val av partner läkare och ämneslärare. För dessa två grupper väljer 43 respektive 42 procent partner inom den högre sociala klassen. För övriga grupper gäller: universitetslärare 37 procent, högre tjänstemän i offentlig sektor 25 procent, högre tjänstemän i privat sektor 21 procent, civilingenjörer 19 procent och företagsledare tio procent.

Dels ser vi hur mödrarna är mer selektiva i sina partnersval än vad fäderna är. Dels att det är de mest utbildningstunga grupperna som är mest selektiva i sina val av partner. De grupper som först och främst drar mot en ekonomisk privat sfär (företagsledare, högre tjänstemän i privat sektor, civilingenjörer⁵⁹) har en betydligt ”bredare” äktenskapshorisont. Vi kan också se hur äktenskapsstrategierna tenderar att orienteras längs en offentlig och ekonomisk axel. Mödrar och fäder som står nära den privata sektorn tenderar att bilda hushåll med likasinnade, liksom offentliganställda söker sig till varandra.

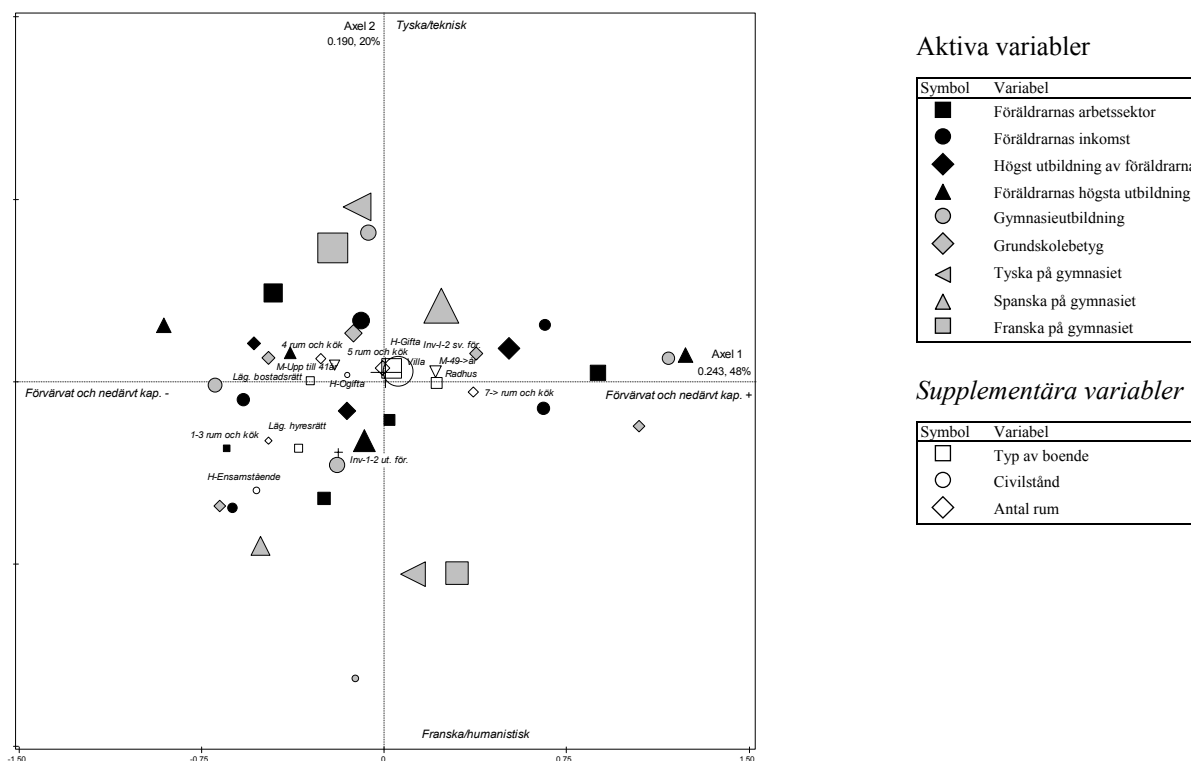
9.2. Föräldrarnas spridning i rummet

Jag har hittills gått igenom egenskaper för egenskaper för föräldrarna och med fokus på skillnader mellan mödrarna och fäderna samt relation dem emellan. Nästa steg är att undersöka hur de olika föräldraegenskaperna sprider sig i det sociala rummet. Vilka egenskaper hamnar nära varandra? Vilka långt ifrån? I vilka dimensioner är vilka egenskaper viktiga? Jag bygger nu på den kartlagda bilden av studenternas tidigare skolgång med ytterligare information som rör studenternas föräldrar.

Det visar sig att föräldraegenskaperna främst sprider sig längs den första axeln (Graf 18). Alla variabler sprider inte ut sig. Exempelvis ger inte antal barn i hushållet någon spridning att tala om. Längs den första horisontella axeln finner vi på den östra sidan studenter med mycket tillgångar som vuxit upp i radhus med många rum (sju rum eller fler, och kök) och som har en mamma som var 49 år eller äldre när studenten gick ur årskurs nio. På den västra sidan finns studenter med mer modesta tillgångar och med detta följer att man bott i bostadsrätt i stället för villa eller radhus, att man vuxit upp i ett hem med färre rum (ett till fyra rum, och kök) och att modern var ungefär tio år yngre, 41 år, när studenten gick ur årskurs nio. Om vi kopplar ihop denna bild med den tidigare kan man se att det är den första gruppen som framför allt väljer naturvetenskaplig linje på gymnasiet och den senare som mer sannolikt än andra studenter hamnar på ekonomisk linje. Som jag tidigare varit inne på är föräldrarnas ålder en social markör. Jag har valt att endast visa moderns ålder men faderns ålder följer samma mönster, med den skillnaden att fadern är äldre än modern. Fäderna bildar familj ett par år senare i livet, eller med andra ord väljer en yngre partner, än vad mödrarna gör. De utbildningsstarka grupperna skaffar barn ungefär tio år senare än grupper med mindre utbildningskapital. Vad det gäller boende är de boendeformer som skiljer sig mest åt hyreslägenhet och radhus. Radhus är således den mest selektiva boendeformen i Uppsala. I grafens sydvästra del utkristalliseras en grupp studenter med egenskaper som skiljer ut sig något även längs den andra vertikala axeln. Här återfinns en grupp studenter som vuxit upp med en förälder (oftast med modern) och i hyreslägenhet med ett till tre rum och kök. I denna del av grafen hamnar även modaliteten en till två föräldrar med utländsk härkomst. Dessa studenter har i relation till övriga studenter mycket låga betyg från grundskolan, de väljer ekonomisk eller samhällsvetenskaplig linje och spanska på gymnasiet.

⁵⁹ Kvinnliga civilingenjörer utgör ett undantag och följer inte detta mönster.

Graf 18 Moln av supplementära modaliteter axel 1-2, civilstånd, boende, ålder och invandring.

10. Sociala gruppernas utbredning

De sociala grupperna breder ut sig, när jag separerar söner och döttrar, i rummets samtliga tre dimensioner. Eftersom jag skiljer på söner och döttrar är det inte möjligt att använda 32 sociala grupper eftersom grupperna blir alltför små. Därför analyseras 19 sociala grupper uppdelat på kön (vilket ger 38 grupper sammanlagt) i stället. Utgångspunkten har varit klassificeringen på 32-nivån men jag har gjort vissa sammanslagningar. Följande grupper har slagits samman: för det första journalister och konstproducenter, för det andra högre tjänstemän i privat sektor, jurister och företagsledare, för det tredje tjänstemän på mellannivå i offentlig och privat sektor samt poliser, för det fjärde handelsmän, småföretagare och handelanställda, för det femte lantarbetare, bönder, fiskare, okvalificerade arbetare i produktionen samt okvalificerade arbetare i service och slutligen för det sjätte, förmän, kvalificerade arbetare i produktionen och kvalificerade arbetare i service. Spridningen åskådliggörs i Graf 19 och Graf 20. I Graf 19 (axel 1-2) visas dels spridningen av söner och döttrar till olika sociala grupper men även medelvärdet för de sociala grupperna. I Graf 20 (axel 1-3) har jag valt att inte dela upp de sociala grupperna på kön. Detta för att axel 1-3 inte ger någon spridning av söner och döttrar, de olika sociala gruppernas söner och döttrar hamnar på ungefär samma plats.

Längs den första axeln kan man se hur universitetslärarysöner och döttrar placerar sig mest extremt till öster i grafen. Universitetslärarys barnen särskiljer sig med andra ord från de övriga sociala grupperna genom sina förvärvade och nedärvda tillgångar. De skolmässiga framgångarna för universitetslärarys barnen men även för lärarys barnen, som placerar sig nära

elitpolen, karaktäriseras av att man (mer sannolikt andra grupper) har mycket höga betyg från grundskolan, att man gått naturvetenskaplig linje på gymnasiet, att man gått på Eriksbergskolan i grundskolan, att man gått ut med mycket höga betyg från gymnasiet och att man gått på Katedralskolan.

Längs den första axeln men på den motsatta sidan, västerut, finner vi okvalificerade och kvalificerade arbetare, handelsmän, småföretagare och handelsanställda. Även hälso- och sjukvårdsanställda, kontorsanställda och tekniker i privat och offentlig sektor drar kraftigt mot den vänstra polen som karaktäriseras av modesta nedärvda och förvärvade tillgångar. För dessa är det mer sannolikt än för övriga sociala grupper att man har gått ekonomisk linje på gymnasiet, haft låga betyg från grund- och gymnasieskolan och att man gått på Ekebyskolan eller Linnéskolan. Det är dock viktigt att komma ihåg att det som individerna vid elitpolen har gemensamt, är kombinationen av att själva ha förvärvat mycket tillgångar och att ha med sig mycket tillgångar hemifrån. Likaså handlar det om kombinationen av knappa nedärvda tillgångar och egna, relativt sett mindre framgångsrika utbildningsinvesteringar, som positionerar de senare grupperna på den första axelns västra sida. Vi talar dessutom om medelvärden för de sociala grupperna vilket innebär självklart att det finns individer som avviker från de mönster som skisseras.

Vi har även ett antal sociala grupper som hamnar i grafens mitt – högre tjänstemän i privat sektor, jurister och företagsledare, tjänstemän på mellannivå, konstproducenter och journalister. Dessa intar en slags mellanposition och särskiljer sig inte från övriga grupper längs den första axeln på samma sätt som de tidigare nämnda grupperna. De nedärvda tillgångarna är medelstora och utbildningsvalet handlar oftare om samhällsvetenskaplig, teknisk eller ekonomisk linje än om den naturvetenskapliga banan. Betygen som erhålls är medelmåttiga.

Längs den andra vertikala axeln särskiljs söner från döttrar. De mest utmärkande positionerna här är söner till civilingenjörer, tekniker, högre tjänstemän i privat sektor, jurister och företagsledare som befinner sig i en nordlig position och som står i opposition mot döttrar till läkare, ämneslärare, klasslärare, journalister och konstproducenter som återfinns i den södra delen av grafen. Sönerna ligger nära den tyska/tekniska polen och gruppen kännetecknas således av att ha valt teknisk linje och språkstudier i tyska på gymnasiet. Andra egenskaper som är kopplade till denna manliga pol är att man har gått på Fyrisskolan och att man har medelhöga betyg från gymnasiet. Den motsatta kvinnliga polen karaktäriseras av att man läst humanistisk linje och investerat i franska under sina gymnasieår. Dessutom har man läst på Lundellska skolan eller Katedralskolan. Både låga och höga betyg drar mot den franska/humanistiska polen. Det är läkardöttrarna och ämneslärardöttrarna som framför allt har de höga betygen medan gruppen klasslärare, journalister och konstproducenter har lägre betyg.

När man kombinerar den första och andra axeln och utgår från planet i stället för var axel för sig, kan man konstatera följande: Vi finner en klar skillnad mellan högre tjänstemän i offentlig sektor och privat sektor. Högre tjänstemän i offentlig sektor som besitter mer utbildningstillgångar drar mot elitpolen medan högre tjänstemän i privat sektor hamnar i grafens mitt. Men vi kan även se hur högre tjänstemän drar nedåt längs den andra axeln medan högre tjänstemän i privat sektor tenderar att dra uppåt. Skillnaden mellan de högre tjänstemannagrupperna är således dels socialt hierarkisk, dels könsligt kodad. Högre tjänstemän i offentlig sektor är kvinnligt kodat och intar en socialt dominerande position i rummet. Högre tjänstemän i privat sektor är mer manligt kodat och intar en mer dominerad position. Vad det gäller dessa grupper kan vi även dra slutsatsen att döttrar till högre

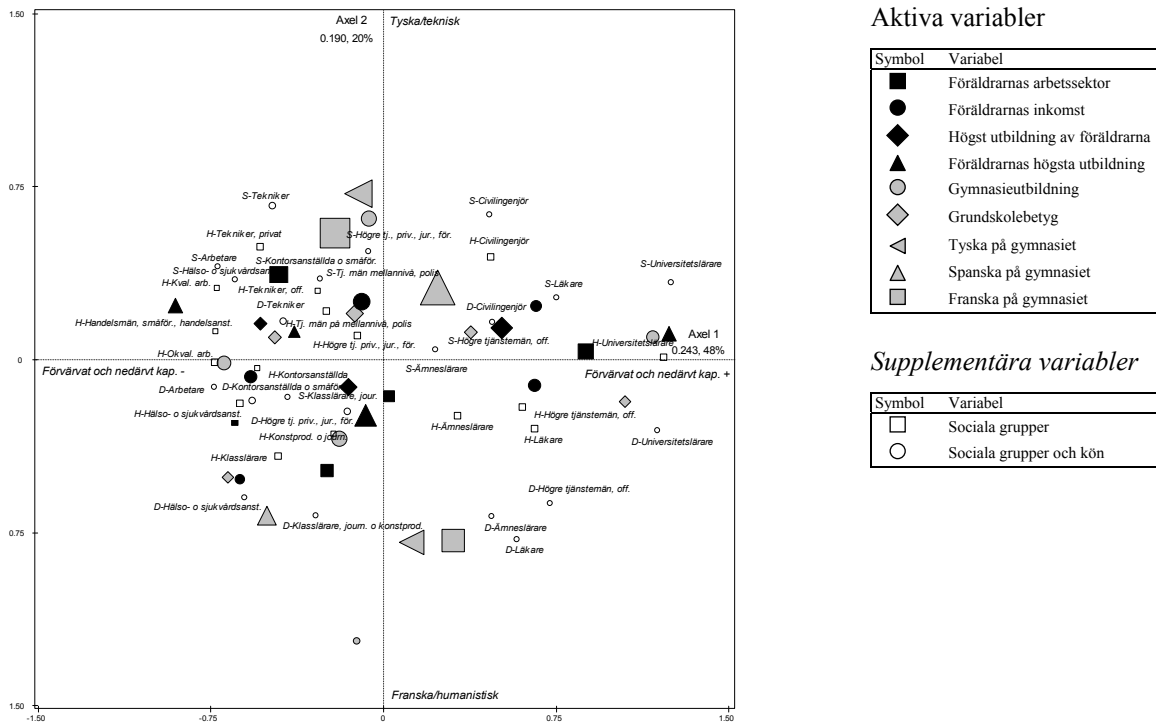
tjänstemän i offentlig sektor och söner till högre tjänstemän i privat sektor befinner sig längst ifrån varandra i rummet. Den första manliga gruppen befinner sig nära den tyska/tekniska polen och den senare kvinnliga gruppen drar mot den franska/humanistiska polen. Det offentliga har således kvinnliga konnotationer medan det privata är av maskulin karaktär. Det visar sig att den ekonomiska eliten (högre tjänstemän i privat sektor, jurister och företagsledare) har väsentligt annorlunda utbildningsstrategier än utbildningseliten (högre tjänstemän i offentlig sektor, läkare, universitetslärare). Vi måste komma ihåg att i Uppsala är den ekonomiska eliten betydligt svagare än den kulturella eliten vilket bidrar till den kulturella elitens dominans i rummet. Man skulle kunna se det som att det är av mer betydelse vilka utbildningsvägar som den kulturella eliten tar i Uppsala än vad det är i exempelvis Stockholm där vi har en betydligt större och mer dominant ekonomisk elit.

När man tittar på hur samtliga sociala grupper sprider sig i planet 1-2 ser man att de grupper som har det längsta avståndet från varandra är söner till arbetare och döttrar till universitetslärare. Med andra ord, en arbetarsons och en universitetslärardotters egenskaper skiljer sig allra mest åt, vilket även innebär att deras utbildningsstrategier tar helt olika uttryck. Längs den andra, könsaxeln, finner vi en opposition mellan civilingenjörssöner och framför allt ämneslärardöttrar. Dessa båda gruppers sociala position (det vill säga positionen längs den första axeln) är densamma men positionerna skiljer sig kraftigt åt vertikalt. Motsvarande opposition inom lägre sociala skikt, finner vi mellan söner till tekniker och döttrar till hälso- och sjukvårdsanställda.

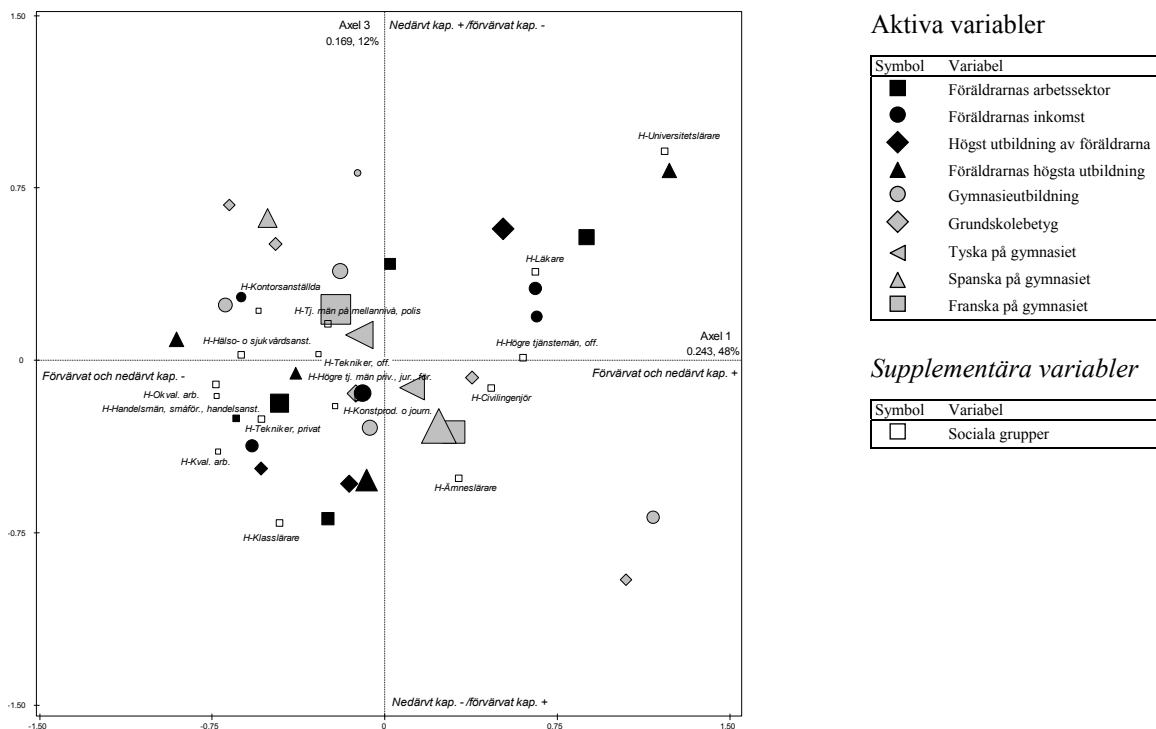
En annan intressant skillnad är mellan läkarbarnen och universitetslärarbarnen. Det visar sig att skillnaden mellan könen är större bland läkarbarnen. Detta beror framför allt på att läkardöttrarna drar mycket mer mot den franska/humanistiska polen än vad universitetslärardöttrarna gör. De senare orienterar sig något mer mot den naturvetenskapliga polen. Döttrar till civilingenjörer och tekniker hamnar på grafens övre halva, den ”manliga sidan”. Dessa grupper tenderar alltså att göra ”otraditionella val” sett ur ett könsperspektiv. Gruppen söner till klasslärare, journalister och konstproducenter hamnar på den nedre delen av grafen den ”kvinnliga sidan” men det beror mer på föräldravariablerna än på deras gymnasieval. Mycket få söner väljer humanistisk linje, endast fyra manliga elever återfinns på denna utbildning. Två av dessa kommer från ämneslärarhem och två från högre tjänstemannahem i offentlig sektor. Det är en betydligt större andel kvinnor som väljer en manligt kodad studieväg. Tio procent av döttrarna väljer teknisk linje. Nu får vi inte glömma bort att humanistisk linje är en betydligt mindre utbildning än vad teknisk linje är men vi kan nog ändå sluta oss till att det finns en dominansordning som gör att det är mer attraktivt för en kvinna att välja manlig utbildningsväg än tvärtom.

Den tredje axeln visas i Graf 20. Här splittras elitpolen upp i två olika grupperingar. Det finns en delmängd inom elitpolen som drar norrut i den tredje axeln bestående av studenter som karaktäriseras av att de har extremt mycket utbildnings- och ekonomiska tillgångar med sig hemifrån men som själva har mindre lyckosamma skolframgångar. Dessa står i opposition mot en grupp som har något mindre tillgångar men som har mycket eget förvärvat skolkapital i form av mycket höga betyg från den naturvetenskapliga linjen. Det visar sig att det är universitetslärarbarnen som intar den sociala polen i den övre delen av den tredje axeln medan ämneslärarbarnen finns i den relativt sett meritokratiska polen i den nedre delen av den vertikala tredje axeln. Vi ser även att det är en skillnad mellan läkarbarnen och universitetslärarbarnen längs den tredje axeln. Läkarbarnen drar mot den skolmässiga eliten vilket innebär att betygen skiljer dessa båda grupper åt. Läkarbarnen har helt enkelt högre betyg än vad universitetslärarbarnen har.

Graf 19 Moln av supplementära modaliteter axel 1-2, sociala grupper och kön.

Graf 20 Moln av supplementära modaliteter axel 1-3, sociala grupper och kön.

Korrespondensanalysen ger en överblick av hur fördelningen av egenskaper ser ut i min elitkohort. Utifrån den skapade översikt bilden kan jag sedan jämföra mer ingående hur stora andelar av de olika grupperna som väljer olika utbildningar, hur betygsfördelningen ser ut och så vidare. Nedan kommer jag att närmare beskriva hur de olika sociala grupperna manövrerar i utbildningssystemet.

Så mycket som 39 procent av universitetslärarsönerna satsar på den naturvetenskapliga linjen och 28 procent av döttrarna (i hela kohorten går åtta procent naturvetenskaplig linje). Även för civilingenjör- och läkarsöner finner vi höga andelar som satsar på naturvetenskap (34 respektive 30 procent). I gymnasievalet skiljer sig dessa tre gruppers strategier framför allt i deras benägenhet att välja teknisk linje. Nästan varannan civilingenjörsson väljer teknisk utbildning. 30 procent av läkarsönerna och 26 procent av universitetslärarsönerna gör detsamma. Vi kan konstatera att även om dessa tre grupper har gemensamt att de väljer naturvetenskaplig linje i stor utsträckning skiljer de sig samtidigt mycket åt genom att de attraheras olika mycket av teknisk utbildning. Det visar sig vara civilingenjörssönerna som i större grad väljer den betydligt mer enkönade miljön som teknisk utbildning erbjuder.

Om vi sedan tittar på vilka gymnasieutbildningar som döttrarna väljer kan man för det första se att det är döttrar inom grupperna civilingenjörer, högre tjänstemän i offentlig sektor, universitetslärare och ämneslärare som framför andra tar den naturvetenskapliga vägen (30, 29, 28 och 25 procent). Lite förvånande är att andelen läkardöttrar som väljer naturvetenskaplig linje inte är större än 23 procent. För läkardöttrarna är den samhällsvetenskapliga linjen (46 procent) ett vanligare alternativ än för de andra uppräknade grupperna. För universitets- och ämneslärardöttrarna är humanistisk linje ett relativt sett vanligt val (30 respektive 20 procent av döttrarna inom dessa grupper väljer humanistisk). Få döttrar väljer den mer manligt kodade studievägen, teknisk linje, det är endast civilingenjörsdöttrar som uppnår någon andel att tala om (26 procent). Fler sociala gruppers döttrar börjar i stället på den betydligt mer kvinnligt kodade utbildningen, samhällsvetenskaplig linje. Läkardöttrar och högre tjänstemannadöttrar ser denna väg som den mest attraktiva. För döttrarna ser vi även att ekonomisk linje värderas högt inom den sociala gruppen som ligger den privata sektorn nära (gruppen som består av: högre tjänstemän i privat sektor, jurister och företagsledare). Läkardöttrarna däremot kan vi konstatera flyr ekonomisk men även teknisk linje.

De olika lärarbarnens utbildningsstrategier skiljer sig ganska mycket åt. Bland klasslärarbarnen satsar tio procent på naturvetenskaplig linje och 24 procent har högsta betyg, motsvarande siffror för ämneslärarbarnen är 24 procent och 38 procent. För universitetslärarbarnen ökar andelarna än mer, 33 procent väljer naturvetenskaplig linje och 43 procent hamnar i högsta betygs-kategorin. Mönstret är tydligt, ju längre investeringar i utbildningssystemet hos föräldrarna desto större andel av barnen satsar på naturvetenskaplig linje och desto högre andel höga betyg.

Ett annat sätt att blottlägga de olika sociala gruppernas utbildningshorisont är att undersöka hur de genom sina val kan sägas ranka de olika utbildningarna. Tabell 23 är sorterad efter hur de olika sociala grupperna (även uppdelat på kön) väljer gymnasielinjer.⁶⁰ På en hushållsnivå ser man att det är i grupperna universitetslärarbarn, civilingenjörsbarn, kvalificerade arbetare och läkarbarn som naturvetenskaplig linje är mest populär. Av de

⁶⁰ I tabellen finns inte grupper med som har färre antal än 15 elever. På hushållsnivån innebär detta att grupperna H-Övriga (n=12), H-Ej i fob (n=3) inte finns med. För söner finns inte grupperna S-Övriga (n=10), S-Ej förvärvsarbetande (n=9) och S-Ej i fob (n=2) med. Och för döttrarna finns inte D-Ej förvärvsarbetande (n=10), D-Övriga (n=2) och D-Ej i fob (n=1) med.

arbetarbarn som finns med i elitkohorten så är det en stor andel som väljer den mest prestigefyllda gymnasielinjen. Vi får inte glömma bort att denna grupp är underrepresenterad i min kohort, det vill säga att gruppen studenter med arbetarklassursprung är hårt selekterad och inte representativ för gruppen i stort. Den naturvetenskapliga linjen fungerar som ett meritokratiskt alternativ där den så kallade "begåvningsreserven" fångas upp [Detta tänker jag försöka utveckla vidare i ett senare kapitel.].

Den övre medelklassens utbildningsstarka barn väljer en naturvetenskaplig skolning medan medelklassens barn väljer en ekonomisk studiebanan. Det är endast gruppen högre tjänstemän i privat sektor, jurister och företagsledare som enligt klassificeringssystemet tillhör den högre sociala klassen och som satsar på ekonomisk linje. Den samhällsvetenskapliga linjen däremot är ett alternativ både för barn med rikligt med tillgångar (läkarbarn, universitetsläraryrken, högre tjänstemän i privat sektor) och för de med betydligt mindre tillgångar (okvalificerade arbetare). Den kulturella (i meningen livnär sig på kultur) medelklassens barn väljer också samhällsvetenskaplig utbildning. Teknisk linje är främst civilingenjörernas val. Universitetsläraryrken är minst benägna av alla att välja teknisk linje.

10.1. Jämförelse mellan utbildningselitens döttrar och söner

Jag tänker nu jämföra söner och döttrar till universitetslärare och läkare. Dessa två grupper har själva investerat i extremt långa och prestigefyllda utbildningar, intressant då att jämföra hur värdet av utbildning förs vidare till sönerna och döttrarna och se om det uttrycks i skilda utbildningsstrategier. Jag har valt att jämföra val av gymnasielinje, skola, språk samt medelbetyg från gymnasiet. Jämförelser görs både av skillnader inom grupperna och mellan grupperna.

För universitetsläraryrkesdöttrarna gäller: 33 procent väljer samhällsvetenskaplig linje, 28 procent naturvetenskaplig linje, 20 procent humanistisk linje, 43 procent läser på Katedralskolan, 23 procent på Lundellska skolan, 43 procent har medelbetyget 4,0-5,0 från gymnasiet, 48 procent har läst två språk på gymnasiet, 20 procent har läst franska och åtta procent tyska. Universitetsläraryrkes sönerna har gjort följande investeringar: 39 procent har gått naturvetenskaplig linje, 26 procent samhällsvetenskaplig linje, 26 procent teknisk linje, 28 procent har gått på Lundellska skolan, 26 på Katedralskolan, 44 procent har medelbetyg 4,0-5,0 från gymnasiet, 41 procent har läst tyska, 15 procent franska och 13 procent har läst två språk. En stor skillnad mellan kvinnor och män tillhörande denna universitetselit är attraktionen till naturvetenskaplig linje. Här skiljer det 11 procentenheter. Utbildningshorisonten ser helt enkelt annorlunda ut för könen. Sönerna väljer mellan naturvetenskaplig, samhällsvetenskaplig och teknisk linje medan döttrarna väljer mellan samhällsvetenskaplig, naturvetenskaplig och humanistisk linje. De skilda utbildningsvalen sätter sina spår i språkvalen. Nästan varannan universitetsläraryrkesdotter har läst två främmande språk på gymnasiet medan endast 13 procent av sönerna har gjort detsamma. Det skiljer även stort i vilka språk man läser. Franska är universitetsläraryrkesdöttrarnas språk och tyska är sönernas. Skolframgångarna är i stort sett desamma, i alla fall om man ser till de allra högsta betygen. 43 procent av universitetsläraryrkesbarnen har riktigt höga medelbetyg från gymnasiet. Det skiljer dock rejält mellan döttrar och söner i den lägsta betygsgruppen. Större andel söner än döttrar hamnar i denna kategori.

Så till läkarnas söner och döttrar. Bland läkardöttrarna har 46 procent valt samhällsvetenskaplig linje, 23 procent naturvetenskaplig linje, 18 procent humanistisk linje, 31 procent har gått på Katedralskolan, 28 procent på Celsiusskolan, 51 procent har högsta

betyg, 51 procent har läst två språk, 21 procent har läst franska och åtta procent tyska. Bland läkarsönerna så har 30 procent valt naturvetenskaplig linje, 30 procent teknisk linje, 21 procent samhällsvetenskaplig linje, 30 procent har gått på Fyrissskolan, 21 procent på Katedralskolan och 18 procent på Lundellska skolan, 52 procent har gått ur gymnasiet med höga betyg, 21 procent har läst franska, 49 procent tyska och sex procent har läst två språk.

Likheterna mellan universitetslärar- och läkarbarnen är stora. Båda är överrepresenterade⁶¹ på naturvetenskaplig, samhällsvetenskaplig och humanistisk linje och underrepresenterade på teknisk och ekonomisk linje. Båda grupperna är överrepresenterade i den högsta betygskategorin och underrepresenterade i de två lägsta betygskategorierna. De är därutöver överrepresenterade på Katedralskolan och Lundellska skolan och underrepresenterade på Fyrissskolan och Linnéskolan. Vad det gäller språken är de något litet överrepresenterade i sitt val av franska och att läsa två språk.

Skillnaderna mellan sönerna och döttrarna inom dessa grupper är större än skillnaderna mellan grupperna. Det vill säga, när vi konstanthåller de sociala tillgångarna framträder könsskillnader. För båda grupperna gäller att döttrarna väljer en samhällsvetenskaplig och humanistisk bana i betydligt större utsträckning än vad sönerna gör. Sönerna å sin sida, väljer den naturvetenskapliga och tekniska banan i högre grad. En konsekvens av de delvis olika utbildningsvalen är att döttrarna investerar mer i språk, dels i fler språk, dels i franska i mycket större utsträckning än vad sönerna gör. Skillnaderna i andelar som läst tyska skiljer sig väsentligt åt mellan könen och tyska har uppenbarligen en maskulin konnotation. Det är vanligare att gå på Katedralskolan bland döttrarna än bland sönerna. Ser vi till de högsta betygen finner vi inga anmärkningsvärda könsskillnader bland universitetsläraryrarna. Bland läkarbarnen är betygsskillnaderna större, en större andel söner lyckas få de högsta betygen.

Även om likheterna i förvärvandet av skolkapital mellan universitetslärar- och läkarbarnen är många finns också skillnader. En intressant skillnad finner vi i betygen. En större andel läkarbarn lyckas få de högsta betygen i gymnasiet jämfört med universitetsläraryrarna. Det är även en större grupp universitetsläraryrarna (främst pojkar) som misslyckas i gymnasieskolan och som går ut med riktigt låga betyg. Alltså, den skolmässiga framgången är mer spridd bland universitetsläraryrarna än bland läkarbarnen. Andra olikheter är att fler universitetsläraryrarna än läkarbarn väljer naturvetenskaplig linje och fler hamnar på Katedralskolan och Lundellska skolan. Samtidigt väljer fler läkarbarn än universitetsläraryrarna samhällsvetenskaplig linje.

Nu har vi jämfört utbildningsstrategier mellan grupperna och skillnader mellan könen inom grupperna. Återstår nu att jämföra universitetslärardöttrar med läkardöttrar och universitetslärarsöner med läkarsöner. Vi börjar med döttrarna. En större andel universitetslärardöttrar än läkardöttrar har valt naturvetenskaplig och ekonomisk linje, har gått på Katedralskolan och har läst c-språk på gymnasiet. Jämför vi åt andra hållet ser vi att en större andel läkardöttrar än universitetslärardöttrar har gått den samhällsvetenskapliga linjen, har gått på Celsiusskolan, går ur med mycket höga gymnasiebetyg och läst två språk på gymnasiet. Sönerna skiljer sig på så sätt att universitetslärarsönerna har valt naturvetenskaplig och samhällsvetenskaplig linje, har gått på Lundellska skolan och har läst två språk i högre grad än vad läkarsönerna har. Läkarsönerna i sin tur, har i större utsträckning läst teknisk och ekonomisk linje, gått på Fyrissskolan, gått ur med högre betyg och läst b-språk.

⁶¹ Med utgångspunkt i min elitkohort.

11. Kort summering III

Föräldrarnas tillgångar har varit föremål för undersökning. Jag har använt två olika angreppssätt för att ringa in de tillgångar som studenternas föräldrar besitter. Dels har jag utgått från fäder och mödrar var för sig, dels har relationen mellan föräldrarna – det vill säga hushållet – varit i blickfånget för analys. Analysen av mödrar och fäder var för sig resulterar i ”klassiska” könsmonster. Mödrarna tjänar mindre än fäderna, arbetar heltid i mindre utsträckning och arbetar i större utsträckning än männen inom vårdande yrken i offentlig sektor. Fäderna återfinns i större utsträckning inom naturvetenskapliga och tekniska yrken, de tjänar och arbetar mer än mödrarna. Dominansförhållandet mellan mödrar och fäder är tydlig och till fädernas favör.

Analysen av relationen mellan föräldrarna visar att mödrarna i större utsträckning bildar hushåll med en partner som befinner sig på samma eller högre sociala position än vad fäderna gör. Detta kan delvis förklaras med att det finns fler fäder i högre sociala positioner än vad det finns mödrar. Därutöver är det de mest utbildningstunga grupperna som är mest selektiva i sina val av partner. Med andra ord, den kulturella eliten gör mer särskiljande partnerval än vad den ekonomiska eliten gör. Vi kan också se hur äktenskapsstrategierna tenderar att orienteras längs en offentlig och ekonomisk axel. Mödrar och fäder som står nära den privata sektorn tenderar att bilda hushåll med likasinnade, liksom offentliganställda söker sig till varandra.

Olika egenskaper kopplade till föräldrarna har placerats in i rummet och längs den första horisontella axeln finner vi på den östra sidan studenter med mycket tillgångar som vuxit upp i radhus med många rum och som har en mamma som är jämförelsevis äldre. På den västra sidan finns studenter med mer modesta tillgångar och med detta följer att man bott i bostadsrätt i stället för villa eller radhus, att man vuxit upp i ett hem med färre rum och att modern är yngre.

Det sociala ursprunget har sedan analyserats med hjälp av 19 sociala grupper. Grupperna har även delats upp på kön. Universitetslärares döttrar och söner samt läkarnas söner och döttrar placerar sig nära elitpolen. Det är uppenbart att vi inte har att göra med vilka universitetsläraryrken som helst. Det verkar vara en mycket mer homogen grupp i jämförelse med den nationella kohortens universitetsläraryrken. [Detta kommer att utvecklas i senare kapitel.] Vi har helt enkelt att göra med en elit inom den akademiska eliten. Längs den andra vertikala axeln särskiljs ”den privata sektorns söner” från ”den offentliga sektorns döttrar”. I den tredje dimensionen är det universitetsläraryrken som intar den sociala polen medan ämnesläraryrken finns i den något mer meritokratiska delen. Det är även en skillnad mellan läraryrken och universitetsläraryrken längs den tredje axeln. Läraryrken är en mer homogen grupp i sina skolprestationer och är än mer rika på skolkapital än vad universitetsläraryrken är. Skillnaderna mellan söner och döttrar inom dessa två grupper är större än skillnaderna mellan grupperna. Döttrarna väljer en samhällsvetenskaplig och humanistisk bana i betydligt större utsträckning än vad sönerna gör. Sönerna väljer oftare den naturvetenskapliga och tekniska banan. Döttrarna investerar mer i språk, dels i fler språk, dels i franska i mycket större utsträckning än vad sönerna gör. Bland de högsta betygen finner vi inga anmärkningsvärda könsskillnader bland universitetsläraryrken. Däremot finner vi betygsskillnader hos läraryrken, en större andel söner lyckas få de högsta betygen. Nu ska studenternas inträde i högskolan ägnas uppmärksamhet.

12. Högre studier

Farmor var språkgeni. Inga av dom kunde gå på högskolan. Dom hade inte råd med det. Så dom har sagt att se till att ni utbildar er och får ett bra yrke. Min gammel faster också hon sa se till att du gör det bästa att få bra betyg se till att du kan bli vad du vill. Så att du inte har samma obegränsade möjligheter som dom hade. Dom jobbade på televerket. Det gick ganska bra för dom i alla fall men dom hade ju inte den här utbildningen som dom kanske ville ha. Mormor hon jobbade på sjukhuset som biträde men hon var tvungen att sluta då för kroppen klarade inte av det. Morfar jobbade också på televerket. Farfar han är målare. Framför allt farmor och gammelmormor dom ville verkligen läsa på högskolan. Men det fanns inte möjlighet. Hälsingland på 20-30-talet det gick ju inte. Och farmor fick barn väldigt tidigt så hon hade ju inte heller så stor möjlighet. Så dom ser till att vi ska verkligen se till att vi kan bli det vi vill bli (Sofia).

I dag börjar högre studier bli en självklar fortsättning på gymnasiet för många. Citatet är taget från en kvinnlig elev som går det naturvetenskapliga programmet och för henne liksom för drygt 50 procent i min ursprungskohort är högre studier något man siktar mot. Målet att 50 procent i en årskull ska påbörja högre studier har min Uppsalakohort redan uppfyllt tio år innan målet formuleras i utbildningspolitiken och den stora expansionen av högskolan kör igång.⁶² Den demografiska strukturen ger helt olika förutsättningar i landets olika regioner och det är en helt annan sak att uppfylla uppsatta utbildningspolitiska mål i ett akademiskt sammanhang än i regioner där den sociala sammansättningen ser annorlunda ut och där den självklara hållningen till högre studier som Sofia uttrycker tillhör undantagen.

För Sofia är det självklart att gå vidare till högskolan och hon trycker på vikten av att se till att man får de bästa förutsättningarna för att få arbeta med det man vill. Far- och morföräldragenerationen har varit viktiga för motivationen. Betydelsen av upplagrade kapitaltillgångar går inte att ta miste på. Här handlar det inte bara om att pappa och mamma båda har högskoleutbildning och är engagerade i Sofias skolframgångar, eller att systemen, liksom Sofia, har haft framgång i skolan, utan utbildningskraft hämtas också en generation tillbaka. Både Sofia och hennes syster har fått med sig sedan barnsben att de ska se till att de utbildar sig till ett yrke som de brinner för. Och de ska använda sig av de möjligheter till högre studier som erbjuds i dag och ta igen det som den äldre generationens släktingar gick miste om. I intervjun visar sig släkten vara av stor betydelse för att finna ork till att satsa så hårt på sina gymnasiala studier som Sofia gör. Hon vill ha spetsbetyg och hon har lyckats hittills. Men det innebär en kraftansträngning av stora mått och denna utbildningskraft är ojämnt fördelad i landet.

Sofia vill komma in på en längre utbildning inom vården och vill helst läsa i Uppsala. Men var i systemet hamnar kohortens söner och döttrar? Jag kommer helt enkelt att ställa precis samma frågor som tidigare men nu med siktet inställt på högskolan. Först ägnas utrymme åt att ge lite översiktlig högskolestatistik, därefter presenteras korrespondensanalyser där högskolor och högskoleutbildningar är inlagda som supplementära variabler.

12.1. Översiktlig högskolestatistik

I hela kohorten (N=2040) har 54 procent påbörjat högskolestudier. Men om vi ser till vilka som även har gått treårig teoretisk linje på gymnasiet är siffran 40 procent. Det är den senare gruppen som utgör min ”högskolekohort”. Som jag tidigare varit inne på är det i jämförelse

⁶² *Den öppna högskolan*, Prop. 2001/02:15. Se <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/1647>.

med ett riksgenomsnitt en högre andel som påbörjar högre studier i Uppsala.⁶³ Ett skäl till detta är tillgången på utbildningskapital i kommunen. Men detta är inte hela sanningen. Många av mina individer väljer att läsa i sin hemstad, Uppsala. Som bekant är Uppsala en studentstad som lockar med sitt utbud av nationer. Många unga i Uppsala skriver in sig på en kurs för att få en så kallad kårlegitimation (kårleg) och därmed tillgång till det berömda nationslivet. Jag har valt att inte analysera vidare vilka dessa individer kan vara utan i de flesta analyser utgått från den högsta påbörjade högskoleutbildningen.⁶⁴ Jag menar att det finns en poäng med detta. Även om inte alla som skriver in sig på en universitetskurs i Uppsala läser färdigt en hel utbildning eller ens kursen de skrivit in sig på visar det ändå på en orientering mot den akademiska världen och en vilja till akademisk habituering.

- Jag är intresserad av att bo kvar här i alla fall ett tag liksom för att känna på, jag är infödd i studentlivet på nåt sätt och allt det har att erbjuda med körer och allt möjligt. Det är nåt jag är intresserad av till en början i alla fall att vara kvar här och kanske läsa några strökurser på universitetet, nåt jag kommer in på. Jag vet inte, Bulgariska kanske. (Fredrik)
- För att få kårleg? (Intervjuaren)
- Ja, det är väl lite den mentaliteten som jag är uppväxt med på nåt sätt. (Fredrik)⁶⁵

Man kan tänka sig att ett vanligt utfall är att en strökurs är inkörsporten till längre universitetsstudier.

Av dem i min kohort som går vidare från gymnasiet kommer 74 procent från en treårig teoretisk linje, sju procent har gått tvåårig teoretisk linje på gymnasiet, fyra procent har gått vårdutbildning, fem procent har gått praktisk linje med inriktning mot handel och kontor, fyra procent har gått praktisk linje med inriktning mot tillverkning och sju procent har inte gått ut reguljär svensk gymnasieutbildning. Den senare gruppen innebär att man antingen har en utländsk gymnasieutbildning eller läst in gymnasiekompetens på folkhögskola eller komvux. Ett annat sätt att se på det är att 14 procent av dem som gått en treårig teoretisk högskoleförberedande gymnasielinje går *inte* vidare med högre studier.

Ingen tvekan råder om att högre studier för somliga sociala gruppers döttrar och söner är det enda tänkbara alternativet. Om vi tänker oss rummet som ett kraftfält där det krävs energi för att förflytta sig från en position till en annan, kan vi snabbt räkna ut att det innebär en kraftansträngning att ta sig in på läkarutbildningen om man har lite förvärvade och nedärvda tillgångar. Därmed inte sagt att det inte går, studier på komvux eller höga poäng på högskoleprovet kan givetvis kompensera en mindre lyckosam skolgång. Men det krävs en energi att förflytta sig i det sociala kraftfältet som Bourdieu jämför med ett fysikaliskt sådant.⁶⁶ Likväl som det behövs kraft att röra sig österut i graferna behövs det energi för att förflytta sig västerut. Att vara läkardotter och inte prestera väl i skolan och inte välja någon längre högskoleutbildning kräver också sin insats eftersom den modala banan ser annorlunda ut. Här är siffror på hur stora andelar av de olika sociala grupperna som påbörjar högre studier iögonenfallande. Nio av tio döttrar och söner till läkare och universitetslärare börjar med högre studier (dessa båda grupper har utan tvekan för länge sedan med råge levt upp till den politiska målsättningen att 50 procent ska ta sig vidare till högskolan). Diagram 7 visar andelar av olika sociala klasser som går vidare med högre studier. Av dem som tillhör den högre klassen går 81

⁶³ [Här ska jag ta fram siffror för hela kohorten framöver].

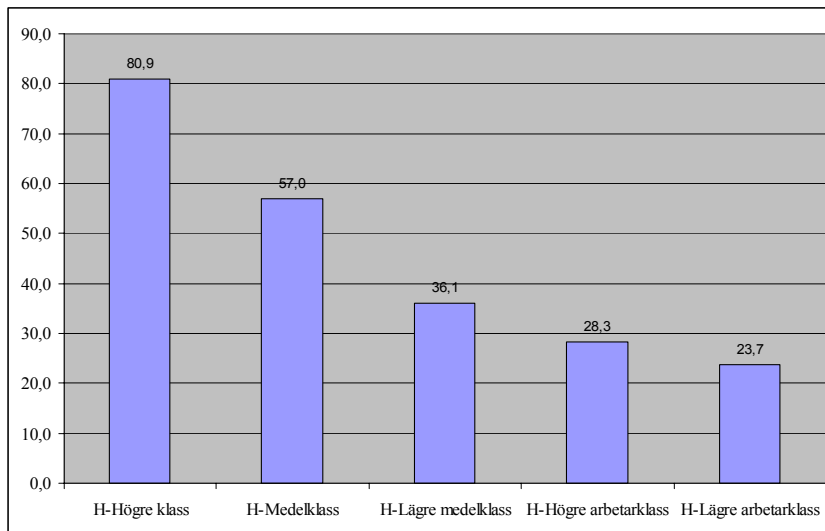
⁶⁴ Högsta högskoleutbildning är kodad enligt följande princip: utbildningsprogram klassas som högre än fristående kurs. Finns det uppgifter om högskolestudier i Sverige har detta klassats som högre än utlandsstudier.

⁶⁵ Intervju, 050209.

⁶⁶ Pierre Bourdieu, *La noblesse d'état. Grandes écoles et esprit de corps*. Minuit, Paris, 1989.

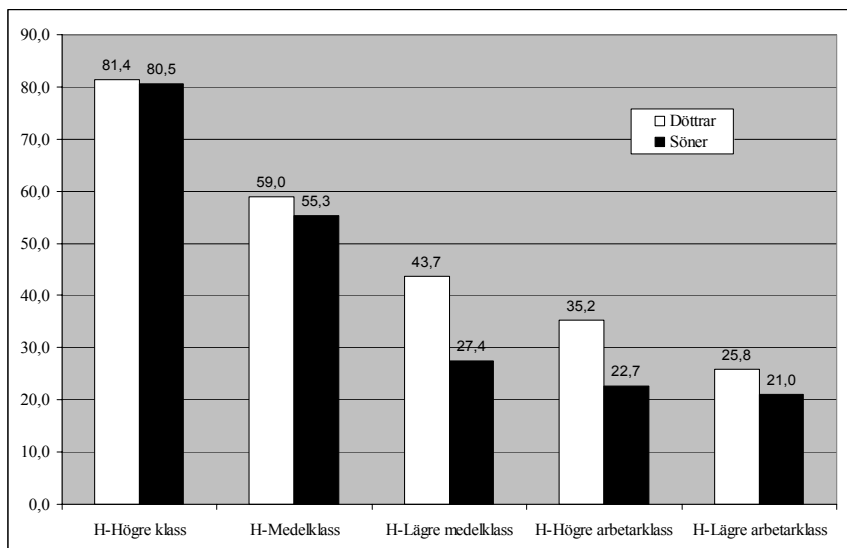
procent vidare till högskolan. Sedan sjunker andelarna enligt den sociala hierarkiska ordningen, från lägre arbetarklass påbörjar 24 procent högskolestudier.

Diagram 12 Andelar från olika sociala klasser som påbörjar högskolestudier, kohort I.

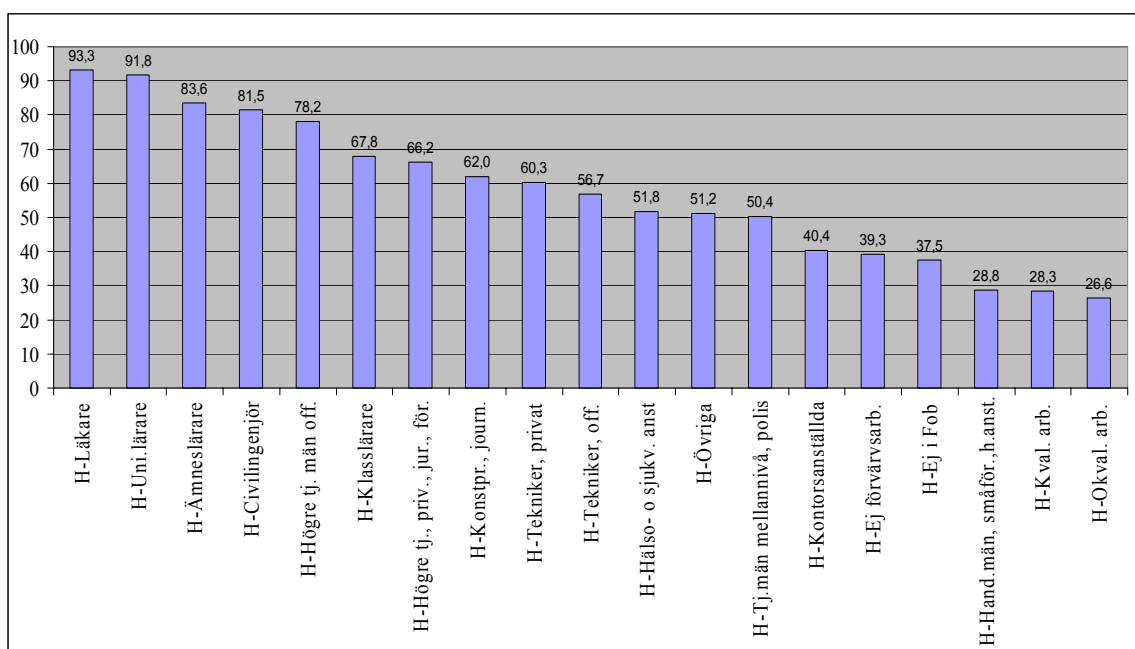
Något större andel kvinnor än män går vidare till högskolan – 56 procent av kvinnorna, 52 procent av männen. Ur den högre klassen går söner och döttrar vidare till högskolan i samma utsträckning. Däremot skiljer de sig åt i lägre sociala skikt och det är framför allt den lägre medelklassens döttrar som i jämförelse med motsvarande söner väljer högskolan i större grad. Men även medelklassens och arbetarklassens döttrar är mer orienterade mot högskolan. Vi får inte glömma bort att den högre sociala klassen och medelklassen är de största grupperna i min kohort.

Diagram 13 Andelar döttrar och söner ur olika sociala klasser som påbörjar högskolestudier, kohort I.

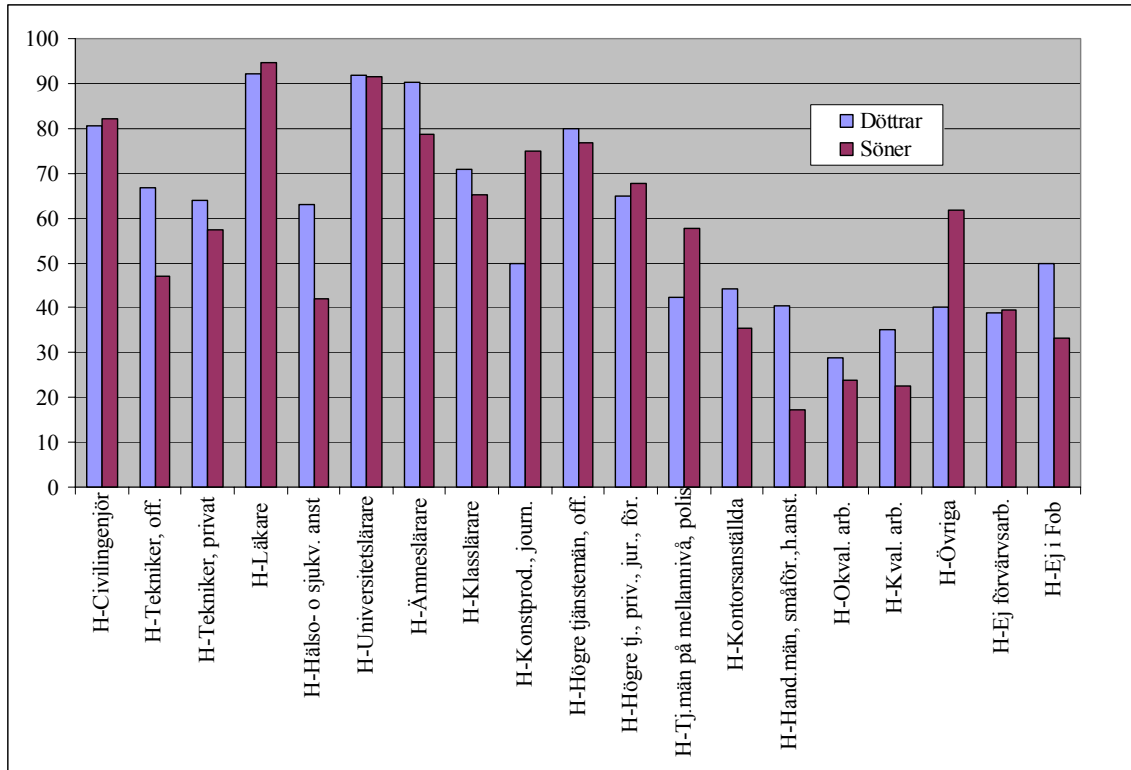

När jag använder den mer differentierade klassificeringen av sociala grupper och uppdelat på kön kan man studera mer precist hur övergångarna till högskolan ser ut. Allra högst övergångsfrekvens har som sagt läkarbarnen tätt följt av universitetsläraryrarna. Från dessa grupper går anmärkningsvärt i stort sett alla vidare, 93 procent respektive 92 procent. Efter dessa två grupper följer ämneslärare (84 procent), civilingenjörer (82 procent) och högre tjänstemän i offentlig sektor (78 procent). En skillnad mellan den ekonomiska och kulturella eliten manifesteras även i övergångsfrekvenser till högskolan. En betydligt större andel barn till offentligtanställda högre tjänstemän går vidare än vad som är fallet för barn till högre tjänstemän i privat sektor (78 procent respektive 66 procent). Klassläraryrarna som tillhör medelklassen har en större övergångsfrekvens än vad högre tjänstemän i privat sektor har.

Diagram 14 Andelar från olika sociala grupper som påbörjar högskolestudier, kohort I.

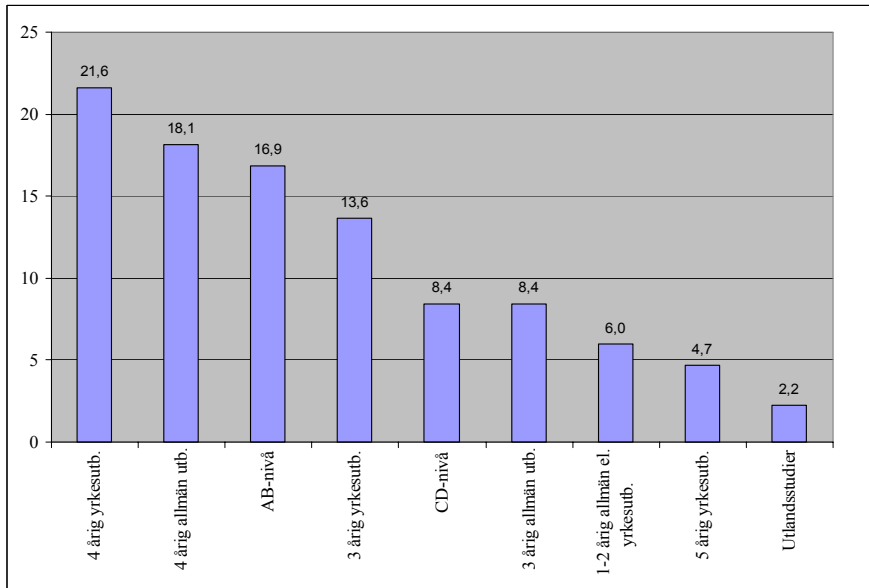
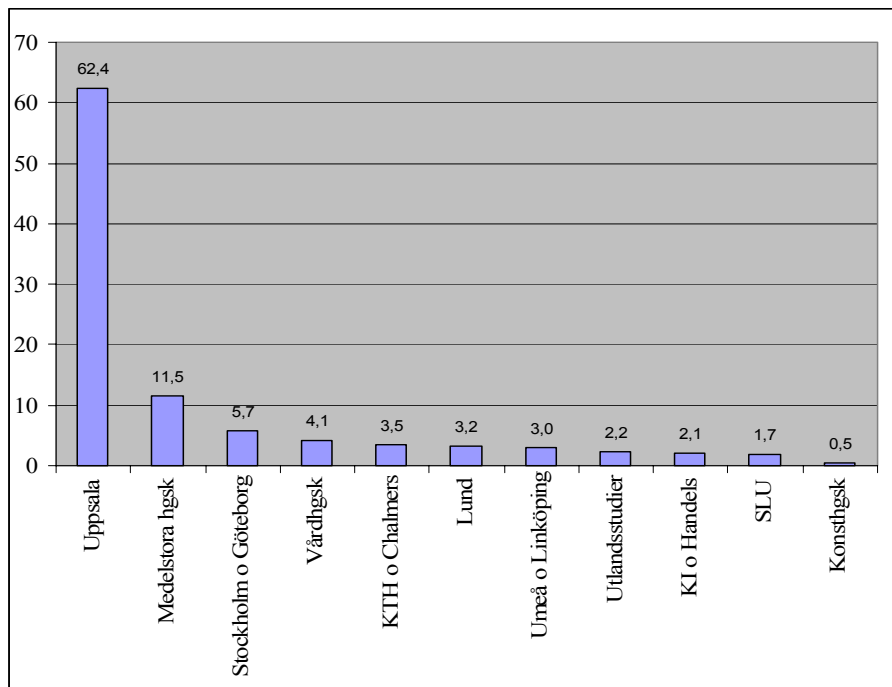
Vi kan göra likadant med de sociala grupperna som med de sociala klasserna, dela upp på döttrar och söner. Ett karaktärsdrag för de utbildningstunga sociala grupperna (universitetslärare, läkare, civilingenjörer, högre tjänstemän i offentlig sektor) tycks vara att sönerna och döttrarna går vidare till högskolan i samma utsträckning. Ämnesläraryrarna är den grupp som särskiljer sig i detta avseende. Ämneslärardöttrarna är märkbart mer villiga att studera vidare än vad ämneslärarsönerna är.

Diagram 15 Andelar från olika sociala grupper som påbörjar högskolestudier, kohort I.

12.2. Uppsala universitet, en dominant

Vilka typer av högskoleutbildningar och vilka lärosäten lockar? Jag utgår nu endast från min elitkohort (N=806) och från den högsta utbildningen som studenterna har gått. De allra flesta har valt att gå ett program (71 procent) medan 27 procent har gått en fristående kurs och två procent har valt att läsa vidare utomlands. Ser vi till längden på utbildningen har störst andel valt en längre högskoleutbildning (44 procent ha valt en utbildning som är fyra eller fem år) och 27 procent har valt en högskoleutbildning som är kortare, det vill säga två till tre år. På en mer differentierad nivå av utbildningarna kan man se att det är fem procent som har valt femårig yrkesutbildning. Fyraårig yrkesutbildning är det betydligt fler som valt, 22 procent.

När man gör en relativt grov indelning av olika typer av lärosäten ser man att det är en klar majoritet som väljer att läsa vid universitet och fackhögskolor (84 procent, se Tabell 27 och Diagram 17). Vid medelstora högskolor läser tio procent och vid vårdhögskolor fyra procent. En anmärkningsvärd stor andel väljer att gå vidare med högre studier i hemstaden. Så mycket som 62 procent stannar vid Uppsala universitet. Konkurrensen med Lunds universitet är inte stor, tre procent av studentkohorten tar sig dit. Ungefär lika många börjar på de mest ansedda tekniska fackhögskolorna Kungliga tekniska högskolan (KTH) i Stockholm och Chalmers i Göteborg. Lite intressant är att den ekonomiska elitskolan, Handelshögskolan i Stockholm, inte lockar fler än fyra studenter i min population. Lika många studenter tar sig in på en konsthögskola. Det medicinska prestigeuniversitetet, Karolinska institutet, drar till sig 11 studenter, vilket motsvarar 1,5 procent.

Diagram 16 Andelar som läser olika utbildningar, högsta utbildning, kohort IV.**Diagram 17 Andelar som läser vid olika lärosäten, högsta utbildning, kohort IV.**

Uppsala universitets totala dominans framkommer även i de intervjuer jag har gjort med elever som går det andra och tredje året på det naturvetenskapliga programmet. Nästan alla har klart för sig vilken högskoleutbildning som de tänker satsa på framöver och flera vill även läsa vidare vid Uppsala universitet och tänker sig även att de i framtiden kommer att vara bosatta i Uppsala. Så här svarar Kristoffer som vill satsa på en civilingenjörsutbildning, när jag förhastar mig och utgår från att det bara finns två lärosäten som skulle räknas.

- Om du får välja då, KTH eller Chalmers? (Intervjuaren)
- Uppsala universitet (Kristoffer).
- Jaså? (Intervjuaren)
- Ja på sätt och vis faktiskt. Jag har hört på så många ställen att just Uppsala universitet ligger högt i rangordningen bland de olika universiteten. Chalmers ligger inte lika bra, Chalmers ligger sämre till än KTH och KTH och Uppsala ligger ungefär lika (Kristoffer).⁶⁷

Även Robert vill stanna kvar i sin hemstad. Han är inte helt klar över vad han vill fortsätta att läsa riktigt men vill gärna bo kvar i uppväxtstaden eftersom han har sina vänner i där.

Ja, det är ju Uppsala som gäller tror jag. Jag gillar ändå Uppsala som stad. Jag gillar att bo här. Sen har jag ju, för tillfället, alla mina vänner här, det kan ju förändras i och för sig om folk flyttar annorstädes och pluggar och så. Annars, en annan stad jag skulle kunna tänka mig att studera i skulle väl vara Göteborg, Lund kanske, jag vet inget om Lund (Robert).⁶⁸

Sofia vill också läsa vidare i Uppsala. Hon har en redan en egen lägenhet i familjens källare som hon kan inta när högre studier närmar sig.

Ja. Fast man vill ju helst vara nära här. Just vad jag känner nu sen kanske man om ett par år kanske man vill flytta ett tag i alla fall. Komma hemifrån ett tag. Just nu vill jag vara nära familjen och släkten. Framför allt förut då hade jag många äldre släktingar då vill man ju vara nära Uppsala. Nu har jag inte så många kvar. (Sofia)⁶⁹

Stefan tänker läsa vidare på musikhögskola efter gymnasiet och han tänker prova att söka in redan på våren när han gått ur årskurs två i gymnasiet. Eftersom det inte finns någon musikhögskola i Uppsala får det bli Stockholm. Då kan han fortsätta att bo i sin hemstad där han är rotad. När jag frågar om det är Stockholm som han tänker sig att studera i får jag svaret:

Det är det enda som räknas just nu för att jag vill inte lämna Uppsala på direkten. Så om jag inte kommer in någonstans i Stockholm så väntar jag och gör nåt annat. Så jag söker dit på prov och om jag kommer in så får vi se hur det gestaltas om det kombineras med trean på nåt sätt. Man kan komma in redan innan man tagit studenten på musikhögskolan faktiskt (Stefan).⁷⁰

Stefan är redan etablerad i studentlivet i Uppsala, hans vänner är äldre och studerar och han har redan en egen lägenhet så skillnaden mellan att vara elev och student tycks vara minimal.

Jag är så Uppsalarotad på något sätt så det [annan studieort] existerar inte just nu faktiskt. Just nu har jag alla mina kompisar här och det är många av mina kompisar som är väldigt Uppsalarotade också som studerar här och som kommer härifrån som stannar kvar här. Som i och för sig åker ut och reser rent semesteraktigt men inte har nåt krav på att plugga någon annanstans (Stefan).

För de intervjuade verkar övergången till studentlivet inte vara någon stor förändring. Man har sedan länge haft siktet inställt mot att studera vidare på universitet och vännerna gör eller ska göra detsamma. Man har ofta redan provsmakat lite på studentlivet genom att besöka någon nation och man har dessutom en klar bild över vilka utbildningar som finns och vad det

⁶⁷ Intervju, 050216.

⁶⁸ Intervju, 050214.

⁶⁹ Intervju, 050208.

⁷⁰ Intervju, 050209.

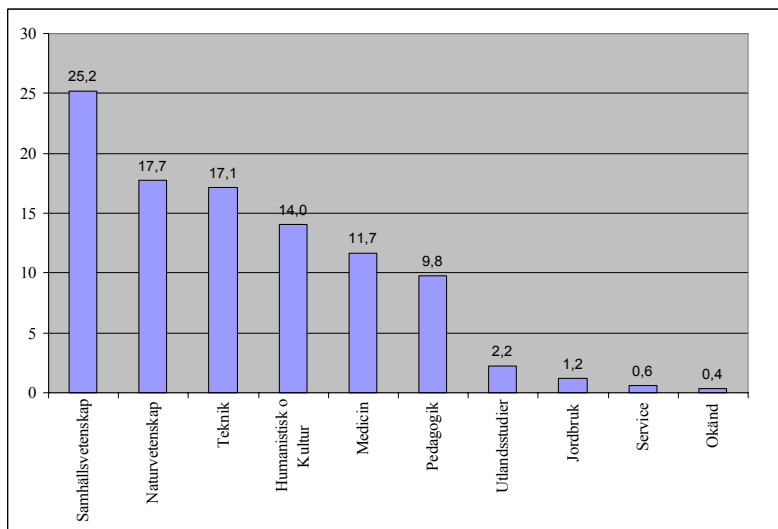
innebär att läsa på de olika utbildningarna. De intervjuade går alla det naturvetenskapliga programmet och så gott som samtliga är övertygade om att de kommer att läsa vidare på högskolan. Uppenbart är att Uppsala universitet, med dess stora utbud av utbildningar, är det främsta valet för de allra flesta som är födda, uppväxta och skolade i universitetsstaden.

12.3. Ämnesområden

Vi har tidigare sett hur studenterna fördelar sig på de olika lärosätena. En följdfråga blir, vilka ämnesområden och specifika utbildningar väljer studenterna?

Samhällsvetenskapliga utbildningar drar till sig 25 procent av studenterna. Därefter kommer naturvetenskap som 18 procent väljer att läsa, följt av teknik (17 procent), humanistisk och kulturvetenskapliga ämnen (14 procent), medicin (12 procent) och pedagogik (tio procent, se Diagram 18).⁷¹

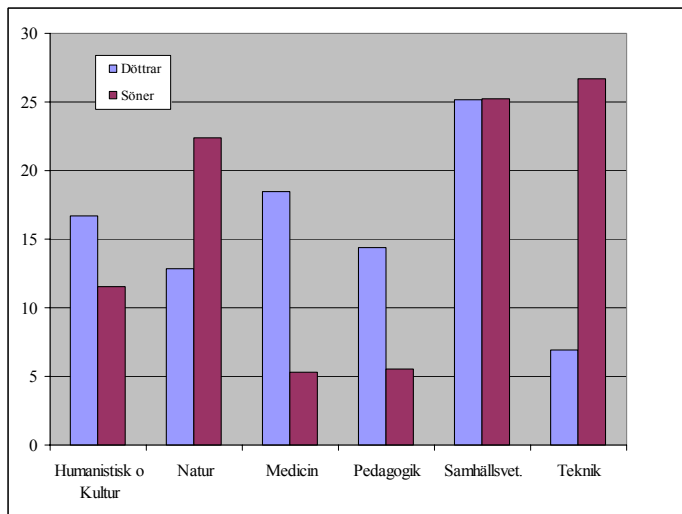
Diagram 18 Andelar som läser olika högskoleämnena, högsta utbildning, kohort IV.

De olika ämnena lockar de kvinnliga och manliga studenterna på lite olika vis. Det humanistiska och kulturvetenskapliga området, liksom medicin och pedagogik är främst kvinnliga orienteringspunkter. Naturvetenskap och teknik är manliga domäner och samhällsvetenskap intar i sammanhanget en könsneutral position. Mönstret är slående likt den ”klassiska” könsuppdelningen som föräldragenerationen uppvisar i sina val av högre studier. Det tydliga könsmonster som barnen sedan uppvisar i sina val högre utbildning kommer att ge avtryck i arbetsmarknaden lång tid framöver.

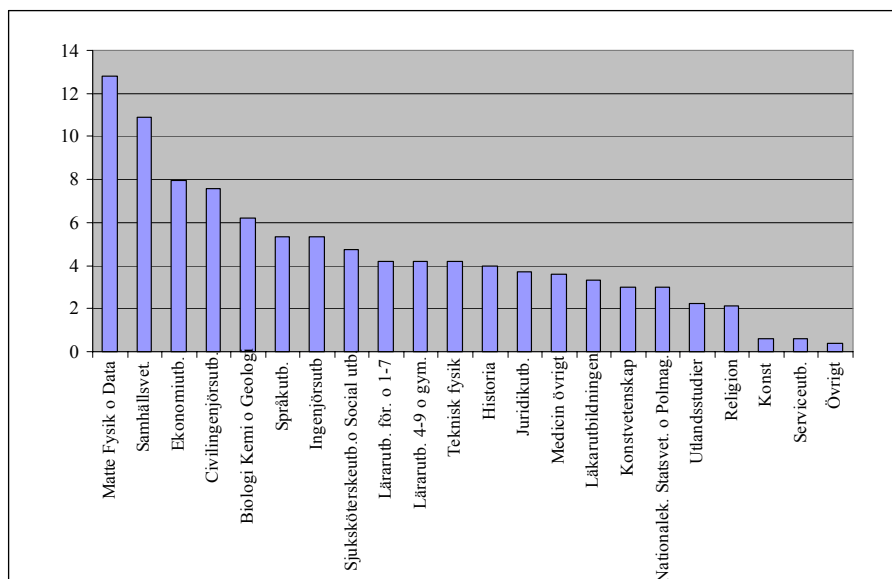
⁷¹ Tabell 28 ger en översikt över klassificeringen av ämnesområdena.

Diagram 19 Andel döttrar och söner som läser olika högskoleämnen, högsta utbildning, kohort IV.

När jag bryter ner ämnesområdena i olika högskoleutbildningar ser man att högskoleutbildningar i matematik, fysik och data är populära i min kohort. Den prestigefyllda läkarutbildningen lockar 27 individer, vilket motsvarar tre procent. Fyra procent av studenterna väljer teknisk fysik, som har hög status bland civilingenjörsutbildningarna. Studenterna i min elitkohort väljer mellan ett stort antal av utbildningar vilket kan tolkas som ett resultat av närheten till Uppsala universitet som erbjuder ett brett spektra av utbildningar.

Diagram 20 Andelar som läser olika högskoleutbildningar, högsta utbildning, kohort IV.

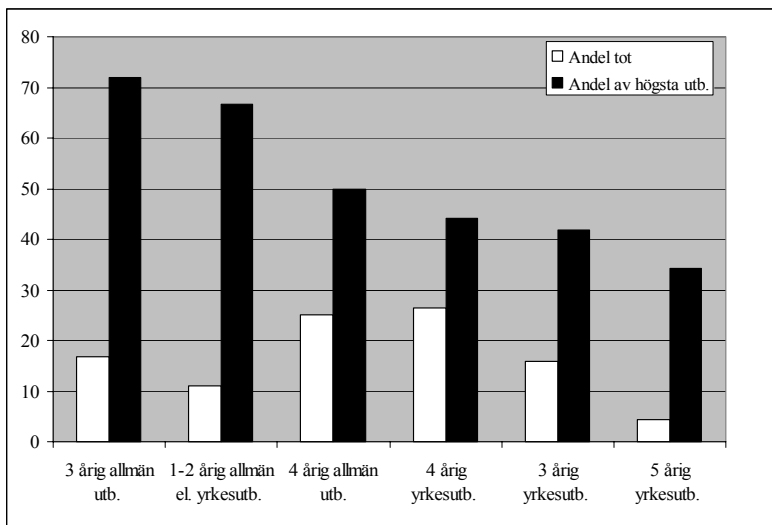

12.4. Examina

Hittills har jag utgått från de individer som någon gång påbörjat en högskoleutbildning och då med avstamp i den högsta utbildningen. Att påbörja en utbildning innebär inte att man också avslutar den. Vi ska nu undersöka hur många som faktiskt tar ut examina. De uppgifter som redovisas nedan bygger på de studenter i min kohort som tar ut sin högskoleexamen innan år 1999, eftersom jag har tillgång till högskoleinformation fram till detta år. Detta år är mina studenter 25 år. Därutöver finns möjligheten att de har avslutat sin utbildning men inte tagit ut sin examen.

Det visar sig att av dem som påbörjar högskolestudier tar 36 procent ut en examen inom åtta år. Examensfrekvensen från olika utbildningar visas i Diagram 21. I diagrammet åskådliggörs dels den totala andelen av dem som har tagit ut examen (hur stor andel utgör de som har tagit ut en examen från fyraårig yrkesutbildning av den totala andelen studenter som har tagit ut examen och så vidare), dels andelen som har tagit ut examen inom de olika grupperna (hur stor andel utgör gruppen som har tagit ut examen från av fyraårig yrkesutbildning av gruppen som har fyraårig yrkesutbildning som högsta utbildning).⁷² De svarta staplarna följer i stort sett en logik om utbildningarnas olika längd. På de kortare utbildningarna har en större andel studenter tagit ut examen än vad som är fallet för de längre utbildningarna. Treårig yrkesutbildning skiljer sig härvidlag och det är en förhållandevis låg andel inom gruppen som tagit ut examen. Ser man till den totala andelen så är examen från fyraårig utbildning det vanligast förekommande.

Diagram 21 Examensfrekvens från olika högskoleutbildningar, kohort IV.

12.5. Lärosätenas och utbildningarnas spridning i rummet

Vi ska återvända till korrespondensanalyserna. Efter den mer grovhuggna genomgången av hur kohorten fördelar sig på olika lärosäten och typer av utbildningar är det dags att undersöka

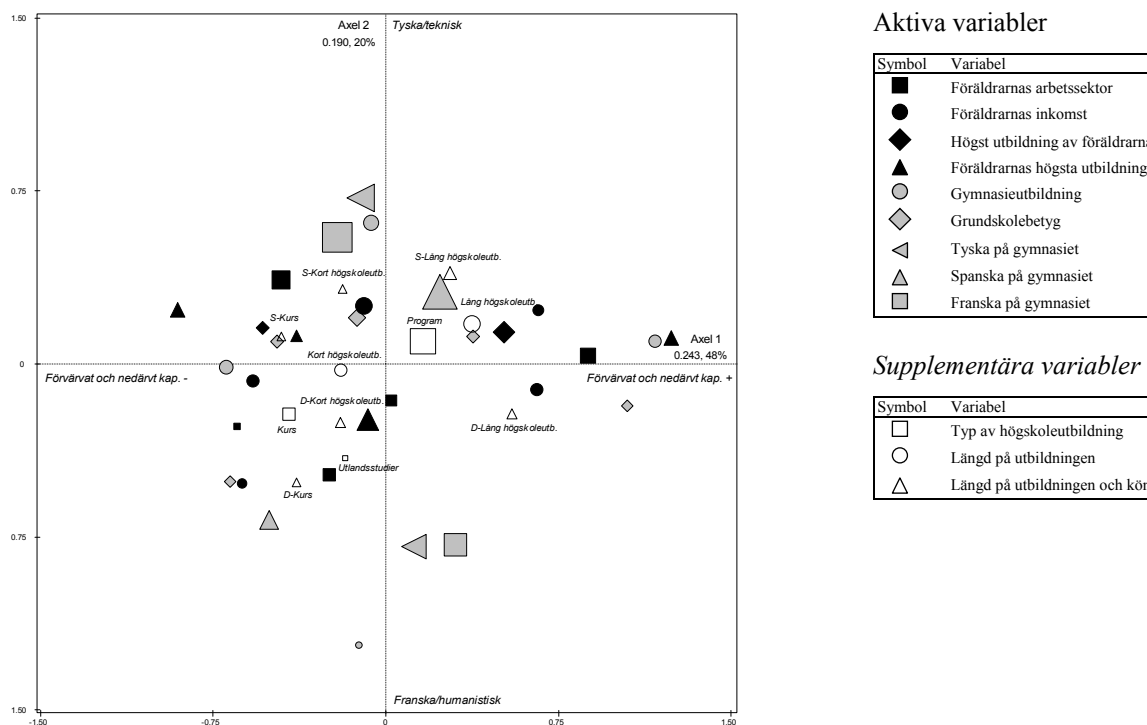
⁷² Frekvensen som har tagit ut examen inom de olika grupperna (svarta staplarna i diagrammet nedan) är lite missvisande eftersom en individ kan ha tagit ut en examen från en annan utbildning än den högsta utbildningen som hon eller han har läst.

med större precision vilka som väljer vilka utbildningar. Eller med andra ord, studera spridningen av utbildningar i rummet.

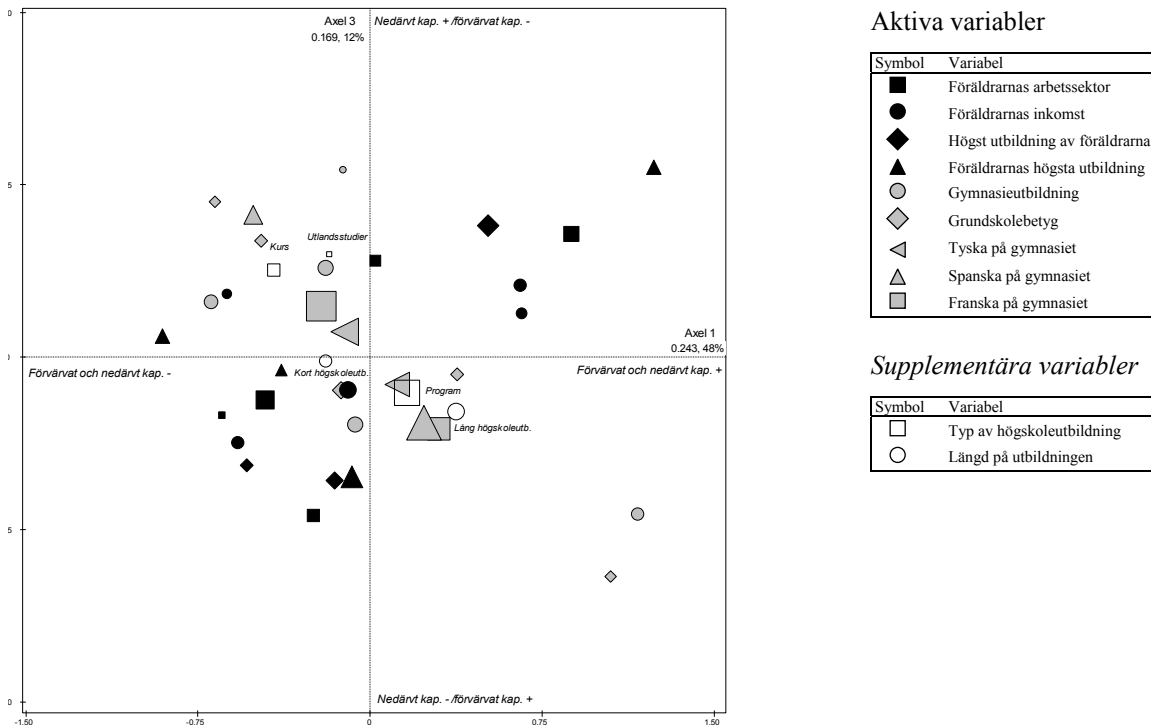
En enkel uppdelning mellan program, kurser och utlandsstudier visar att de studenter som väljer att läsa kurser i högskolan har lägre socialt ursprung än de som läser på program. Det finns även en könsaspekt sett till kurser, program och utlandsstudier. Utlandsstudier och kurser drar åt den feminina polen medan program drar något åt den maskulina polen. Det är 75 procent av sönerna som väljer program och 67 procent av döttrarna. 24 procent av sönerna väljer kurs och 30 procent av döttrarna gör detsamma. Längden på högskoleutbildningarna är socialt hierarkiskt strukturerat med de längsta utbildningarna i grafens östra del, där studenter med mycket nedärvda och förvärvade tillgångar finns, och de kortare i grafens västra del där de med mindre resurser finns. Kurser väljer de studenter med minst tillgångar. Döttrar som väljer längre högskoleutbildning tenderar att ha något mer tillgångar med sig i bagaget än vad motsvarande söner har. Detta ser vi genom att döttrar som väljer längre högskoleutbildning drar något mer mot elitpolen än vad söner som väljer längre högskoleutbildning gör. Att gå en lång högskoleutbildning är vanligare bland kohortens män. 55 procent av sönerna gör det, 34 procent av kvinnorna gör detsamma. Kortare högskoleutbildning är en vanligare väg för kvinnliga studenter med måttliga förvärvade och nedärvda tillgångar, 34 procent väljer detta medan 20 procent av motsvarande manliga studenter gör en liknande investering.

Tittar vi sedan på axel 1-3 kan vi se hur längre högskoleutbildning drar åt den meritokratiska polen. Det vill säga, mot de studenter som har extremt höga betyg med sig från gymnasiet och som har gått den naturvetenskapliga linjen. Fristående kurser hamnar i den del av grafen där studenter som gått samhällsvetenskaplig eller ekonomisk linje och som har låga betyg är överrepresenterade.

Graf 21 Moln av supplementära modaliteter axel 1-2, högskoleutbildningar och kön.

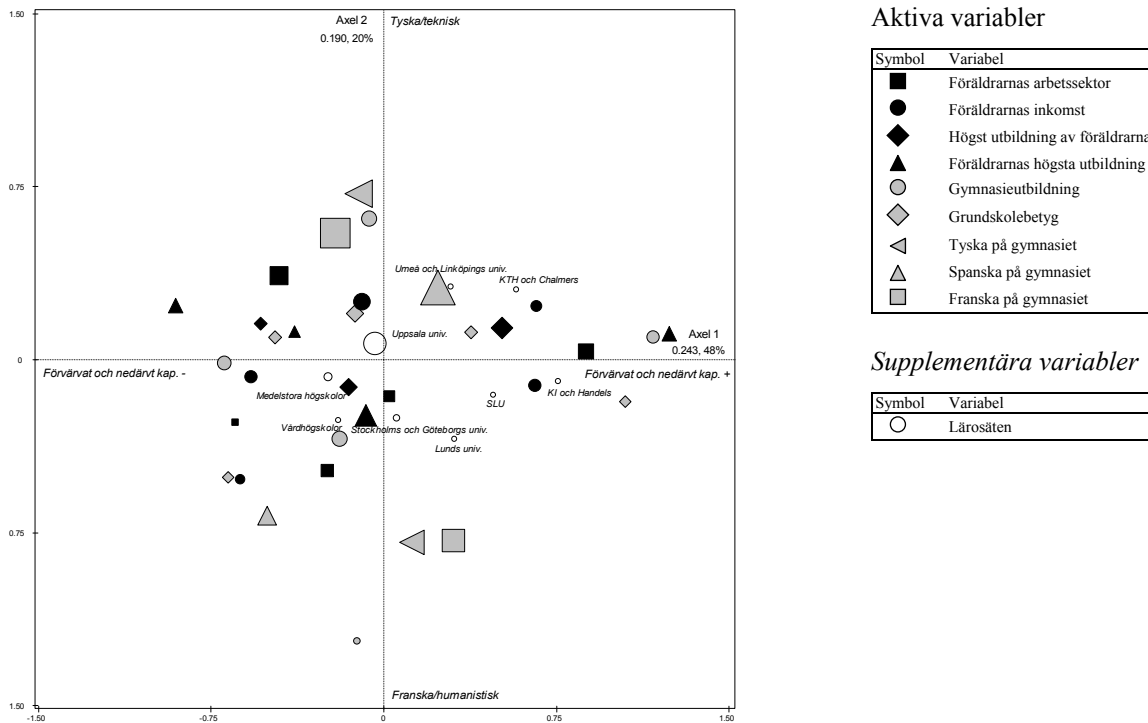

Graf 22 Moln av supplementära modaliteter axel 1-3, högskoleutbildningar.

Hur sprider sig lärosätena i rummet? Uppsala universitet, som är det i särklass populäraste lärosätet, vilket framgår av storleken på symbolen, hamnar i grafens mitt (Graf 23). Det innebär att individer som väljer Uppsala sprider sig över hela rummet, vilket inte är så konstigt eftersom en så stor andel väljer att stanna kvar på hemorten. Medelstora högskolor och vårdhögskolor drar mot polen med studenter som har lite nedärvda och förvärvade tillgångar och vårdhögskolor har även en feminin kodning. Karolinska institutet och Handelshögskolan, två prestigehögskolor, placerar sig, inte helt oväntat, på den motsatta planhalvan, nära elitpolen. KTH och Chalmers finner vi också nära elitpolen men med tillägget att dessa lärosäten också har en maskulin prägel. De orienterar sig mot den tyska/tekniska polen. Umeå och Linköpings universitet står mot Lunds universitet längs den andra axeln men intar samma positioner längs den första. Detta betyder att bland kvinnor och män med likartade förvärvade och nedärvda egenskaper (studenter med goda tillgångar men inte de allra mest rustade) väljer kvinnorna Lunds universitet i högre grad än vad männen gör och männen väljer Umeå och Linköpings universitet i större utsträckning än vad kvinnorna gör.

Graf 23 Moln av supplementära modaliteter axel 1-3, högskoleutbildningar.

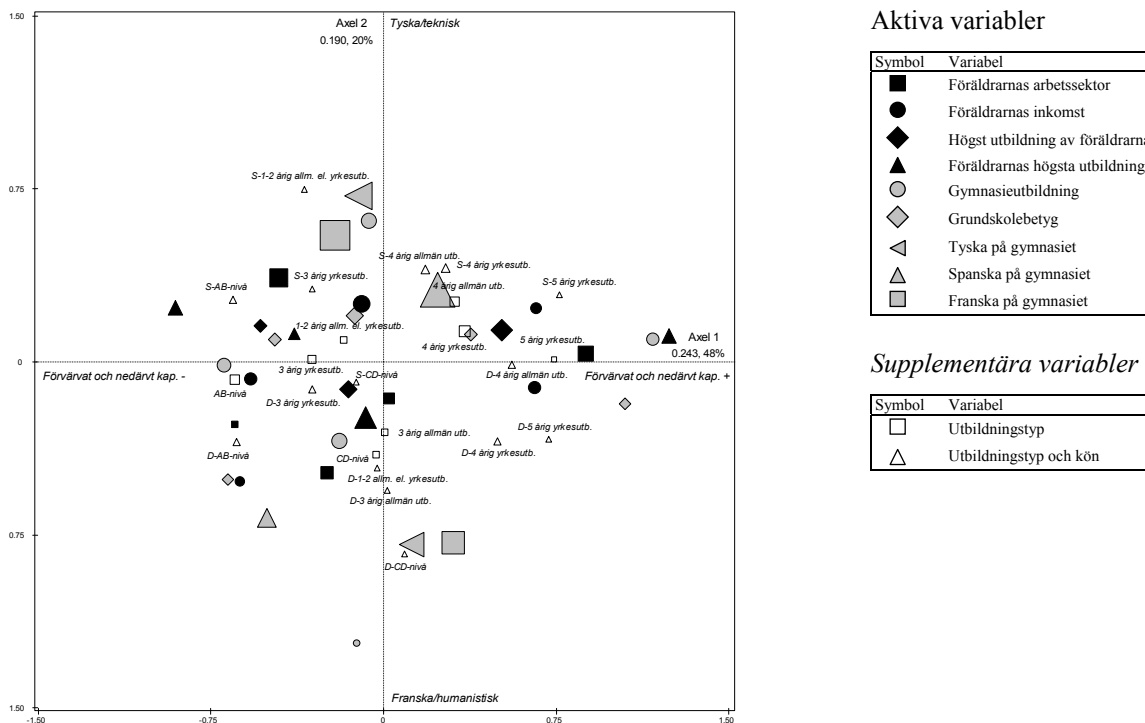
Åter till utbildningarna (Graf 24). Längs den första axeln, kapitalvolymaxeln, står femårig yrkesutbildning mot fristående kurs på AB-nivå. Längs den andra axeln står döttrar som läst fristående kurs på CD-nivå mot söner som har gått kortare allmän eller yrkesförberedande utbildning. Modaliteten för fristående kurs på CD-nivå liksom treårig allmän utbildning har en orientering mot det samhällsvetenskapliga och humanistiska området. Fyraårig yrkes- och allmän utbildning drar i motsatt riktning, mot det tyska/tekniska området.

Vi ska uppehålla oss ett litet tag vid fristående kurser och reda lite i de olika förhållandena. Fler kvinnor än män i min kohort väljer denna utbildningsväg. De studenter som läser upp till C- och D-nivån har mer förvärvade och nedärvda resurser än de som stanna på A- och B-nivå. Men, samtidigt som CD-nivån är mer kvinnligt kodad kan vi konstatera att det är en större andel av söner som tar sig fram till C- och D-kurserna än andel döttrar. Söner som väljer att läsa fristående kurs upp till CD-nivå kan sägas välja en mer kvinnlig utbildningsväg och befinner sig långt ifrån den tyska/tekniska polen. Det är däremot en större andel döttrar som väljer att läsa fristående kurs upp till AB-nivån.

En annan viktig skillnad mellan döttrarna och sönerna är att en avsevärt större andel döttrar läser kortare och mindre meriterande högskoleutbildningar. Om vi lägger samman dem som läser fristående kurs på AB-nivå, ett till tvåårig allmän eller yrkesförberedande utbildning, treårig allmän utbildning och treårig yrkesutbildning blir skillnaderna mellan könen tydliga. Inom denna kategori hamnar 35 procent av sönerna och 56 procent av döttrarna. Följaktligen har vi en större andel söner inom kategorin fyraårig allmän utbildning, fyraårig yrkesutbildning och femårig yrkesutbildning. Här är siffrorna till söners favör (55 procent för sönerna och 34 procent för döttrarna). Tydligt är att det finns en social hierarki där de längre högskoleutbildningarna (fyra- och femåriga) attraherar söner och döttrar från de högre

sociala skikten under det att kortare utbildningar och fristående kurser är utbildningsvägar för lägre sociala skikt. Samtidigt finns en viktig könsskillnad, kvinnorna i kohorten (framför allt de med mindre tillgångar) väljer kortare utbildningar medan det bland männen är mer utbrett att välja de allra längsta utbildningarna.

Graf 24 Moln av supplementära modaliteter axel 1-2, högskoleutbildningar och kön.

Vi undersöker utbildningarna vidare men nu på en högre upplöst nivå (Graf 25 till Graf 27). Vid elitpolen, och mest extremt till öster i grafen hamnar läkarutbildningen. Längs den första volymkapitalaxeln står läkarutbildningen i opposition till en annan professionsutbildning, nämligen lärarutbildningen. Och det är lärarutbildningar för de lägre åldrarna (förskola upp till årskurs sju) som hamnar närmast polen med studenter med minst tillgångar. Läkarutbildningen och lärarutbildningen, en bokstav som skiljer men socialt är det ett mycket stort avstånd.

Av de samhällsvetenskapliga utbildningarna är det bara juridikutbildning som hamnar på den östra sidan av grafen. Övriga samhällsvetenskapliga och humanistiska utbildningar hamnar på den västra sidan. Det vill säga, juridik lockar studenter med något mer tillgångar än vad övriga samhällsvetenskapliga och humanistiska utbildningar gör. Vi kan också se att lärarutbildningen med inriktning mot de högre åldrarna attraherar studenter med mer resurser än vad lärarutbildningar med inriktning mot lägre åldrar gör. Ekonomiutbildningar hamnar nära grafens mittpunkt vilket sannolikt innebär att gruppen studenter som väljer att studera ekonomi är heterogen.

Längs den andra dimensionen står ingenjörutbildningar mot språkutbildningar. Denna axel låter sig bäst utforskas genom att applicera döttrarnas och sönerns olika val. Det är söner som valt ingenjörutbildningar som placerar sig närmast den tekniska linjen på gymnasiet,

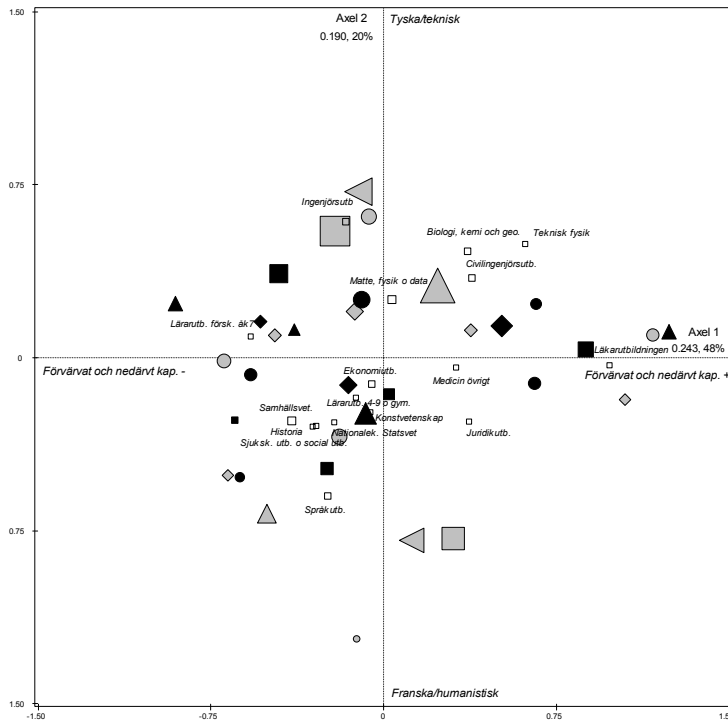
närmare än vad söner som valt civilingenjörsutbildningar gör, som drar mer åt elitpolen med naturvetenskaplig linje. I norr längs den andra axeln, där sönerns utbildningsval illustreras, återfinns en social hierarki mellan olika typer av tekniska och naturvetenskapliga utbildningar. Störst skillnad är det mellan ingenjörsutbildningar och teknisk fysik (civilingenjörsutbildning) där teknisk fysik hamnar närmast elitpolen och ingenjörsutbildningarna längst därifrån. Övriga civilingenjörsutbildningar och naturvetenskapliga utbildningar hamnar däremellan. Sönernas val av teknisk fysik motsvaras av döttrarnas val av juristutbildning. Dessa båda utbildningar har samma position längs den socialt hierarkiska axeln men skiljer sig längs den andra dimensionen.

I stort sett samtliga val av högskoleutbildningar som sönerna gör hamnar i den övre delen av grafen och de val som döttrarna gör hamnar i den nedre delen av grafen. För sönerna finns framför allt ett undantag och det är söner som har valt att läsa språkutbildning. Denna grupp drar mot den franska/humanistiska polen och kan sägas ha gjort de mest feminint kodade investeringarna av sönerna.

Vidare kan man avläsa att döttrar till utbildningseliten väljer högskoleutbildningar som läkarutbildningen, juristutbildningen och civilingenjörsutbildningar. Sönerna väljer framför allt mellan läkarutbildningen och teknisk fysik.

Längs den tredje axeln, som splittrar upp eliten i en social och en mer meritokratisk elit, ser vi att högskoleutbildningarna rangeras diagonalt i Graf 27 (från grafens nordvästra hörn till det sydöstra hörnet) längs med studenternas eget förvärvade skolkapital. Längs den andra diagonala axeln, som upprättas av föräldrarnas tillgångar, återfinns inga utbildningar. Den sociologiska tolkningen av denna typ av spridning är att det förvärvade kapitalet är av större betydelse för studenternas utbildningsval än det nedärvda. Läkarutbildningen, civilingenjörsutbildningar och andra utbildningar inom medicin (tandläkare, sjukgymnast och så vidare) orienterar sig mot grafens meritokratiska sydöstliga hörn. Ett annat sätt att se på det är att den sociala eliten sprider sig mer över ett antal olika utbildningar och ingen särskild utbildning särskiljer deras val medan den meritokratiska eliten är mer särskiljande i sitt utbildningsval. Man väljer mellan ett fåtal utbildningar med hög prestige.

Graf 25 Moln av supplementära modaliteter axel 1-2, högskoleutbildningar.

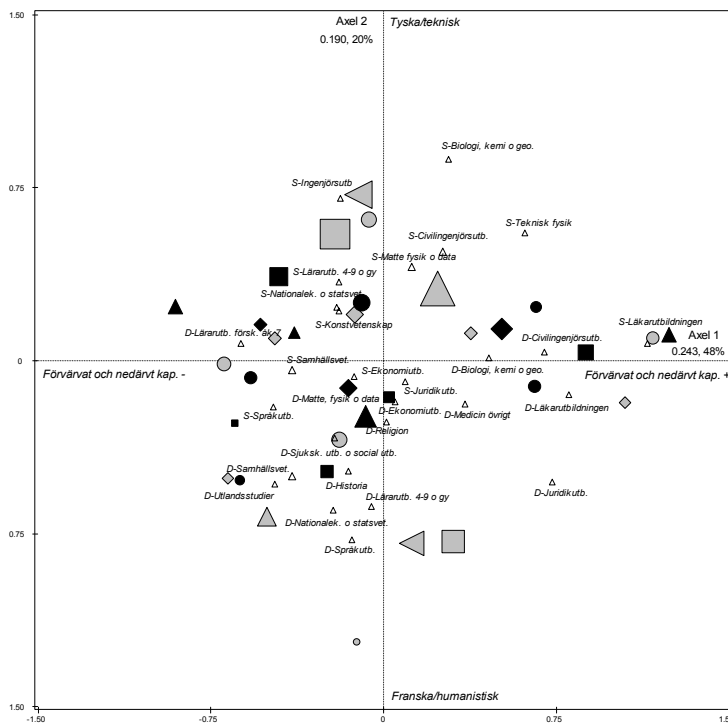
Aktiva variabler

Symbol	Variabel
■	Föräldrarnas arbetssektor
●	Föräldrarnas inkomst
◆	Högst utbildning av föräldrarna
▲	Föräldrarnas högsta utbildning
○	Gymnasieutbildning
◇	Grundskolebetyg
◁	Tyska på gymnasiet
△	Spanska på gymnasiet
◻	Franska på gymnasiet

Supplementära variabler

Symbol	Variabel
◻	Högskoleutbildningar

Graf 26 Moln av supplementära modaliteter axel 1-2, högskoleutbildningar och kön.

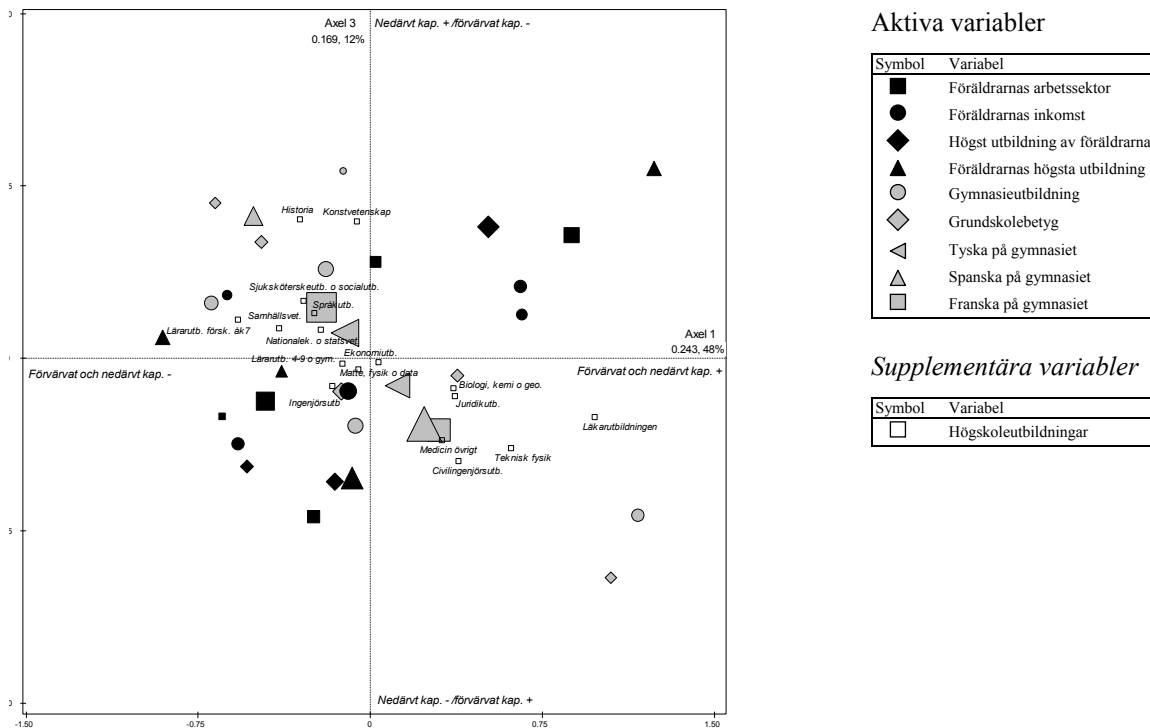
Aktiva variabler

Symbol	Variabel
■	Föräldrarnas arbetssektor
●	Föräldrarnas inkomst
◆	Högst utbildning av föräldrarna
▲	Föräldrarnas högsta utbildning
○	Gymnasieutbildning
◇	Grundskolebetyg
◁	Tyska på gymnasiet
△	Spanska på gymnasiet
◻	Franska på gymnasiet

Supplementära variabler

Symbol	Variabel
△	Högskoleutbildningar och kön

Graf 27 Moln av supplementära modaliteter axel 1-3, högskoleutbildningar.

13. Kort summering IV

Mina Uppsalaungdomar har en övergång till högskolan som överstiger dagens politiska målsättningar. Över 50 procent av den undersökta studentgruppen träder in i högskolan i kring 1990-talet. Att bo och växa upp i Uppsala tycks innebära att det är där man också vill läsa vidare. Har man siktet inställt mot högskolan har man redan under sina gymnasieår hunnit bekanta sig med studentlivet. Man kanske har kompisar som redan är studenter, man kan ha provsmakat nationalslivet och så vidare. Lägg därtill nedärvt utbildningskapital och förvärvat skolkapital så har vi en ekvation som nästan bara kan sluta med universitetsstudier.

När man studerar närmare vilka det är som går vidare med högre studier ser man att det är något större andel kvinnor än män, men ur den högre klassen går söner och döttrar vidare ungefär samma utsträckning. Ett signum för de riktigt utbildningstunga grupperna är att döttrarna och sönerna satsar lika mycket på högre utbildning. I lägre sociala skikt skiljer sig könen åt och det är framför allt den lägre medelklassens döttrar som i jämförelse med motsvarande söner väljer högskolan i större grad. Men läkarbarnen och universitetsläraryrken slår alla i sina extrema satsningar på högre utbildning. Fler än nio av tio barn till dessa grupper studerar vidare. För att inte gå vidare med högre studier om man är läkardotter eller universitetsläraryrken krävs en social kraftansträngning eftersom det är kvasiobligatoriskt med högre utbildning för dessa sociala grupper. Den kulturella elitens beroende av utbildningssystemet manifesteras i barnens satsningar. Till denna slutsats kan fogas resultatet att den kulturella eliten satsar mer på högre utbildning än vad den ekonomiska eliten gör. En betydligt större andel barn till offentliganställda högre tjänstemän går vidare än vad som är

fallet för barn till högre tjänstemän i privat sektor. Klasslärarbarnen som tillhör medelklassen har en större övergångsfrekvens än vad högre tjänstemän i privat sektor har.

Liksom för studenternas föräldrar är de ämnesområden som studenterna väljer könskodade. Den uppdelning i en kvinnlig, offentlig, fransk, humanistisk pol och en manlig, privat, tysk, teknisk pol som sker i gymnasieskolan fortplantar sig i högskolan och de kvinnliga studenterna drar mot det humanistiska och kulturvetenskapliga området, men även mot medicin och pedagogik. Naturvetenskap och teknik är manliga domäner och samhällsvetenskap intar i sammanhanget en könsneutral position. Det finns även en skillnad mellan könen i val av fristående kurser och program. De kvinnliga studenterna väljer oftare fristående kurser och de manliga studenterna väljer program oftare. Det är även vanligare att kvinnliga studenter med måttliga tillgångar väljer en kortare och mindre meriterande högskoleutbildning än det är bland motsvarande manliga studenter. Sönerna väljer oftare fyra- och femåriga utbildningar än vad döttrarna gör.

Den sociala hierarkin är också tydlig. De längre högskoleutbildningarna drar till sig studenter från de högre sociala skikten under det att kortare utbildningar och fristående kurser är utbildningsvägar för lägre sociala skikt. Den tidigare gruppen har höga betyg och gått naturvetenskaplig linje på gymnasiet och den senare har låga betyg och har oftare gått ekonomisk utbildning på gymnasiet. Högskolorna rangeras också utefter en socialt hierarkisk princip. Medelstora högskolor och vårdhögskolor drar mot polen med studenter som har lite nedärvda och förvärvade tillgångar och vårdhögskolor har även en feminin kodning. Prestigeskolor som Karolinska institutet och Handelshögskolan placerar sig nära elitpolen. KTH och Chalmers finner vi också nära elitpolen men med tillägget att dessa lärosäten också har en maskulin prägel.

När man studerar närmare var enskilda högskoleutbildningar återfinns kan man konstatera att vid elitpolen och mest extremt hamnar läkarutbildningen. Längs den första volymkapitalaxeln står läkarutbildningen i opposition till lärarutbildningen. Längs den andra dimensionen, könsaxeln, står ingenjörutbildningar (nära den tyska/tekniska polen) mot språkutbildningar (nära den franska/humanistiska polen). Ingenjörutbildningarna finner vi närmast den tekniska linjen på gymnasiet, närmare än vad söner som valt civilingenjörutbildningar gör, som drar mer åt elitpolen med naturvetenskaplig linje. Döttrar till utbildningseliten väljer högskoleutbildningar som läkarutbildningen, juristutbildningen och civilingenjörutbildningar. Sönerna väljer framför allt mellan läkarutbildningen och teknisk fysik. Juristutbildningen har en liten särställning bland de samhällsvetenskapliga och humanistiska utbildningarna. Studenter som dras till juridiken har jämförelsevis något mer tillgångar med sig i bagaget. Juristutbildningen intar samma position för döttrarna längs den socialt hierarkiska axeln som teknisk fysik gör för söner. Slutsatser vi kan dra av struktureringen av utbildningar längs den tredje axeln är att det förvärvade kapitalet är av större betydelse för studenternas utbildningsval än det nedärvda och att den absoluta skolmässiga eliten, studenter med de allra högsta betygen, tenderar att välja mellan färre högskoleutbildningar än vad den sociala eliten gör.

14. ”Begåvningsreserven”

[Här ska studenter med lågt socialt ursprung och höga betyg undersökas närmare. Vilka vägar tar dessa genom utbildningssystemet, mot vilka högskoleutbildningar drar de och finns skillnader mellan könen?]

15. Jämförelse av döttrar och söner med liknande tillgångar

[Här ska tillkomma en så kallad Euklidisk klassificering. Med hjälp av denna typ av klassificering kan man komma åt grupper av studenter med liknande egenskaper. Sedan tänker jag analysera döttrar och söner inom de skapade grupperna. På så vis konstanthålls ett antal sociala egenskaper och en undersökning av skillnader mellan döttrar och söner med liknande tillgångar görs möjlig.]

16. Överblick över hela den nationella kohorten

[Här ska hela den nationella kohorten beskrivas översiktligt.]

17. Uppsala i jämförelse med hela den nationella kohorten

[Här ska jag sätta in min Uppsalakohort i den nationella kohorten för att tydligare kunna urskilja Uppsalastudenternas särdrag.]

18. Appendix

Tabell 5 Klassifikation av sociala grupper, uppgifter om föräldrar till barn som gick ur årskurs nio år 1988 i riket och i Uppsala.

Social class	Yrkeskategori	Nationella kohorten		Uppsala (tjeda kohorten)		Uppsalakohorten jämfört med riket	
		N	Andel	N	Andel		
Högre klass	1. civilingenjörer o arkitekter	2708	2,4	78	3,8	1,6	
	2. läkare, veterinärer, präster	1766	1,6	78	3,8	2,4	
	3. universitetslärare	683	0,6	89	4,4	7,1	
	4. ämneslärare	2553	2,3	69	3,4	1,5	
	5. jurister	347	0,3	17	0,8	2,7	
	6. högre tjänsteman i offentlig sektor	2181	2,0	80	3,9	2,0	
	7. högre tjänsteman i privat sektor	4066	3,7	80	3,9	1,1	
	8. officerare	250	0,2	1	0,0	0,2	
	9. företagsledare	2175	2,0	32	1,6	0,8	
Medelklass	10. konstproducenter	959	0,9	31	1,5	1,8	
	11. journalister	513	0,5	15	0,7	1,6	
	12. tekniker offentlig sektor	1769	1,6	61	3,0	1,9	
	13. tekniker privat sektor	8318	7,5	125	6,1	0,8	
	14. tjänstemän på mellannivå i offentlig sektor	1039	0,9	28	1,4	1,5	
	15. tjänstemän på mellannivå privat sektor	4141	3,7	67	3,3	0,9	
Lägre medelklass	16. klasslärare	4277	3,9	83	4,1	1,1	
	17. sjuk- och hälsovårdande yrken	6812	6,2	132	6,5	1,1	
	18. kontorsanställda, offentlig sektor	2828	2,6	70	3,4	1,3	
	19. kontorsanställda privat sektor	4085	3,7	55	2,7	0,7	
	20. handelsanställda	3650	3,3	49	2,4	0,7	
	21. bönder	2468	2,2	26	1,3	0,6	
	22. småföretagare	3091	2,8	48	2,4	0,8	
	23. handelsmän	1550	1,4	26	1,3	0,9	
Kvalificerade arbetare (högre arbetarklass)	24. poliser	1448	1,3	24	1,2	0,9	
	25. förmän	1449	1,3	26	1,3	1,0	
	26. kvalificerade arbetare inom produktion	9954	9,0	103	5,0	0,6	
Okvalificerade arbetare (lägre arbetarklass)	27. kvalificerade arbetare inom service	628	0,6	12	0,6	1,0	
	28. lantarbetare	749	0,7	9	0,4	0,7	
	29. okvalificerade arbetare inom produktion	8576	7,7	92	4,5	0,6	
	30. okvalificerade arbetare inom service	5986	5,4	98	4,8	0,9	
Bortfall	31. övriga	1626	1,5	25	1,2	0,8	
			0,0				
	32. internt bortfall (ej förvärvsarbetande)	3047	2,8	58	2,8	1,0	
	33. externt bortfall (ej i Fob-90)	14969	13,5	253	12,4	0,9	
		110661	100	2040	100		

Tabell 6 Näringsgrenstruktur i riket och i Uppsala kommun. Förvärvsarbete över 16 år med bostad i aktuell region (dvs riket och Uppsala kommun) år 2001.

År 2001		Riket		Uppsala	
		Andel/kön	Andel/tot	Andel/kön	Andel/tot
Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske	män	1,4	1,8	0,9	1,2
	kvinnor	0,4		0,3	
Utvinning av mineral, tillverkningsindustri	män	13,6	18,4	6,0	9,0
	kvinnor	4,8		3,0	
Energi- o vattenförsörjning, avfallshantering	män	0,7	0,8	0,5	0,6
	kvinnor	0,2		0,1	
Byggindustri	män	5,3	5,8	5,0	5,4
	kvinnor	0,5		0,4	
Handel; transport, magasinering; kommunikation	män	11,3	18,5	11,3	18,0
	kvinnor	7,1		6,8	
Personliga och kulturella tjänster	män	2,9	6,7	3,4	7,3
	kvinnor	3,8		3,9	
Kreditinstitut, fastighetsförvalt, företagstjänster	män	7,9	13,8	9,0	14,6
	kvinnor	5,9		5,6	
Civila myndigheter, försvar; internat. organisationer	män	2,6	5,5	3,2	6,7
	kvinnor	2,9		3,5	
Forskning o utveckling; utbildning	män	2,9	8,5	6,3	15,2
	kvinnor	5,6		8,9	
Hälsa- och sjukvård, socialtjänst; veterinärer	män	2,5	18,4	4,2	20,8
	kvinnor	15,8		16,5	
Näringsgren okänd	män	1,0	1,9	0,8	1,2
	kvinnor	0,9		0,4	
	Andel	100	100	100	100
	N	4101856		92196	

Tabell 7 Kohort I-IV, elever som har slutat årskurs nio i Uppsala, 1988.

	Alla elever som gått ur årskurs nio (Kohort I)			Alla elever som gått ur gymnasiet (Kohort II)			Alla elever som påbörjat högskolestudier (Kohort III)			Alla elever som gått ur treårig gymnasielinje och som påbörjat högskolestudier (Kohort IV)		
	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt
N	1038	1002	2040	853	793	1646	535	556	1091	416	390	806
Utbildningsnivå (modern)												
M-Ej i fob	1,7	0,6	1,2	0,8	0,3	0,5	1,1	0,5	0,8	0,5	0,3	0,4
M-Ej uppgift	2,4	1,7	2,1	2,2	1,5	1,9	2,1	1,1	1,6	1,9	1,5	1,7
M-Grundskola	28,5	29,1	28,8	25,8	26,2	26,0	13,5	17,6	15,6	11,1	13,8	12,4
M-2-årig gym. utb.	18,8	22,6	20,6	17,9	21,9	19,9	14,2	18,0	16,1	12,0	14,4	13,2
M-3-4 årig gym. utb.	7,5	8,2	7,8	8,3	8,3	8,3	7,7	8,5	8,1	8,7	8,2	8,4
M-Högskola < 3 år	15,1	13,9	14,5	16,5	14,5	15,6	19,1	16,9	18,0	18,8	18,7	18,7
M-Högskola ≥ 3 år	23,3	22,0	22,6	25,3	25,0	25,2	37,6	33,8	35,7	40,9	38,7	39,8
M-Forskarutbildning	2,6	2,0	2,3	3,0	2,3	2,7	4,9	3,6	4,2	6,3	4,4	5,3
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Utbildningsnivå (fadern)												
F- Ej i fob	9,1	9,6	9,3	7,2	8,3	7,7	8,2	9,0	8,6	7,2	8,2	7,7
F- Ej uppgift	4,0	4,2	4,1	3,9	3,7	3,8	3,7	4,0	3,8	3,8	4,1	4,0
F- Grundskola	25,0	28,2	26,6	24,0	26,2	25,1	10,5	15,5	13,0	7,9	11,8	9,8
F-2-årig gym. Utb.	12,2	12,6	12,4	10,9	11,9	11,4	7,7	8,6	8,2	6,0	7,4	6,7
F-3-4 årig gym. Utb.	12,2	13,3	12,7	13,0	14,0	13,5	12,7	15,3	14,0	12,5	13,6	13,0
F- Högskola < 3 år	9,9	6,7	8,3	10,7	7,3	9,1	12,1	7,9	10,0	12,5	8,2	10,4
F- Högskola ≥ 3 år	16,2	16,6	16,4	17,7	18,3	18,0	24,9	25,2	25,0	27,2	27,7	27,4
F- Forskarutbildning	11,3	8,9	10,1	12,7	10,3	11,5	20,2	14,6	17,3	22,8	19,0	21,0
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Gymnasieutbildning (Gy-stv)												
Gy-stv-Ej gym. utb.	17,8	20,9	19,3	0,0	0,0	0,0	4,7	9,0	6,9	0,0	0,0	0,0
Gy-stv-2-årig yrkesutb. tillverkning	22,5	1,3	12,1	27,4	1,6	15,0	7,5	0,9	4,1	0,0	0,0	0,0
Gy-stv-2-årig yrkesutb. handel, kontor	8,7	13,5	11,0	10,6	17,0	13,7	3,9	5,4	4,7	0,0	0,0	0,0
Gy-stv-2-årig yrkesutb. vård	0,9	11,0	5,8	1,1	13,9	7,2	0,9	6,8	3,9	0,0	0,0	0,0
Gy-stv-2 årig teoretisk utb.	4,6	6,9	5,7	5,6	8,7	7,1	5,2	7,7	6,5	0,0	0,0	0,0
Gy-stv-3-årig teoretisk utb. ekonomisk	10,4	13,8	12,1	12,7	17,4	14,9	14,8	17,6	16,2	19,0	25,1	22,0
Gy-stv-3-årig teoretisk utb. teknisk	18,1	4,0	11,2	22,0	5,0	13,9	31,8	6,8	19,1	40,9	9,7	25,8
Gy-stv-3-årig teoretisk utb. sam.vet.	8,6	15,2	11,8	10,4	19,2	14,6	15,1	23,2	19,2	19,5	33,1	26,1
Gy-stv-3-årig teoretisk utb. hum.	0,4	6,1	3,2	0,5	7,7	3,9	0,7	9,2	5,0	1,0	13,1	6,8
Gy-stv-3-årig teoretisk utb. naturvet.	8,0	7,5	7,7	9,7	9,5	9,6	15,3	13,3	14,3	19,7	19,0	19,4
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Medelbetyg från grundskolan (Gr-bet)												
Gr-bet-0-2,4	12,9	9,2	11,1	6,9	3,7	5,3	2,2	1,3	1,7	0,2	0,5	0,4
Gr-bet -2,5-2,9	22,6	16,6	19,7	20,6	14,5	17,7	9,7	7,4	8,5	2,9	0,8	1,9
Gr-bet -3,0-3,4	27,9	28,6	28,3	29,8	29,8	29,8	27,3	24,1	25,7	22,4	17,2	19,9
Gr-bet -3,5-3,9	23,1	26,3	24,7	26,7	29,3	27,9	35,5	35,4	35,5	43,0	39,5	41,3
Gr-bet -4,0-4,4	11,2	15,9	13,5	13,5	18,5	15,9	20,9	25,7	23,4	26,4	33,3	29,8
Gr-bet -4,5-5,0	2,2	3,4	2,8	2,5	4,3	3,3	4,3	6,1	5,2	5,0	8,7	6,8
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabell 8 Födelseår, kohort I och IV.

Födelseår	Andel	n	Födelseår	Andel	n
1968	0,0	1	1971	1,7	14
1970	0,3	6	1972	94,9	765
1971	5,1	104	1973	3,3	27
1972	92,6	1890	Totalt	100	806
1973	1,9	39			
Totalt	100	2040			

Tabell 9 Andel elever på olika gymnasieskolors utbildningar, kohort I och IV (radprocent).

Kohort I	Gyskola ej uppgr.	Gyskola övriga	Linné	Celsius	Fyris	Katedral	Lundellska	Jäilla	Kronås	Ekeby	Boland	N	Total
Gy-Stv ej gy	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	394	100,0
Gy-Stv prak. tillv.	0,0	8,9	0,0	0,0	22,3	0,0	0,4	4,5	0,0	10,1	53,8	247	100,0
Gy-Stv hand. kon.	0,0	3,6	36,0	28,9	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0	21,8	0,0	225	100,0
Gy-Stv vård	0,0	3,4	0,0	0,0	9,2	51,3	0,0	0,0	36,1	0,0	0,0	119	100,0
Gy-Stv 2år teoret.	0,0	6,0	0,0	0,0	0,0	61,5	0,0	0,0	0,0	15,4	17,1	117	100,0
Gy-Stv ekonomisk	0,0	2,8	37,0	40,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	19,9	0,0	246	100,0
Gy-Stv teknisk	0,0	3,5	0,0	0,0	96,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	228	100,0
Gy-Stv samhällsv.	0,0	2,1	13,7	21,6	0,0	29,5	22,8	0,0	0,0	10,4	0,0	241	100,0
Gy-Stv humanistisk	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	38,5	60,0	0,0	0,0	0,0	0,0	65	100,0
Gy-Stv naturvet.	0,0	1,9	0,0	31,6	0,0	39,2	27,2	0,0	0,0	0,0	0,0	158	100,0
N	394	65	205	266	308	291	138	11	43	166	153	2040	
Kohort IV	Gyskola övriga	Linné	Celsius	Fyris	Katedral	Lundellska	Ekeby	N	Total				
Gy-Stv ekonomisk	2,8	39,5	34,5	0,0	0,0	0,0	23,2	177	100,0				
Gy-Stv teknisk	2,9	0,0	0,0	97,1	0,0	0,0	0,0	208	100,0				
Gy-Stv samhällsv.	2,4	12,4	21,4	0,0	31,0	23,3	9,5	210	100,0				
Gy-Stv humanistisk	1,8	0,0	0,0	0,0	36,4	61,8	0,0	55	100,0				
Gy-Stv naturvet.	1,9	0,0	32,1	0,0	39,1	26,9	0,0	156	100,0				
N	20	96	156	202	146	125	61	806					

Tabell 10 Andel elever på olika gymnasieskolors utbildningar, kohort I och IV (kolumnprocent).

Kohort I	Gyskola uppgi	Gyskola övriga	Linné	Celsius	Fyris	Katedral	Lundellska	Jäilla	Kronås	Ekeby	Boland	N
Gy-Stv ej gy	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	394
Gy-Stv prak. tillv.	0,0	33,8	0,0	0,0	17,9	0,0	0,7	100,0	0,0	15,1	86,9	247
Gy-Stv hand. kon.	0,0	12,3	39,5	24,4	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	29,5	0,0	225
Gy-Stv vård	0,0	6,2	0,0	0,0	3,6	21,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	119
Gy-Stv 2år teoret.	0,0	10,8	0,0	0,0	0,0	24,7	0,0	0,0	0,0	10,8	13,1	117
Gy-Stv ekonomisk	0,0	10,8	44,4	37,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29,5	0,0	246
Gy-Stv teknisk	0,0	12,3	0,0	0,0	71,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	228
Gy-Stv samhällsv.	0,0	7,7	16,1	19,5	0,0	24,4	39,9	0,0	0,0	15,1	0,0	241
Gy-Stv humanistisk	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	8,6	28,3	0,0	0,0	0,0	0,0	65
Gy-Stv naturvet.	0,0	4,6	0,0	18,8	0,0	21,3	31,2	0,0	0,0	0,0	0,0	158
N	394	65	205	266	308	291	138	11	43	166	153	2040
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Kohort IV	Gyskola övriga	Linné	Celsius	Fyris	Katedral	Lundellska	Ekeby	N				
Gy-Stv ekonomisk	25,0	72,9	39,1	0,0	0,0	0,0	67,2	177				
Gy-Stv teknisk	30,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	208				
Gy-Stv samhällsv.	25,0	27,1	28,8	0,0	44,5	39,2	32,8	210				
Gy-Stv humanistisk	5,0	0,0	0,0	0,0	13,7	27,2	0,0	55				
Gy-Stv naturvet.	15,0	0,0	32,1	0,0	41,8	33,6	0,0	156				
N	20	96	156	202	146	125	61	806				
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0					

Tabell 11 Medelbetyg från gymnasiet och andel elever på de olika gymnasieskolorna, kohort IV.

	Övriga gym. skolor	Linnéskolan	Celsiuskolan	Fyrisskolan	Katedralskolan	Lundellska skolan	Ekebyskolan	Totalt	N
Gybet.0-2,9	1,6	23,4	23,4	20,3	12,5	8,6	10,2	100	128
Gybet.3,0-3,4	3,4	9,4	19,7	29,5	14,5	15,4	8,1	100	234
Gybet.3,5-3,9	2,0	11,1	20,1	25,6	17,1	16,6	7,5	100	199
Gybet.4,0-5,0	2,4	9,0	16,3	22,9	25,3	18,4	5,7	100	245
Totalt	2,5	11,9	19,4	25,1	18,1	15,5	7,6	100	806
N	20	96	156	202	146	125	61		

Tabell 12 Grundskolebetyg och andel elever på gymnasieskolornas olika linjer, kohort IV.

		Mkt låga betyg	Låga betyg	Medelhöga betyg	Höga betyg	Mkt höga betyg	N
Övriga gym. Skolor	Gy-Stv ekonomisk	20,0	20,0	40,0	20,0	0,0	5
	Gy-Stv teknisk	16,7	16,7	16,7	50,0	0,0	6
	Gy-Stv sam.	20,0	40,0	40,0	0,0	0,0	5
	Gy-Stv hum.	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	1
	Gy-Stv natur.	0,0	0,0	66,7	0,0	33,3	3
	Total	15,0	20,0	40,0	20,0	5,0	20
Linnéskolan	Gy-Stv ekonomisk	21,4	28,6	34,3	8,6	7,1	70
	Gy-Stv sam.	11,5	34,6	30,8	19,2	3,8	26
	Total	18,8	30,2	33,3	11,5	6,3	96
Celsiuskolan	Gy-Stv ekonomisk	37,7	16,4	27,9	16,4	1,6	61
	Gy-Stv sam.	11,1	26,7	28,9	17,8	15,6	45
	Gy-Stv natur.	0,0	2,0	24,0	34,0	40,0	50
	Total	17,9	14,7	26,9	22,4	17,9	156
Fyrissskolan	Gy-Stv teknisk	9,4	22,3	37,6	18,8	11,9	202
	Total	9,4	22,3	37,6	18,8	11,9	202
Katedralskolan	Gy-Stv sam.	20,0	15,4	40,0	16,9	7,7	65
	Gy-Stv hum.	25,0	15,0	25,0	25,0	10,0	20
	Gy-Stv natur.	1,6	0,0	21,3	29,5	47,5	61
	Total	13,0	8,9	30,1	23,3	24,7	146
Lundellska skolan	Gy-Stv sam.	14,3	28,6	24,5	20,4	12,2	49
	Gy-Stv hum.	35,3	35,3	5,9	20,6	2,9	34
	Gy-Stv natur.	0,0	0,0	26,2	28,6	45,2	42
	Total	15,2	20,8	20,0	23,2	20,8	125
Ekebyskolan	Gy-Stv ekonomisk	26,8	41,5	19,5	12,2	0,0	41
	Gy-Stv sam.	15,0	20,0	40,0	25,0	0,0	20
	Total	23,0	34,4	26,2	16,4	0,0	61
	N	14	21	16	10	0	806

Tabell 13 Arbetstid och inkomst, kohort I och IV, mödrar och fäder.

Kohort I		Kohort IV					
M-Arb. tid ej i Fob	2,2	F-Arb. tid ej i Fob	10,5	M-Arb. tid ej i Fob	1,0	F-Arb. tid ej i Fob	8,0
M-Arb. tid ej uppg.	0,6	F-Arb. tid ej uppg.	1,0	M-Arb. tid ej uppg.	0,4	F-Arb. tid ej uppg.	0,9
M-0-19 tim.	15,7	F-0 34 tim.	6,7	M-0-19 tim.	10,9	F-0 34 tim.	5,6
M-20-34 tim.	30,4	F-35 -> tim.	81,9	M-20-34 tim.	29,3	F-35 -> tim.	85,5
M-35 -> tim.	51,1	N	2040	M-35 -> tim.	58,4	N	806
N	2040	Total	100	N	806	Total	100
Total	100			Total	100		

Tabell 14 Medelårsinkomster, kohort I och IV, mödrar och fäder.

	Kohort I mödrar	Kohort I fäder	Kohort IV mödrar	Kohort IV fäder
	81,8	60,1	90,9	74,1
Ej i Fob 90	18,2	39,9	9,1	25,9
Medelvärde	147 670	236 080	169 770	277 800
Medianvärde	141 900	204 050	161 700	245 250
Standardavvikelse	66 790	135 770	74 150	152 320
Varians	446060,4	1843428,3	549805,7	2320160,3
N	2040	2040	806	806

Tabell 15 Invandring ålder, kohort I och IV, mödrar och fäder.

	Kohort I	Kohort IV		Kohort I	Kohort IV
M-Invand. ej i Fob	1,7	1,0	F-Invand. ej i Fob	9,3	7,7
M-Född i Sverige	87,8	88,3	F-Född i Sverige	80,6	81,4
M-Född utomlands	10,5	10,7	F-Född utomlands	10,0	10,9
N	2040	806	N	2040	806
Total	100	100	Total	100	100

	Kohort I	Kohort IV		Kohort I	Kohort IV
M-Ålder ej i Fob	1,7	1,0	F-Ålder ej i Fob	9,3	7,7
M-Upp till 41år	26,8	15,5	F-Upp till 42år	18,3	11,3
M-42-43år	15,5	15,0	F-43-45år	21,8	21,0
M-44-46år	25,0	31,3	F-46-47år	14,4	18,0
M-47-48år	12,6	15,6	F-48-51år	19,6	22,3
M-49->år	18,4	21,6	F-52->år	16,7	19,7
N	2040	806	N	2040	806
Total	100	100	Total	100	100

Tabell 16 Nio sociala grupper (SEI klassificering), kohort I och IV, mödrar och fäder.

	Kohort I	Kohort IV		Kohort I	Kohort IV
M-Högre tjänstemän	16,5	29,2	F-Högre tjänstemän	27,0	46,2
M-Tjänstemän på mellannivå	23,1	32,4	F-Tjänstemän på mellannivå	16,9	18,6
M-Lägre tjänstemän	18,4	14,5	F-Lägre tjänstemän	7,9	6,9
M-Egna företagare	2,1	1,6	F-Egna företagare	6,2	3,2
M-Jordbrukare	0,8	0,4	F-Jordbrukare	1,8	1,6
M-Högre arbetarklass	6,3	4,3	F-Högre arbetarklass	12,0	5,1
M-Lägre arbetarklass	20,2	9,6	F-Lägre arbetarklass	11,3	4,7
M-Övriga	3,1	2,1	F-Övriga	2,5	2,4
M-Ej förvärvsarbetande	7,6	5,0	F-Ej förvärvsarbetande	4,7	3,1
M-SEI ej uppg.	0,1	0,0	F-SEI ej uppg.	0,4	0,5
M-SEI ej i Fob	1,7	1,0	F-SEI ej i Fob	9,3	7,7
N	2040	806	N	2040	806
Total	100	100	Total	100	100

Tabell 17 Utbildningsområde, 32-sociala grupper, kohort I och IV, mödrar och fäder.

	Kohort I	Kohort IV		Kohort I	Kohort IV
M-Utb.om.ej i FoB	1,7	1,0	F-Utb.om.ej i FoB	9,3	7,7
M-Ej upp. utb.om.	1,4	0,7	F-Ej upp. utb.om.	3,2	3,1
M-Utb.om. ej klassad	1,4	1,1	F-Utb.om. ej klassad	1,2	2,4
M-Allmän grundutb.	25,2	11,9	F-Allmän grundutb.	24,4	9,9
M-Est., hum. o rel.	5,6	9,9	F-Est., hum. o rel.	3,2	5,8
M-Ped. utb.	12,5	19,2	F-Ped. utb.	3,4	5,1
M-Ekon. samh. bet.	20,8	24,3	F-Ekon. samh. bet.	12,9	17,5
M-Teknisk o nat.vet.	3,8	6,2	F-Teknisk o nat.vet.	28,1	30,0
M-Transport o kom.	1,3	1,0	F-Transport o kom.	2,0	1,1
M-Vårdutb.	22,4	22,2	F-Vårdutb.	5,5	10,3
M-Lantbruk, etc.	0,5	0,9	F-Lantbruk, etc.	3,3	4,2
M-Serviceutb.	3,3	1,5	F-Serviceutb.	3,4	2,9
N	2040	806	N	2040	806
Total	100	100	Total	100	100

	Kohort I	Kohort IV		Kohort I	Kohort IV
M-Civilingenjör	1,0	1,9	F-Civilingenjör	4,0	7,1
M-Tekniker, off.	3,0	3,5	F-Tekniker, off.	2,4	2,5
M-Tekniker, privat	1,0	1,6	F-Tekniker, privat	7,3	8,1
M-Förmän, privat	1,5	1,4	F-Förmän, privat	1,6	0,6
M-Läkare	2,7	5,7	F-Läkare	3,6	7,6
M-Hälso- o sjukv. anst	14,4	14,8	F-Hälso- o sjukv. anst	1,4	1,5
M-Universitetslärare	1,6	3,2	F-Universitetslärare	4,8	9,6
M-Ämneslärare	4,1	7,9	F-Ämneslärare	2,5	4,2
M-Klasslärare	9,0	13,3	F-Klasslärare	1,7	2,1
M-Jurist	0,2	0,2	F-Jurist	0,8	1,2
M-Journalist	0,7	1,2	F-Journalist	0,7	1,1
M-Konstproducenter	2,1	3,2	F-Konstproducenter	1,5	1,9
M-Högre tjänstemän, off.	1,8	3,3	F-Högre tjänstemän, off.	3,9	6,1
M-Högre tjänstemän, priv.	0,9	1,0	F-Högre tjänstemän, priv.	4,3	6,2
M-Tj.män på mellannivå, off.	1,7	1,2	F-Tj.män på mellannivå, off.	1,4	1,5
M-Tj.män på mellannivå, pri.	3,5	4,7	F-Tj.män på mellannivå, pri.	2,9	2,7
M-Företagsledare	0,1	0,1	F-Företagsledare	1,9	3,0
M-Kontorsanställda, off.	8,7	7,9	F-Kontorsanställda, off.	0,8	1,4
M-Kontorsanställda, priv.	5,1	3,0	F-Kontorsanställda, priv.	1,5	1,0
M-Handelsmän	0,8	0,4	F-Handelsmän	1,7	0,6
M-Småföretagare	0,6	0,4	F-Småföretagare	3,5	1,6
M-Handelsanställda	3,0	2,1	F-Handelsanställda	2,6	2,6
M-Lantarbetare	0,2	0,4	F-Lantarbetare	1,0	0,4
M-Bönder, fiskare	0,8	0,4	F-Bönder, fiskare	2,2	1,9
M-Kval. arb. i prod.	0,6	0,4	F-Kval. arb. i prod.	10,9	4,5
M-Okval. arb. i prod.	2,1	0,7	F-Okval. arb. i prod.	7,6	3,2
M-Kval. arb. i serv.	0,7	0,6	F-Kval. arb. i serv.	0,4	0,0
M-Okval. arb. i serv.	15,2	7,1	F-Okval. arb. i serv.	2,3	0,9
M-Poliser	0,3	0,2	F-Poliser	1,6	1,5
M-Övriga	3,1	2,1	F-Officerer	0,1	0,0
M-Ej förvärvsarb.	7,5	4,7	F-Övriga	2,5	2,4
M-Externt bortfall	0,2	0,2	F-Ej förvärvsarb.	5,1	3,6
M-Ej i Fob	1,7	1,0	F-Ej i Fob	9,3	7,7
N	2040	806	N	2040	806
Total	100	100	Total	100	100

Tabell 18 Sektor och utbildning, kohort I och IV, fäder och mödrar.

	Kohort I	Kohort IV		Kohort I	Kohort IV
M-Sektor ej i Fob	8,4	5,8	F-Sektor ej i Fob	12,0	9,3
M-Ej uppg. sektor	0,0	0,1	F-Ej uppg. sektor	0,1	0,0
M-Stat. förvaltning	13,1	16,5	F-Stat. förvaltning	17,6	26,8
M-Kom. förvaltning	30,0	32,4	F-Kom. förvaltning	10,0	11,2
M-Landstinget	21,5	22,0	F-Landstinget	5,3	7,6
M-Företagssektor	23,9	20,8	F-Företagssektor	46,0	39,5
M-Hushållssektor	3,0	2,4	F-Hushållssektor	9,0	5,7
N	2040	806	N	2040	806
Total	100	100	Total	100	100

	Kohort I	Kohort IV		Kohort I	Kohort IV
M-Utb. ej i FoB	1,7	1,0	F-Utb. ej i Fob	9,3	7,7
M-Utb. ej uppg.	1,7	1,0	F-Utb. ej uppg.	4,1	4,0
M-Grundskola	27,7	11,5	F-Grundskola	26,6	9,8
M-2årig gym. utb.	21,4	13,8	F-2årig gym. utb.	12,4	6,7
M-3-4årig gym. utb.	7,8	8,3	F-3-4årig gym. utb.	12,7	13,0
M-Högskola < 3 år	14,6	19,0	F-Högskola < 3 år	8,3	10,4
M-Högskola > 3år	22,7	39,8	F-Högskola > 3år	16,4	27,4
M-Forskarutb.	2,4	5,6	F-Forskarutb.	10,1	21,0
N	2040	806	N	2040	806
Total	100	100	Total	100	100

Tabell 19 Civilstånd, barn, boende, invandring (hushåll), kohort I och IV.

	Kohort I	Kohort IV		Kohort I	Kohort IV
Civ. stånd ej i Fob	1,2	0,4	Barn ej i Fob	1,2	0,4
H-Eksamstående	9,1	8,2	Ett barn	25,0	24,8
H-Gifta	80,3	86,5	Två barn	44,4	46,2
H-Ogifta	9,4	5,0	Tre barn	20,5	20,0
N	2040	806	Fyra till åtta barn	9,0	8,7
Total	100	100	N	2040	806
			Total	100	100

	Kohort I	Kohort IV		Kohort I	Kohort IV
Typ. boen. ej i Fob	1,2	0,4	Antal rum ej i Fob	1,2	0,4
Villa	50,8	50,7	Rum ej uppgift	0,5	0,5
Radhus	19,0	24,7	1-3 rum och kök	14,2	9,9
Läg. hyresrätt	14,0	10,9	4 rum och kök	25,4	18,7
Läg. bostadsrätt	13,8	11,9	5 rum och kök	28,5	31,3
Övrigt boende	1,2	1,4	6 rum och kök	18,9	22,2
N	2040	806	7-> rum och kök	11,4	17,0
Total	100,0	100	N	2040	806
			Total	100	100

	Kohort I	Kohort IV		Kohort I	Kohort IV
Inv-Ej i Fob	1,2	0,4	Ut-Ej uppgift	1,7	0,7
Inv-1-2 ut. för.	6,7	6,3	Ut-Låg-Låg	36,9	13,3
Inv-1 sv.1 ut. för.	8,1	9,8	Ut-Mellan-Mellan/Låg	25,3	23,2
Inv-1-2 sv. för.	84,0	83,5	Ut-M-Hög-F-Mellan/Låg	9,7	14,4
N	2040	806	Ut-F-Hög-M-Mellan/Låg	11,0	17,4
Total	100	100	N	2040	806
			Total	100	100

Tabell 20 Nio sociala grupper, relationen mellan föräldrarna, kohort I och IV.

		Kohort I	M-Högre tjänstemän	M-Lägre tjänstemän på mellannivå	M-Lägre tjänstemän	M-Egna företagare	M-Jordbrukare	M-Högre arbetarklass	M-Lägre arbetarklass	M-Övriga	M-Ej förvärsarbetande	M-SEI-Uppgift saknas	M-SEI ej i Fob	N
Kohort I	F-Högre tjänstemän	60,7	36,5	23,2	20,9	0,0	10,1	7,7	7,8	16,1	0,0	8,6	550	
	F-Tjänstemän på mellannivå	11,3	25,5	19,5	7,0	11,8	16,3	13,1	10,9	15,5	0,0	8,6	345	
	F-Lägre tjänstemän	3,0	8,1	11,2	4,7	5,9	14,7	8,2	6,3	5,8	50,0	2,9	161	
	F-Egna företagare	1,8	5,5	6,1	55,8	0,0	6,2	5,3	7,8	7,7	0,0	0,0	126	
	F-Jordbrukare	0,3	0,8	2,1	0,0	70,6	2,3	1,7	3,1	0,0	0,0	0,0	37	
	F-Högre arbetarklass	3,0	8,1	14,1	2,3	5,9	19,4	22,0	14,1	10,3	0,0	2,9	245	
	F-Lägre arbetarklass	2,1	4,2	10,9	0,0	0,0	12,4	27,4	9,4	16,8	0,0	5,7	231	
	F-Övriga	2,1	1,3	2,7	0,0	0,0	3,9	1,9	17,2	2,6	0,0	0,0	51	
	F-Ej förvärsarbetande	4,5	2,8	2,4	4,7	5,9	7,8	3,9	9,4	14,2	50,0	2,9	96	
	F-SEI-Uppgift saknas	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	3,1	0,6	0,0	0,0	8	
	F-SEI ej i Fob	11,3	6,8	7,7	4,7	0,0	7,0	8,0	10,9	10,3	0,0	68,6	190	
	N	336	471	375	43	17	129	413	64	155	2	35	2040	
	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Kohort I	F-Högre tjänstemän	37,1	31,3	15,8	1,6	0,0	2,4	5,8	0,9	4,5	0,0	0,5	550	100
	F-Tjänstemän på mellannivå	11,0	34,8	21,2	0,9	0,6	6,1	15,7	2,0	7,0	0,0	0,9	345	100
	F-Lägre tjänstemän	6,2	23,6	26,1	1,2	0,6	11,8	21,1	2,5	5,6	0,6	0,6	161	100
	F-Egna företagare	4,8	20,6	18,3	19,0	0,0	6,3	17,5	4,0	9,5	0,0	0,0	126	100
	F-Jordbrukare	2,7	10,8	21,6	0,0	32,4	8,1	18,9	5,4	0,0	0,0	0,0	37	100
	F-Högre arbetarklass	4,1	15,5	21,6	0,4	0,4	10,2	37,1	3,7	6,5	0,0	0,4	245	100
	F-Lägre arbetarklass	3,0	8,7	17,7	0,0	0,0	6,9	48,9	2,6	11,3	0,0	0,9	231	100
	F-Övriga	13,7	11,8	19,6	0,0	0,0	9,8	15,7	21,6	7,8	0,0	0,0	51	100
	F-Ej förvärsarbetande	15,6	13,5	9,4	2,1	1,0	10,4	16,7	6,3	22,9	1,0	1,0	96	100
	F-SEI-Uppgift saknas	0,0	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	37,5	25,0	12,5	0,0	0,0	8	100
	F-SEI ej i Fob	20,0	16,8	15,3	1,1	0,0	4,7	17,4	3,7	8,4	0,0	12,6	190	100
	N	336	471	375	43	17	129	413	64	155	2	35	2040	
	Kohort IV	F-Högre tjänstemän	68,5	47,5	39,3	30,8	0,0	22,9	16,9	5,9	35,0	12,5	372	
F-Tjänstemän på mellannivå		8,9	23,4	22,2	15,4	0,0	14,3	23,4	17,6	30,0	25,0	150		
F-Lägre tjänstemän		3,0	8,0	10,3	0,0	0,0	22,9	6,5	5,9	2,5	12,5	56		
F-Egna företagare		0,9	4,2	0,9	46,2	0,0	2,9	3,9	11,8	0,0	0,0	26		
F-Jordbrukare		0,0	1,5	3,4	0,0	100,0	2,9	1,3	0,0	0,0	0,0	13		
F-Högre arbetarklass		1,3	4,6	8,5	0,0	0,0	17,1	10,4	5,9	2,5	0,0	41		
F-Lägre arbetarklass		1,7	1,1	6,8	0,0	0,0	2,9	24,7	0,0	5,0	12,5	38		
F-Övriga		2,1	1,5	0,9	0,0	0,0	5,7	2,6	23,5	2,5	0,0	19		
F-Ej förvärsarbetande		3,8	1,5	1,7	7,7	0,0	2,9	1,3	11,8	12,5	0,0	25		
F-SEI-Uppgift saknas		0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	2,6	0,0	0,0	0,0	4		
F-SEI ej i Fob		9,8	5,7	6,0	0,0	0,0	5,7	6,5	17,6	10,0	37,5	62		
N		235	261	117	13	3	35	77	17	40	8	806		
Total		100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
Kohort IV	F-Högre tjänstemän	43,3	33,3	12,4	1,1	0,0	2,2	3,5	0,3	3,8	0,3	372	100	
	F-Tjänstemän på mellannivå	14,0	40,7	17,3	1,3	0,0	3,3	12,0	2,0	8,0	1,3	150	100	
	F-Lägre tjänstemän	12,5	37,5	21,4	0,0	0,0	14,3	8,9	1,8	1,8	1,8	56	100	
	F-Egna företagare	7,7	42,3	3,8	23,1	0,0	3,8	11,5	7,7	0,0	0,0	26	100	
	F-Jordbrukare	0,0	30,8	30,8	0,0	23,1	7,7	7,7	0,0	0,0	0,0	13	100	
	F-Högre arbetarklass	7,3	29,3	24,4	0,0	0,0	14,6	19,5	2,4	2,4	0,0	41	100	
	F-Lägre arbetarklass	10,5	7,9	21,1	0,0	0,0	2,6	50,0	0,0	5,3	2,6	38	100	
	F-Övriga	26,3	21,1	5,3	0,0	0,0	10,5	10,5	21,1	5,3	0,0	19	100	
	F-Ej förvärsarbetande	36,0	16,0	8,0	4,0	0,0	4,0	4,0	8,0	20,0	0,0	25	100	
	F-SEI-Uppgift saknas	0,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	0,0	0,0	0,0	4	100	
	F-SEI ej i Fob	37,1	24,2	11,3	0,0	0,0	3,2	8,1	4,8	6,5	4,8	62	100	
	N	235	261	117	13	3	35	77	17	40	8	806		

Tabell 21 32 sociala grupper, relationen mellan föräldrarna, kohort I.

	M						F						N			
	M-Civilingenjör	M-Läkare	M-Universitetslärare	M-Ämneslärare	M-Högre tjänstemän, off.	M-Högre tjänstemän, priv.	F-Civilingenjör	F-Läkare	F-Universitetslärare	F-Ämneslärare	F-Högre tjänstemän, off.	F-Högre tjänstemän, priv.	F-Företagsledare	N		
F-Civilingenjör	35,0	7,3	0,0	3,6	2,8	0,0	81	M-Civilingenjör	8,6	0,0	3,1	0,0	1,3	2,3	0,0	20
F-Tekniker, off.	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	49	M-Tekniker, off.	4,9	0,0	6,2	3,8	0,0	1,1	2,6	61
F-Tekniker, privat	0,0	1,8	0,0	3,6	2,8	0,0	149	M-Tekniker, privat	1,2	0,0	1,0	1,9	0,0	1,1	0,0	20
F-Förmän, privat	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	33	M-Förmän, privat	2,5	0,0	0,0	0,0	1,3	2,3	0,0	31
F-Läkare	0,0	30,9	15,6	7,1	5,6	5,3	74	M-Läkare	4,9	23,0	9,3	0,0	3,8	3,4	0,0	55
F-Hälso- o sjukv. Anst	0,0	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0	28	M-Hälso- o sjukv. anst	19,8	18,9	12,4	9,6	22,5	8,0	20,5	293
F-Universitetslärare	15,0	16,4	15,6	15,5	16,7	0,0	97	M-Universitetslärare	0,0	6,8	5,2	7,7	6,3	0,0	2,6	32
F-Ämneslärare	0,0	0,0	12,5	19,0	5,6	0,0	52	M-Ämneslärare	3,7	8,1	13,4	30,8	6,3	6,8	5,1	84
F-Klasslärare	0,0	1,8	0,0	1,2	5,6	0,0	35	M-Klasslärare	19,8	5,4	12,4	11,5	11,3	10,2	15,4	184
F-Jurist	0,0	0,0	3,1	1,2	2,8	0,0	16	M-Jurist	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	4
F-Journalist	0,0	1,8	6,3	1,2	0,0	5,3	15	M-Journalist	0,0	2,7	2,1	1,9	1,3	1,1	0,0	14
F-Konstproducenter	0,0	0,0	0,0	2,4	2,8	0,0	30	M-Konstproducenter	3,7	2,7	8,2	3,8	5,0	1,1	2,6	42
F-Högre tjänstemän, off.	5,0	5,5	15,6	6,0	13,9	5,3	80	M-Högre tjänstemän, off.	1,2	2,7	6,2	3,8	6,3	2,3	0,0	36
F-Högre tjänstemän, priv.	10,0	5,5	0,0	7,1	5,6	21,1	88	M-Högre tjänstemän, priv.	0,0	1,4	0,0	0,0	1,3	4,5	2,6	19
F-Tj.män på mellannivå, off.	0,0	0,0	0,0	2,4	2,8	0,0	28	M-Tj.män på mellannivå, off.	0,0	1,4	3,1	1,9	5,0	3,4	5,1	34
F-Tj.män på mellannivå, pri.	0,0	0,0	3,1	7,1	2,8	5,3	60	M-Tj.män på mellannivå, pri.	3,7	4,1	2,1	0,0	3,8	8,0	7,7	72
F-Företagsledare	0,0	0,0	3,1	2,4	0,0	5,3	39	M-Företagsledare	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3
F-Kontorsanställda, off.	5,0	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	17	M-Kontorsanställda, off.	7,4	8,1	6,2	5,8	16,3	10,2	7,7	178
F-Kontorsanställda, priv.	0,0	0,0	0,0	1,2	2,8	0,0	31	M-Kontorsanställda, priv.	2,5	4,1	0,0	0,0	3,8	9,1	2,6	104
F-Handelsmän	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	35	M-Handelsmän	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,7	0,0	16
F-Småföretagare	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	72	M-Småföretagare	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13
F-Handelsanställda	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	53	M-Handelsanställda	0,0	2,7	0,0	1,9	0,0	3,4	0,0	62
F-Lantarbetare	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20	M-Lantarbetare	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4
F-Bönder, fiskare	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	45	M-Bönder, fiskare	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	17
F-Kval. arb. i prod.	5,0	0,0	0,0	0,0	11,1	10,5	223	M-Kval. arb. i prod.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	12
F-Okval. arb. i prod.	5,0	0,0	3,1	1,2	2,8	5,3	155	M-Okval. arb. i prod.	0,0	0,0	0,0	1,9	0,0	1,1	0,0	43
F-Kval. arb. i serv.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9	M-Kval. arb. i serv.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	15
F-Okval. arb. i serv.	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	46	M-Okval. arb. i serv.	8,6	4,1	3,1	1,9	3,8	3,4	12,8	310
F-Poliser	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0	5,3	32	M-Poliser	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6
F-Officerer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3	M-Övriga	0,0	0,0	1,0	3,8	0,0	0,0	5,1	64
F-Övriga	0,0	3,6	0,0	3,6	0,0	0,0	51	M-Ej förvärvsarb.	3,7	2,7	5,2	3,8	1,3	8,0	7,7	153
F-Ej förvärvsarb.	0,0	5,5	9,4	1,2	2,8	5,3	104	M-Internt bortfall	0,0	0,0	0,0	1,9	0,0	0,0	0,0	4
F-Ej i Fob	10,0	12,7	9,4	10,7	11,1	5,3	190	M-Ej i Fob	2,5	0,0	0,0	1,9	0,0	0,0	0,0	35
N	20	55	32	84	36	19	2040	N	81	74	97	52	80	88	39	2040
Total	100	100	100	100	100	100	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	

Tabell 22 19 sociala grupper och andelar som väljer olika gymnasieutbildningar, kohort IV.

Kohort IV	Gy-Stv ekonomisk	Gy-Stv teknisk	Gy-Stv sam.	Gy-Stv hum.	Gy-Stv natur.	N	Total
H-Civilingenjör	8,6	39,7	15,5	3,4	32,8	58	100
H-Tekniker, off.	29,6	25,9	25,9	3,7	14,8	27	100
H-Tekniker, privat	24,6	34,4	23,0	3,3	14,8	61	100
H-Läkare	12,5	16,7	34,7	9,7	26,4	72	100
H-Hälso- o sjukv. Anst	24,5	30,6	26,5	8,2	10,2	49	100
H-Universitetslärare	12,7	15,2	29,1	10,1	32,9	79	100
H-Ämneslärare	24,0	26,0	12,0	14,0	24,0	50	100
H-Klasslärare	33,3	28,6	21,4	7,1	9,5	42	100
H-Konstprod., journalister	26,9	23,1	30,8	3,8	15,4	26	100
H-Högre tjänstemän, off.	14,8	24,1	29,6	7,4	24,1	54	100
H-Högre tj., priv., jur., för.	28,2	23,1	33,3	3,8	11,5	78	100
H-Tj.män på mellannivå, polis	37,0	23,9	26,1	2,2	10,9	46	100
H-Kontorsanställda	21,6	32,4	24,3	13,5	8,1	37	100
H-Handelsmän, småför.,h.anst.	28,0	32,0	20,0	4,0	16,0	25	100
H-Okval. arb.	25,6	16,3	34,9	4,7	18,6	43	100
H-Kval. arb.	20,0	24,0	20,0	4,0	32,0	25	100
H-Övriga	16,7	33,3	41,7	0,0	8,3	12	100
H-Ej förvärvsarb.	26,3	26,3	15,8	15,8	15,8	19	100
H-Ej i Fob	0	100	0	0	0	3	100
Total	22,0	25,8	26,1	6,8	19,4		100
N	177	208	210	55	156	806	
D-Civilingenjör	17,4	26,1	17,4	8,7	30,4	23	100
D-Tekniker	26,2	19,0	33,3	7,1	14,3	42	100
D-Läkare	7,7	5,1	46,2	17,9	23,1	39	100
D-Hälso- o sjukv. Anst	32,1	3,6	32,1	14,3	17,9	28	100
D-Universitetslärare	15,0	5,0	32,5	20,0	27,5	40	100
D-Ämneslärare	25,0	5,0	15,0	30,0	25,0	20	100
D-Klasslärare, jour.,konstpr.	24,1	17,2	31,0	13,8	13,8	29	100
D-Högre tjänstemän, off.	12,5	4,2	41,7	12,5	29,2	24	100
D-Högre tj., priv., jur., för.	36,6	2,4	43,9	7,3	9,8	41	100
D-Kontorsanställda,småför.	34,6	13,5	28,8	13,5	9,6	52	100
D-Arbetare	33,3	5,1	30,8	7,7	23,1	39	100
D-Övriga	50,0	0,0	50,0	0,0	0,0	2	100
D-Ej förvärvsarb.	30,0	10,0	30,0	10,0	20,0	10	100
D-Ej i Fob	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	1	100
Döttrar totalt	25,1	9,7	33,1	13,1	19,0		100
N	98	38	129	51	74	390	
S-Civilingenjör	2,9	48,6	14,3	0,0	34,3	35	100
S-Tekniker	26,1	43,5	15,2	0,0	15,2	46	100
S-Läkare	18,2	30,3	21,2	0,0	30,3	33	100
S-Hälso- o sjukv. Anst	14,3	66,7	19,0	0,0	0,0	21	100
S-Universitetslärare	10,3	25,6	25,6	0,0	38,5	39	100
S-Ämneslärare	23,3	40,0	10,0	3,3	23,3	30	100
S-Klasslärare, jour.,konstpr.	35,9	33,3	20,5	0,0	10,3	39	100
S-Högre tjänstemän, off.	16,7	40,0	20,0	3,3	20,0	30	100
S-Högre tj., priv., jur., för.	18,9	45,9	21,6	0,0	13,5	37	100
S-Tj.män på mellannivå, polis	29,0	32,3	25,8	0,0	12,9	31	100
S-Kontorsanställda,småför.	20,0	56,0	12,0	0,0	12,0	25	100
S-Arbetare	10,3	37,9	27,6	0,0	24,1	29	100
S-Övriga	10,0	40,0	40,0	0,0	10,0	10	100
S-Ej förvärvsarb.	22,2	44,4	0,0	22,2	11,1	9	100
S-Ej i Fob	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	2	100
Söner totalt	19,0	40,9	19,5	1,0	19,7		100
N	79	170	81	4	82	416	

Tabell 23 19 sociala grupper, även uppdelat på kön, sorterad efter minskade andelar som väljer olika gymnasieutbildningar, kohort IV.

Kohort IV	Gy-Stv natur.		Gy-Stv ekonomisk		Gy-Stv teknisk		Gy-Stv sam.		Gy-Stv hum.					
	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z				
Universitetslärare	32,9	79	Tj.män på mellannivå, polis	37,0	46	Civilingenjör	39,7	58	Okval. arb.	34,9	43	Ej förvärvsarb.	15,8	19
Civilingenjör	32,8	58	Klasslärare	33,3	42	Tekniker, privat	34,4	61	Läkare	34,7	72	Ämneslärare	14,0	50
Kval. arb.	32,0	25	Tekniker, off.	29,6	27	Kontorsanställda	32,4	37	Högre tj., priv., jur.	33,3	78	Kontorsanställda	13,5	37
Läkare	26,4	72	Högre tj., priv., jur.	28,2	78	Handelsmän, småför.	32,0	25	Konstprod., journalister	30,8	26	Universitetslärare	10,1	79
Högre tjänstemän, off.	24,1	54	Handelsmän, småför.	28,0	25	Hälso- o sjukv. anst	30,6	49	Högre tjänstemän, off.	29,6	54	Läkare	9,7	72
Ämneslärare	24,0	50	Konstprod., journalister	26,9	26	Klasslärare	28,6	42	Universitetslärare	29,1	79	Hälso- o sjukv. Anst	8,2	49
Okval. arb.	18,6	43	Ej förvärvsarb.	26,3	19	Ej förvärvsarb.	26,3	19	Hälso- o sjukv. Anst	26,5	49	Högre tjänstemän, off.	7,4	54
Handelsmän, småför.	16,0	25	Okval. arb.	25,6	43	Ämneslärare	26,0	50	Tj.män på mellannivå	26,1	46	Klasslärare	7,1	42
Ej förvärvsarb.	15,8	19	Tekniker, privat	24,6	61	Tekniker, off.	25,9	27	Tekniker, off.	25,9	27	Okval. arb.	4,7	43
Konstprod., journalister	15,4	26	Hälso- o sjukv. Anst	24,5	49	Högre tjänstemän, off.	24,1	54	Kontorsanställda	24,3	37	Handelsmän, småför.	4,0	25
Tekniker, off.	14,8	27	Ämneslärare	24,0	50	Kval. Arb.	24,0	25	Tekniker, privat	23,0	61	Kval. arb.	4,0	25
Tekniker, privat	14,8	61	Kontorsanställda	21,6	37	Tj.män på mellannivå	23,9	46	Klasslärare	21,4	42	Högre tj., priv., jur., för.	3,8	78
Högre tj., priv., jur.	11,5	78	Kval. arb.	20,0	25	Högre tj., priv., jur., för.	23,1	78	Handelsmän, småför.	20,0	25	Konstprod., journalister	3,8	26
Tj.män på mellannivå	10,9	46	Högre tjänstemän, off.	14,8	54	Konstprod., journalister	23,1	26	Kval. arb.	20,0	25	Tekniker, off.	3,7	27
Hälso- o sjukv. Anst	10,2	49	Universitetslärare	12,7	79	Läkare	16,7	72	Ej förvärvsarb.	15,8	19	Civilingenjör	3,4	58
Klasslärare	9,5	42	Läkare	12,5	72	Okval. arb.	16,3	43	Civilingenjör	15,5	58	Tekniker, privat	3,3	61
Kontorsanställda	8,1	37	Civilingenjör	8,6	58	Universitetslärare	15,2	79	Ämneslärare	12,0	50	Tj.män på mellannivå	2,2	46
S-Universitetslärare	38,5	39	S-Klasslärare, jour.	35,9	39	S-Hälso- o sjukv. anst	66,7	21	S-Arbetare	27,6	29	S-Högre tjänstemän, off.	3,3	30
S-Civilingenjör	34,3	35	S-Tj.män på mellannivå	29,0	31	S-Kontorsanställda,småför.	56,0	25	S-Tj.män på mellannivå	25,8	31	S-Ämneslärare	3,3	30
S-Läkare	30,3	33	S-Tekniker	26,1	46	S-Civilingenjör	48,6	35	S-Universitetslärare	25,6	39	S-Arbetare	0,0	29
S-Arbetare	24,1	29	S-Ämneslärare	23,3	30	S-Högre tj., priv., jur.	45,9	37	S-Högre tj., priv., jur., för.	21,6	37	S-Tj.män på mellannivå	0,0	31
S-Ämneslärare	23,3	30	S-Kontorsanställda,småför.	20,0	25	S-Tekniker	43,5	46	S-Läkare	21,2	33	S-Universitetslärare	0,0	39
S-Högre tjänstemän, off.	20,0	30	S-Högre tj., priv., jur.	18,9	37	S-Ämneslärare	40,0	30	S-Klasslärare, jour.	20,5	39	S-Högre tj., priv., jur.	0,0	37
S-Tekniker	15,2	46	S-Läkare	18,2	33	S-Högre tjänstemän, off.	40,0	30	S-Högre tjänstemän, off.	20,0	30	S-Läkare	0,0	33
S-Högre tj., priv., jur.,	13,5	37	S-Högre tjänstemän, off.	16,7	30	S-Arbetare	37,9	29	S-Hälso- o sjukv. anst	19,0	21	S-Klasslärare, jour.	0,0	39
S-Tj.män på mellannivå,	12,9	31	S-Hälso- o sjukv. Anst	14,3	21	S-Klasslärare, jour.	33,3	39	S-Tekniker	15,2	46	S-Hälso- o sjukv. anst	0,0	21
S-Kontorsanställda,småför.	12,0	25	S-Arbetare	10,3	29	S-Tj.män på mellannivå	32,3	31	S-Civilingenjör	14,3	35	S-Tekniker	0,0	46
S-Klasslärare, jour	10,3	39	S-Universitetslärare	10,3	39	S-Läkare	30,3	33	S-Kontorsanställda,småför.	12,0	25	S-Civilingenjör	0,0	35
S-Hälso- o sjukv. anst	0,0	21	S-Civilingenjör	2,9	35	S-Universitetslärare	25,6	39	S-Ämneslärare	10,0	30	S-Kontorsanställda,småför.	0,0	25
D-Civilingenjör	30,4	23	D-Högre tj., priv., jur.	36,6	41	D-Civilingenjör	26,1	23	D-Läkare	46,2	39	D-Ämneslärare	30,0	20
D-Högre tjänstemän, off.	29,2	24	D-Kontorsanställda,småför.	34,6	52	D-Tekniker	19,0	42	D-Högre tj., priv., jur.	43,9	41	D-Universitetslärare	20,0	40
D-Universitetslärare	27,5	40	D-Arbetare	33,3	39	D-Klasslärare, jour.	17,2	29	D-Högre tjänstemän, off.	41,7	24	D-Läkare	17,9	39
D-Ämneslärare	25,0	20	D-Hälso- o sjukv. anst	32,1	28	D-Kontorsanställda,småför.	13,5	52	D-Tekniker	33,3	42	D-Hälso- o sjukv. anst	14,3	28
D-Läkare	23,1	39	D-Tekniker	26,2	42	D-Arbetare	5,1	39	D-Universitetslärare	32,5	40	D-Klasslärare, jour.	13,8	29
D-Arbetare	23,1	39	D-Ämneslärare	25,0	20	D-Läkare	5,1	39	D-Hälso- o sjukv. anst	32,1	28	D-Kontorsanställda,småför.	13,5	52
D-Hälso- o sjukv. anst	17,9	28	D-Klasslärare, jour.	24,1	29	D-Ämneslärare	5,0	20	D-Klasslärare, jour.	31,0	29	D-Högre tjänstemän, off.	12,5	24
D-Tekniker	14,3	42	D-Civilingenjör	17,4	23	D-Universitetslärare	5,0	40	D-Arbetare	30,8	39	D-Civilingenjör	8,7	23
D-Klasslärare, jour.,	13,8	29	D-Universitetslärare	15,0	40	D-Högre tjänstemän, off.	4,2	24	D-Kontorsanställda,småför.	28,8	52	D-Arbetare	7,7	39
D-Högre tj., priv., jur.	9,8	41	D-Högre tjänstemän, off.	12,5	24	D-Hälso- o sjukv. anst	3,6	28	D-Civilingenjör	17,4	23	D-Högre tj., priv., jur.	7,3	41
D-Kontorsanst.,småför.	9,6	52	D-Läkare	7,7	39	D-Högre tj., priv., jur.	2,4	41	D-Ämneslärare	15,0	20	D-Tekniker	7,1	42

Tabell 24 19 sociala grupper även uppdelat på kön, andelar på gymnasieskolor och medelbetyg från gymnasiet, kohort IV.

Kohort IV	Övriga gym. skolor	Linnéskolan	Cajusaskolan	Fyrisskolan	Katedralskolan	Lundella skolan	Ekeby skolan	N	Total	Gybet 0-2,9	Gybet 3,0-3,4	Gybet 3,5-3,9	Gybet 4,0-5,0	N	Total
H-Civilingenjör	1,7	6,9	22,4	37,9	15,5	12,1	3,4	58	100	19,0	25,9	24,1	31,0	58	100
H-Tekniker, off.	0,0	14,8	25,9	25,9	7,4	22,2	3,7	27	100	18,5	44,4	22,2	14,8	27	100
H-Tekniker, privat	1,6	18,0	18,0	34,4	9,8	11,5	6,6	61	100	18,0	36,1	24,6	21,3	61	100
H-Läkare	2,8	8,3	19,4	16,7	26,4	19,4	6,9	72	100	5,6	20,8	22,2	51,4	72	100
H-Hälso- o sjukv. anst	2,0	16,3	20,4	28,6	14,3	10,2	8,2	49	100	18,4	34,7	30,6	16,3	49	100
H-Universitetslärare	0,0	7,6	15,2	15,2	30,4	25,3	6,3	79	100	11,4	19,0	26,6	43,0	79	100
H-Ämneslärare	2,0	8,0	16,0	24,0	28,0	12,0	10,0	50	100	10,0	32,0	20,0	38,0	50	100
H-Klasslärare	2,4	11,9	16,7	28,6	19,0	9,5	11,9	42	100	16,7	26,2	33,3	23,8	42	100
H-Konstprod., journalister	3,8	15,4	23,1	23,1	23,1	7,7	3,8	26	100	19,2	34,6	23,1	23,1	26	100
H-Högre tjänstemän, off.	1,9	7,4	13,0	24,1	20,4	25,9	7,4	54	100	13,0	25,9	24,1	37,0	54	100
H-Högre tj., priv., jur., för.	3,8	16,7	19,2	23,1	20,5	9,0	7,7	78	100	14,1	30,8	28,2	26,9	78	100
H-Tj.män på mellannivå, polis	8,7	19,6	19,6	19,6	6,5	19,6	6,5	46	100	19,6	26,1	23,9	30,4	46	100
H-Kontorsanställda	0,0	10,8	8,1	32,4	16,2	13,5	18,9	37	100	29,7	27,0	16,2	27,0	37	100
H-Handelsmän, småför.,h.anst.	0,0	16,0	20,0	32,0	16,0	8,0	8,0	25	100	16,0	52,0	12,0	20,0	25	100
H-Okval. arb.	2,3	11,6	37,2	16,3	9,3	18,6	4,7	43	100	25,6	20,9	34,9	18,6	43	100
H-Kval. arb.	0,0	16,0	24,0	24,0	12,0	16,0	8,0	25	100	16,0	28,0	28,0	28,0	25	100
H-Övriga	8,3	0,0	25,0	33,3	8,3	8,3	16,7	12	100	8,3	50,0	16,7	25,0	12	100
H-Ej förvärvsarb.	5,3	5,3	21,1	26,3	15,8	21,1	5,3	19	100	15,8	31,6	10,5	42,1	19	100
H-Ej i Fob	33,3	0,0	0,0	66,7	0,0	0,0	0,0	3	100	33,3	33,3	33,3	0,0	3	100
Total	2,5	11,9	19,4	25,1	18,1	15,5	7,6	100	100	15,9	29,0	24,7	30,4	100	100
N	20	96	156	202	146	125	61	806	N	128	234	199	245	806	
D-Civilingenjör	4,3	8,7	26,1	21,7	13,0	17,4	7,1	23	100	17,4	26,1	30,4	26,1	23	100
D-Tekniker	2,4	19,0	23,8	19,0	11,9	16,7	5,1	42	100	19,0	38,1	14,3	28,6	42	100
D-Läkare	2,6	7,7	28,2	5,1	30,8	20,5	14,3	39	100	7,7	23,1	17,9	51,3	39	100
D-Hälso- o sjukv. anst	0,0	17,9	28,6	3,6	25,0	10,7	5,0	28	100	17,9	25,0	39,3	17,9	28	100
D-Universitetslärare	0,0	7,5	17,5	5,0	42,5	22,5	15,0	40	100	7,5	22,5	27,5	42,5	40	100
D-Ämneslärare	0,0	5,0	15,0	5,0	45,0	15,0	13,8	20	100	5,0	20,0	25,0	50,0	20	100
D-Klasslärare, jour.,konstpr.	3,4	3,4	20,7	17,2	24,1	17,2	8,3	29	100	13,8	27,6	41,4	17,2	29	100
D-Högre tjänstemän, off.	4,2	8,3	8,3	4,2	29,2	37,5	12,2	24	100	8,3	25,0	20,8	45,8	24	100
D-Högre tj., priv., jur., för.	0,0	19,5	26,8	2,4	29,3	9,8	13,5	41	100	9,8	29,3	31,7	29,3	41	100
D-Kontorsanställda,småför.	1,9	15,4	19,2	13,5	19,2	17,3	7,7	52	100	21,2	30,8	21,2	26,9	52	100
D-Arbetare	2,6	20,5	43,6	5,1	10,3	10,3	0,0	39	100	25,6	20,5	35,9	17,9	39	100
D-Övriga	0,0	0,0	50,0	0,0	50,0	0,0	10,0	2	100	50,0	50,0	0,0	0,0	2	100
D-Ej förvärvsarb.	10	0	30	10	20	20	0	10	100	20,0	10,0	10,0	60,0	10	100
D-Ej i Fob	100	0	0	0	0	0	0	1	100	0,0	100,0	0,0	0,0	1	100
Döttrar totalt	2,3	12,6	24,4	9,2	24,6	17,2	9,7	100	100	14,9	26,7	26,4	32,1	100	100
N	9	49	95	36	96	67	38	390		58	104	103	125	390	
S-Civilingenjör	0,0	5,7	20,0	48,6	17,1	8,6	0,0	35	100	20,0	25,7	20,0	34,3	35	100
S-Tekniker	0,0	15,2	17,4	43,5	6,5	13,0	4,3	46	100	17,4	39,1	32,6	10,9	46	100
S-Läkare	3,0	9,1	9,1	30,3	21,2	18,2	9,1	33	100	3,0	18,2	27,3	51,5	33	100
S-Hälso- o sjukv. anst	4,8	14,3	9,5	61,9	0,0	9,5	0,0	21	100	19,0	47,6	19,0	14,3	21	100
S-Universitetslärare	0,0	7,7	12,8	25,6	17,9	28,2	7,7	39	100	15,4	15,4	25,6	43,6	39	100
S-Ämneslärare	3,3	10,0	16,7	36,7	16,7	10,0	6,7	30	100	13,3	40,0	16,7	30,0	30	100
S-Klasslärare, jour.,konstpr.	2,6	20,5	17,9	33,3	17,9	2,6	5,1	39	100	20,5	30,8	20,5	28,2	39	100
S-Högre tjänstemän, off.	0,0	6,7	16,7	40,0	13,3	16,7	6,7	30	100	16,7	26,7	26,7	30,0	30	100
S-Högre tj., priv., jur., för.	8,1	13,5	10,8	45,9	10,8	8,1	2,7	37	100	18,9	32,4	24,3	24,3	37	100
S-Tj.män på mellannivå, polis	9,7	19,4	12,9	25,8	6,5	19,4	6,5	31	100	25,8	25,8	19,4	29,0	31	100
S-Kontorsanställda,småför.	0,0	12,0	12,0	56,0	4,0	4,0	12,0	25	100	20,0	44,0	12,0	24,0	25	100
S-Arbetare	0,0	3,4	17,2	37,9	10,3	27,6	3,4	29	100	17,2	27,6	27,6	27,6	29	100
S-Övriga	10,0	0,0	20,0	40,0	0,0	10,0	20,0	10	100	0,0	50,0	20,0	30,0	10	100
S-Ej förvärvsarb.	0,0	11,1	11,1	44,4	11,1	22,2	0,0	9	100	11,1	55,6	11,1	22,2	9	100
S-Ej i Fob	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	2	100	50,0	0,0	50,0	0,0	2	100
Söner totalt	2,6	11,3	14,7	39,9	12,0	13,9	5,5	100	100	16,8	31,3	23,1	28,8	100	100
N	11	47	61	166	50	58	23	416		70	130	96	120	416	

Tabell 25 19 sociala grupper, andelar som läser olika språk på gymnasiet, kohort IV.

	Gy-Ej språk	Gy-C-språk	Gy-B-språk tyska	Gy-B-språk franska	Gy-2-språk	N	Total
H-Civilingenjör	0,0	32,8	32,8	19,0	15,5	58	100
H-Tekniker, off.	0,0	25,9	37,0	11,1	25,9	27	100
H-Tekniker, privat	0,0	14,8	37,7	19,7	27,9	61	100
H-Läkare	1,4	20,8	26,4	20,8	30,6	72	100
H-Hälso- o sjukv. anst	4,1	38,8	24,5	6,1	26,5	49	100
H-Universitetslärare	1,3	26,6	24,1	17,7	30,4	79	100
H-Ämneslärare	2,0	14,0	28,0	22,0	34,0	50	100
H-Klasslärare	2,4	31,0	26,2	16,7	23,8	42	100
H-Konstprod., journalister	3,8	23,1	30,8	11,5	30,8	26	100
H-Högre tjänstemän, off.	0,0	31,5	14,8	24,1	29,6	54	100
H-Högre tj., priv., jur., för.	0,0	28,2	25,6	15,4	30,8	78	100
H-Tj.män på mellannivå, polis	0,0	28,3	28,3	8,7	34,8	46	100
H-Kontorsanställda	2,7	32,4	27,0	10,8	27,0	37	100
H-Handelsmän, småför.,h.anst.	8,0	20,0	32,0	20,0	20,0	25	100
H-Okval. arb.	2,3	32,6	23,3	9,3	32,6	43	100
H-Kval. arb.	4,0	48,0	24,0	8,0	16,0	25	100
H-Övriga	8,3	16,7	25,0	16,7	33,3	12	100
H-Ej förvärsarb.	10,5	21,1	10,5	21,1	36,8	19	100
H-Ej i Fob	66,7	33,3	0,0	0,0	0,0	3	100
Total	2,1	27,0	26,7	16,0	28,2		100
N	17	218	215	129	227	806	

Tabell 26 19 sociala grupper uppdelat på kön, andelar som läser olika språk på gymnasiet, kohort IV.

Kohort IV	Gy-Ej språk	Gy-C-språk	Gy-B-språk tyska	Gy-B-språk franska	Gy-2-språk	N	Total		Gy-Ej språk	Gy-C-språk	Gy-B-språk tyska	Gy-B-språk franska	Gy-2-språk	N	Total
D-Civilingenjör	0,0	21,7	30,4	26,1	21,7	23	100	S-Civilingenjör	0,0	40,0	34,3	14,3	11,4	35	100
D-Tekniker	0,0	4,8	26,2	23,8	45,2	42	100	S-Tekniker	0,0	30,4	47,8	10,9	10,9	46	100
D-Läkare	2,6	17,9	7,7	20,5	51,3	39	100	S-Läkare	0,0	24,2	48,5	21,2	6,1	33	100
D-Hälso- o sjukv. anst	3,6	42,9	14,3	7,1	32,1	28	100	S-Hälso- o sjukv. anst	4,8	33,3	38,1	4,8	19,0	21	100
D-Universitetslärare	0,0	25,0	7,5	20,0	47,5	40	100	S-Universitetslärare	2,6	28,2	41,0	15,4	12,8	39	100
D-Ämneslärare	0,0	0,0	15,0	20,0	65,0	20	100	S-Ämneslärare	3,3	23,3	36,7	23,3	13,3	30	100
D-Klasslärare, jour.,konstpr.	0,0	31,0	20,7	20,7	27,6	29	100	S-Klasslärare, jour.,konstpr.	5,1	25,6	33,3	10,3	25,6	39	100
D-Högre tjänstemän, off.	0,0	16,7	8,3	29,2	45,8	24	100	S-Högre tjänstemän, off.	0,0	43,3	20,0	20,0	16,7	30	100
D-Högre tj., priv., jur., för.	0,0	22,0	14,6	14,6	48,8	41	100	S-Högre tj., priv., jur., för.	0,0	35,1	37,8	16,2	10,8	37	100
D-Kontorsanställda,småför.	1,9	21,2	25,0	9,6	42,3	52	100	S-Tj.män på mellannivå, polis	0,0	35,5	32,3	9,7	22,6	31	100
D-Arbetare	0,0	35,9	10,3	15,4	38,5	39	100	S-Kontorsanställda,småför.	8,0	32,0	32,0	20,0	8,0	25	100
D-Övriga	50,0	0,0	0,0	0,0	50,0	2	100	S-Arbetare	6,9	41,4	41,4	0,0	10,3	29	100
D-Ej förvärsarb.	0,0	10,0	0,0	30,0	60,0	10	100	S-Övriga	0,0	20,0	30,0	20,0	30,0	10	100
D-Ej i Fob	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	1	100	S-Ej förvärsarb.	22,2	33,3	22,2	11,1	11,1	9	100
Döttrar totalt	1,0	21,8	15,9	18,2	43,1		100	S-Ej i Fob	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2	100
N	4	85	62	71	168	390		Söner totalt	0,0	21,7	30,4	26,1	21,7		100
							N		13	133	153	58	59	416	

Tabell 27 Andelar som läser vidare på högskolan, utbildningar och lärosäten, uppdelat på kön, kohort IV.

Kohort IV	Andel	N	Kohort IV	Andel	N	Kohort IV	Andel	N
Kurs	26,8	216	S-Kurs	24,0	100	D-Kurs	29,7	116
Program	71,0	572	S-Program	74,5	310	D-Program	67,2	262
Utlandsstudier	2,2	18	S-Utlandsstudier	1,4	6	D-Utlandsstudier	3,1	12
Total	100	806	Total	100	416	Total	100	390
Utlandsstudier	2,2	18	S-Utlandsstudier	1,4	6	D-Utlandsstudier	3,1	12
Kort högskoleutb.	26,6	214	S-Kort högskoleutb.	20,0	83	D-Kort högskoleutb.	33,6	131
Lång högskoleutb.	44,4	358	S-Lång högskoleutb.	54,6	227	D-Lång högskoleutb.	33,6	131
Kurs	26,8	216	S-Kurs	24,0	100	D-Kurs	29,7	116
Total	100	806	Total	100	416	Total	100	390
Utlandsstudier	2,2	18	S-Utlandsstudier	1,4	6	D-Utlandsstudier	3,1	12
Medelstora högsk.	11,5	93	S-Medelstora hgsk	10,3	43	D-Medelstora hgsk	12,8	50
Konsthögsk.	0,5	4	S-Vårdhgsk	0,7	3	D-Konsthgsk	1,0	4
Vårdhgsk.	4,1	33	S-KTH o CTH	5,3	22	D-Vårdhgsk	7,7	30
KTH o Chalmers	3,5	28	S-UU	68,0	283	D-KTH o CTH	1,5	6
Uppsala univ.	62,4	503	S-LU	2,4	10	D-UU	56,4	220
Lunds univ.	3,2	26	S-SU o GU	4,3	18	D-LU	4,1	16
Sth o Gbg univ.	5,7	46	S-UmU o LiU	4,3	18	D-SU o GU	7,2	28
Umeå o Linköp. univ.	3,0	24	S-KI o HHS	1,7	7	D-UmU o LiU	1,5	6
KI o Handels	2,1	17	S-SLU	1,4	6	D-KI o HHS	2,6	10
SLU	1,7	14		100	416	D-SLU	2,1	8
Total	100	806	Total	100	416	Total	100	390
AB-nivå	16,9	136	S-AB-nivå	14,2	59	D-AB-nivå	19,7	77
CD-nivå	8,4	68	S-CD-nivå	9,4	39	D-CD-nivå	7,4	29
1-2 årig allmän el. yrkesutb.	6,0	48	S-1-2 årig allmän el. yrkesutb.	5,3	22	D-1-2 årig allmän el. yrkesutb.	6,7	26
3 årig allmän utb.	8,4	68	S-3 årig allmän utb.	7,5	31	D-3 årig allmän utb.	9,5	37
3 årig yrkesutb.	13,6	110	S-3 årig yrkesutb.	7,7	32	D-3 årig yrkesutb.	20,0	78
4 årig allmän utb.	18,1	146	S-4 årig allmän utb.	23,1	96	D-4 årig allmän utb.	12,8	50
4 årig yrkesutb.	21,6	174	S-4 årig yrkesutb.	26,4	110	D-4 årig yrkesutb.	16,4	64
5 årig yrkesutb.	4,7	38	S-5 årig yrkesutb.	5,0	21	D-5 årig yrkesutb.	4,4	17
Utlandsstudier	2,2	18	S-Utlandsstudier	1,4	6	D-Utlandsstudier	3,1	12
Total	100	806	Total	100	416	Total	100	390
Utlandsstudier	2,2	18	S-Utlandsstudier	1,4	6	D-Utlandsstudier	3,1	12
Historia	4,0	32	S-Historia	3,1	13	D-Historia	4,9	19
Konstvetenskap	3,0	24	S-Konstvetenskap	3,6	15	D-Konstvetenskap	2,3	9
Konst	0,6	5	S-Konst	0,5	2	D-Konst	0,8	3
Religion	2,1	17	S-Religion	1,7	7	D-Religion	2,6	10
Språkutb.	5,3	43	S-Språkutb.	3,1	13	D-Språkutb.	7,7	30
Biologi Kemi o Geologi	6,2	50	S-Biologi Kemi o Geologi	6,3	26	D-Biologi Kemi o Geologi	6,2	24
Medicin övrigt	3,6	29	S-Medicin övrigt	1,0	4	D-Medicin övrigt	6,4	25
Läkarutbildningen	3,3	27	S-Läkarutbildningen	3,4	14	D-Läkarutbildningen	3,3	13
Sjuksköterskeutb.o Social utb.	4,7	38	S-Sjuksköterskeutb.o Social utb.	1,0	4	D-Sjuksköterskeutb.o Social utb.	8,7	34
Matte Fysik o Data	12,8	103	S-Matte Fysik o Data	17,3	72	D-Matte Fysik o Data	7,9	31
Övrigt	0,4	3	S-Lärarytb. för. o 1-7	1,0	4	D-Övrigt	0,8	3
Lärarytb. för. o 1-7	4,2	34	S-Lärarytb. 4-9 o gym.	3,8	16	D-Lärarytb. för. o 1-7	7,7	30
Lärarytb. 4-9 o gym.	4,2	34	S-Samhällsvet.	10,3	43	D-Lärarytb. 4-9 o gym.	4,6	18
Samhällsvet.	10,9	88	S-Ekonomiutb.	8,7	36	D-Samhällsvet.	11,5	45
Ekonomiutb.	7,9	64	S-Juridikutb.	4,1	17	D-Ekonomiutb.	7,2	28
Juridikutb.	3,7	30	S-Nationalek. Statsvet. o Polmag.	2,4	10	D-Juridikutb.	3,3	13
Nationalek. Statsvet. o Polmag.	3,0	24	S-Serviceutb.	0,7	3	D-Nationalek. Statsvet. o Polmag.	3,6	14
Serviceutb.	0,6	5	S-Civilingenjörutb.	10,3	43	D-Serviceutb.	0,5	2
Civilingenjörutb.	7,6	61	S-Teknisk fysik	7,5	31	D-Civilingenjörutb.	4,6	18
Teknisk fysik	4,2	34	S-Ingenjörutb	8,9	37	D-Teknisk fysik	0,8	3
Ingenjörutb	5,3	43	Total	100	416	D-Ingenjörutb	1,5	6
Total	100	806	Total	100	416	Total	100	390

Tabell 28 Klassificering av ämnesområden.

Utlandsstudier	Utlandsstudier	Pedagogik	Läroarb. för. o 1-7 Läroarb. 4-9 o gym. Samhällsvet.
Humanistisk o Kultur	Historia Konstvetenskap Konst Religion Språkutb.	Samhällsvet.	Språkutb. Samhällsvet. Ekonomiutb. Juridikutb.
Jordbruk	Biologi Kemi o Geologi		Nationalek. Statsvet. o Polmag.
Medicin	Medicin övrigt Läroarb.bildningen Sjukvårdskurser o Social utb.	Service Teknik	Serviceutb. Civilingenjörutb. Teknisk fysik Ingenjörutb
Natur	Biologi Kemi o Geologi Matte Fysik o Data		
Okänd	Övrigt		

Tabell 29 Andelar som läser vidare på högskolan, olika gymnasieutbildningar, kohort III.

Kohort III	Kurs	Program	Utlandsstudier	Total	N	
Gy-Stv ej gy		8,9	5,0	22,5	6,9	75
Gy-Stv prak. Tillv.		6,9	2,3	12,5	4,1	45
Gy-Stv hand. Kon.		9,5	2,1	7,5	4,7	51
Gy-Stv vård		4,3	4,0	0	3,9	43
Gy-Stv 2år teoret.		8,3	5,3	12,5	6,5	71
Gy-Stv ekonomisk		23,6	12,4	20	16,2	177
Gy-Stv teknisk		7,2	25,6	7,5	19,1	208
Gy-Stv samhällsv.		21,3	18,9	7,5	19,2	210
Gy-Stv humanistisk		6,3	4,3	7,5	5,0	55
Gy-Stv naturvet.		3,7	20,2	2,5	14,3	156
Total		100	100	100	100	1091

Tabell 30 Andelar som läser vidare på högskolan, sociala grupper (även uppdelat på kön), kohort I.

	Andel	N		Döttrar	N	Söner	N
H-Läkare	93,3	89	H-Civilingenjör	80,6	36	82,2	45
H-Universitetslärare	91,8	97	H-Tekniker, off.	66,7	33	47,1	34
H-Ämneslärare	83,6	73	H-Tekniker, privat	63,9	61	57,3	75
H-Civilingenjör	81,5	81	H-Läkare	92,2	51	94,7	38
H-Högre tj. män off.	78,2	87	H-Hälso- o sjukv. anst	63,1	65	41,9	74
H-Klasslärare	67,8	90	H-Universitetslärare	91,8	49	91,7	48
H-Högre tj., priv., jur., för.	66,2	145	H-Ämneslärare	90,3	31	78,6	42
H-Konstpr., journ.	62,0	50	H-Klasslärare	70,7	41	65,3	49
H-Tekniker, privat	60,3	136	H-Konstprod., journ.	50,0	26	75,0	24
H-Tekniker, off.	56,7	67	H-Högre tjänstemän, off.	80,0	35	76,9	52
H-Hälso- o sjukv. Anst	51,8	139	H-Högre tj., priv., jur., för.	64,9	77	67,6	68
H-Övriga	51,2	41	H-Tj.män på mellannivå, polis	42,2	64	57,5	73
H-Tj.män mellannivå, polis	50,4	137	H-Kontorsanställda	44,0	84	35,5	62
H-Kontorsanställda	40,4	146	H-Hand.män, småför.,h.anst.	40,6	69	17,1	70
H-Ej förvärsarb.	39,3	84	H-Okval. arb.	28,9	142	23,7	114
H-Ej i Fob	37,5	24	H-Kval. arb.	35,2	71	22,7	88
H-Hand.män, småför.,h.anst.	28,8	139	H-Övriga	40,0	20	61,9	21
H-Kval. arb.	28,3	159	H-Ej förvärsarb.	39,0	41	39,5	43
H-Okval. arb.	26,6	256	H-Ej i Fob	50,0	6	33,3	18
Total		2040	Total		1002		1038

Tabell 31 Andelar som läser vidare på högskolan, ämnesområden och kön, kohort IV.

Kohort IV	Andel	N	Kohort IV	Andel	N	Kohort IV	Andel	N
Utlandsstudier	2,2	18	D-Utlandsstudier	3,1	12	S-Utlandsstudier	1,4	6
Humanistisk o kultur	14,0	113	D-Humanistisk o Kultur	16,7	65	S-Humanistisk o Kultur	11,5	48
Jordbruk	1,2	10	D-Jordbruk	1,3	5	S-Jordbruk	1,2	5
Medicin	11,7	94	D-Medicin	18,5	72	S-Medicin	5,3	22
Naturvetenskap	17,7	143	D-Natur	12,8	50	S-Natur	22,4	93
Okänd	0,4	3	D-Okänd	0,8	3	S-Pedagogik	5,5	23
Pedagogik	9,8	79	D-Pedagogik	14,4	56	S-Samhällsvet.	25,2	105
Samhällsvetenskap	25,2	203	D-Samhällsvet.	25,1	98	S-Service	0,7	3
Service	0,6	5	D-Service	0,5	2	S-Teknik	26,7	111
Teknik	17,1	138	D-Teknik	6,9	27	Total	100	416
Total	100	806	Total	100	390			
Utland	2,2	18	S-Utland	1,4	6	D-Utland	3,1	12
Universitet o fackhögsk.	83,7	675	S-Universitet o fackhögsk.	89,2	371	D-Universitet o fackhögsk.	77,9	304
Medelstora hgsk	9,9	80	S-Medelstora hgsk	8,7	36	D-Medelstora hgsk	11,3	44
Vårdhögskolor	4,1	33	S-Vårdhögskolor	0,7	3	D-Vårdhögskolor	7,7	30
Total	100	806	Total	100	416	Total	100	390

Tabell 32 Andelar av kohort IV som tagit ut en högskoleexamen.

	Andel tot	Andel av högsta utb.
3 årig allmän utb.	16,9	72,1
1-2 årig allmän el. yrkesutb.	11,0	66,7
4 årig allmän utb.	25,2	50,0
4 årig yrkesutb.	26,6	44,3
3 årig yrkesutb.	15,9	41,8
5 årig yrkesutb.	4,5	34,2
N	290	